

Byrkije nasjonalparkstyre/
Børgefjell nasjonalparkstyre

Møteinnkalling

Utvalg:	Byrkije nasjonalparkstyre/Børgefjell nasjonalparkstyre
Møtested:	Limingen gjestegård, Røyrvik
Dato:	12.06.2023
Tidspunkt:	10:00 – 14:00

Eventuelt forfall meldes snarest på epost til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere varsel.

Medlem eller innkalt varamedlem skal i god tid før møtet melde fra til styreleder om forhold som gjør eller kan gjøre at man er inhabil i en sak som foreligger til behandling på møtet. Dersom styreleder kommer til at det er grunn til å anta at medlemmet vil måtte fratre som inhabil, varsles sekretariat om dette, slik at varamedlem kan innkalles.

Program for dagen:

Oppmøte Limingen gjestegård kl. 10:00.

Saksbehandling av oppsatte saker frem til ca. lunch

Etter lunch gjennomføres befaringsstartpunkt Børgefjell, innfallsport Namsvatnet og evt. tur til Viewpoint Børgefjell. Ta med uteklær og godt skotøy.

02.06.2023
Stian Brekkvassmo
styreleder

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
	Styresak		
ST 11/2023	Godkjenning av innkalling og protokoll fra forrige møte		
ST 12/2023	Referatsaker		
	Styresak		
ST 13/2023	Orienteringer møte 2 - 2023		2018/4516
ST 14/2023	Revidering av retningslinjer for praktiseringen av regelverket for motorferdsel i Børgefjell nasjonalpark / Austre Tiplingan landskapsvernområde		2019/11002
ST 15/2023	Børgefjell nasjonalpark - søknad om dispensasjon fra verneforskrift - overvåking av fjellrev og smågnagere - Norsk institutt for naturforskning		2023/6355
ST 16/2023	NOU 2023:10 - Leve og oppleve - Reisemål for en bærekraftig fremtid - Høring		2022/12553
ST 17/2023	Evaluering - kriterier for tildeling av tilhørighetslogo - revidering/videreføring etter 31.12.2023		2020/3443
ST 18/2023	Evaluering av gjennomførte tiltak til besøksstrategien - grunnlag for arbeidsutvalgets videre arbeid med revidering av tiltaksplanen		2018/334

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2018/4516-25

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 15.05.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre	13/2023	12.06.2023

Orienteringer møte 2 - 2023

Forvalters tilrådning:

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre tar saken til orientering

Begrunnelse:

Saksopplysninger

Nasjonalparkforvalter orienterer om aktuelle tema/saker det arbeides med.

Vedlegg:

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2019/11002-0

Saksbehandler: Tore Tørdås

Dato: 01.06.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Byrkije nasjonalparkstyret/Børgefjell nasjonalparkstyret	14/2023	12.06.2023

Revidering av retningslinjer for praktiseringen av regelverket for motorferdsel i Børgefjell nasjonalpark/Austre Tiplingan landskapsvernområde.

Forvalters tilråding:

Byrkije nasjonalparkstyret/Børgefjell nasjonalparkstyret vedtar følgende prosess for revidering av retningslinjer for praktiseringen av regelverket for motorferdsel:

-

Hjemmelsgrunnlag

- Forskrift om verneplan for Børgefjell, vedlegg 1, vern av Børgefjell/Byrkije nasjonalpark, Grane, Hattfjelldal, Røyrvik og Namsskogan kommuner, Nordland og Nord-Trøndelag.
- Forskrift om verneplan for Børgefjell, vedlegg 2, vern av Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde, Hattfjelldal kommune, Nordland.

Saksopplysninger

Retningslinjer for administrativ praktiseringen av regelverket for motorferdsel i Børgefjell nasjonalpark og Austre Tiplingan landskapsvernområde har vært behandlet i styret og rådgivende utvalg i flere omganger.

I 2014 fattet nasjonalparkstyret vedtak om å utarbeide retningslinjer og rutiner for administrativ behandling av motorferdselsaker. Arbeidsutvalget ble gitt oppgaven med å lage forslag som skulle legges fram for styrebehandling før sesongen 2014/2015. Nasjonalparkstyret vedtok nye retningslinjer i møte den 22.10.2014, sak 26/2014 som ble benyttet ved behandling av søknader om motorferdsel påfølgende sesong. Nasjonalparkstyret evaluerte retningslinjene ved revidering i møte den 30.11.2015, sak 25/2015 etter behandling i rådgivende utvalg samme dag. Etter dette ble alle flerårige dispensasjoner gitt for 4 år fom. sesongen 2015/2016. Ny evaluering ble gjennomført i 2019 hvor saken først ble gjennomgått i rådgivende utvalg med påfølgende behandling i styremøte den 20.11.2019, det ble her ikke foretatt endringer i retningslinjene som da ble gjort gjeldene frem til 2023.

I 2021 kom det innspill/ønske fra Østre og Vestre Tiplingen hytteforening om å få øke antall turer pr. hytte fra 6 til 8 turer pr. år. Dette ønsket ble tatt opp i rådgivende utvalgt som tilrådde styret å endre gjeldene retningslinjer. Styret fattet ut fra dette vedtak om foreslåtte endringer. Hytteeiere ble orientert om endringene hvorpå 4 hytteeiere søkt om å få ta ut 2 turer i tillegg til tidligere innvilgete turer.

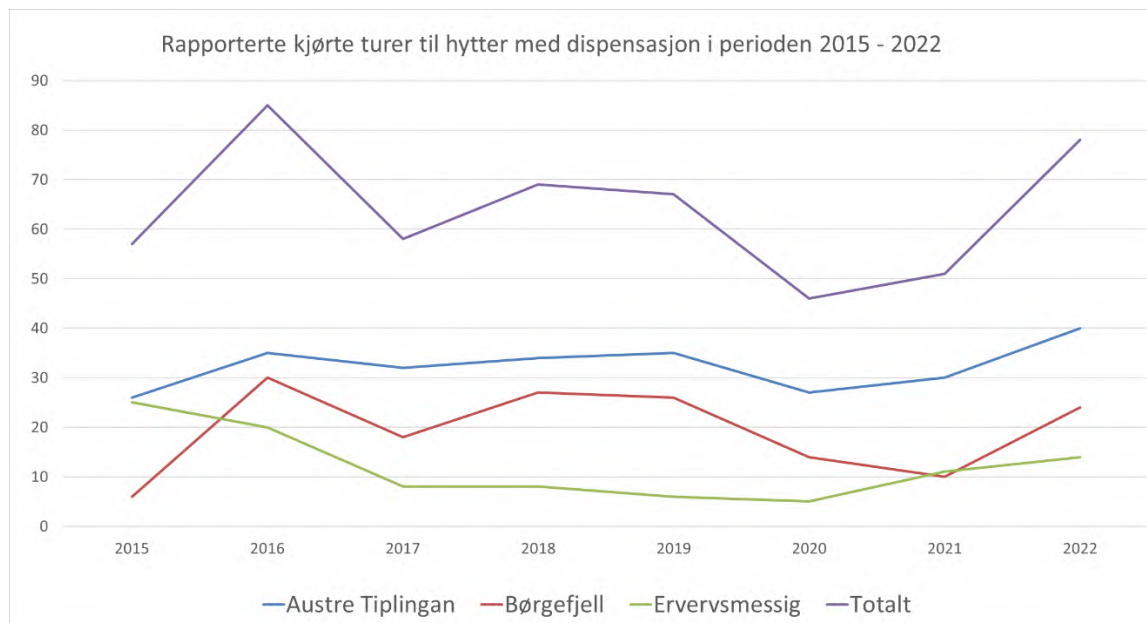
Dispensasjoner for bruk av snøscooter til transport av varer og bagasje til egne hytter gis som flerårige dispensasjoner i tråd med vedtatte retningslinjer. Dispensasjonsperioden sammenfaller med kommunevalgperioden. Dette betyr nå at alle flerårige dispensasjoner er utløpt hvorpå nasjonalparkstyret har mulighet til å justere retningslinjene før ny 4-årsperiode.

For nasjonalparkforvalter er retningslinjene et meget godt redskap ved administrativ behandling av søknader. Forvaltningen har gjennom disse kunne vært tydelig på hvilke formål administrasjonen kan gi dispensasjon for, og hvilke vilkår som blir satt. Noe som medfører rydding og grei saksbehandling med vedtak som blir akseptert av søkerne. For søkerne har dette gitt en forutsigbar forvaltning og likebehandling. Hvis det skulle oppstå transportbehov utover det som er fastsatt i retningslinjene må søknaden behandles av nasjonalparkstyret.

På styremøte 12.06.2023 bes styret vurdere **videre prosess** for revidering av retningslinjene. Om det skal tas en runde med rådgivende utvalg, eller om nasjonalparkstyret på selvstendig grunnlag skal fatte vedtak ut fra tidligere års erfaringer.

Dagens retningslinjer innebærer at det kan innvilges totalt 74 turer til egne hytter for begge verneområdene (56 i Austre Tiplingan og 18 i Børgefjell) I tillegg kommer turer til utleiehytter utført ved ervervskjøring, dette varierer mellom 10 – 25 kjørte turer pr. år. Turer til Statskogs utleiehytter og fjellstyrenes utleiehytter er ikke med i denne statistikken og kommer i tillegg, disse har egen dispensasjon uten antallsbegrensing. Erfaringsmessig utgjør dette et lite antall turer da aktørene er flinke til å kombinere transportbehov og oppsynsoppdrag. I tillegg kommer noen enkeltdispensasjoner tilknyttet spesielle oppdrag, det kan være transport av materialer ifb. bygging/restaurering, offentlige oppdrag som branntilsyn, oppmåling, taksering, snømåling ol.

Anslagsvis kan antall turer/oppdrag knyttet til innvilgede dispensasjoner komme opp i ca. 100 pr. vinter. I tillegg kommer kjøring som er direkte hjemlet i verneforskriften (reindrift, oppsynstjeneste og politi)

Figuren over viser antall rapporterte turer til hytter i perioden 2015 – 2022. Merk at det fom. 2022 ble en økning i antall turer fra 6 til 8. Tallene for 2020 er påvirket av «hytteforbudet» som ble innført pga. Covid19, noe som medførte at utenbygds hytteeiere ikke fikk benyttet hyttene sine.

Det er gjennom retningslinjene nasjonalparkstyret kan sette mål for hvilken utvikling forvaltningsmyndigheten ønsker ift. bruken av motoriserte kjøretøy til hytter i verneområdene. Dette omfatter søknadspliktig bruk av motoriserte fremkomstmidler. Det som har størst påvirkning er antall turer som innvilges. I Børgefjellområdet tildeles forholdsvis høyt antall turer ift. andre områder. Det er etablert en «nasjonal standard» på 5 turer pr. hytte, mot 8 turer i Børgefjellområdet. På den andre siden er antall hytter begrenset i nasjonalparkstyrets forvaltningsområde ift. i en del andre områder. Nasjonalparkstyret kan også ta opp til vurdering om det skal settes antallsbegrensninger i antall turer for Statskog og fjellstyrene for transport til utleiehytter. Erfaringsmessig er transportoppdrag til utleiehytter begrenset da de løser behovet ved ordinært oppsyn. Men en antallsbegrensning vil her være ift. likebehandling av aktørene som får dispensasjoner.

Gjeldene retningslinjer for administrativ behandling av søknader er som følger:

- Det kan innvilges inntil **8 turer pr. hytte pr. sesong** uavhengig av antall eiere/hjemmelshavere på hytten. Dette betyr at hytter som har flere hjemmelshavere/eiere må fordele turene internt før søknad sendes nasjonalparkstyret. Rammen på inntil 8 turer pr. hytte er inkludert turer utført ved bruk av leiekjører.
- Dispensasjonen skal være personlig og kan ikke overdras til andre.
- Sesongen varer til og med 30. april.
- Faste traseer skal benyttes for transporten.
- Det kan gis dispensasjon for ervervsmessig transport med snøscooter i verneområdene.
- Det gis kun dispensasjon for ervervsmessig transport av varer og bagasje for leietakere av registrerte utleiehytter. Det skal fremgå som et klart vilkår at dispensasjonen ikke kan benyttes ved transport til private hytter som lånes/leies ut. Definisjonen av utleiehytte er hytte som leies ut i næringsøyemed og som er tilgjengelig for at allmenheten kan leie hytten.

- Ervervskjører må dokumentere oppdraget ved å forevise kvittering for leid hytte eller kvittering for betaling til ervervskjører. I tillegg skal ervervskjører føre særskilt kjørebok hvor navn på oppdragsgiver er påført.
- Dispensasjon til ervervskjøring gis kun i landskapsvernområdet og de områdene av nasjonalparken som ble omfattet av utvidelsen i 2003.
- Dispensasjon kan gis for inntil 4 år.
- Det skal føres kjørebok.
- Kjørebok skal returneres Børgefjell nasjonalparkstyre etter endt sesong og senest innen 1. juni. Kjørebok for påfølgende sesong blir ikke sendt ut før kjørebok for forrige sesong er returnert.

I møte den 12.06.23 tas det også en muntlig gjennomgang av retningslinjene og forvalters erfaring med disse.

Vedlegg:

Ingen

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2023/6355-0

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 02.06.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre	15/2023	12.06.2023

Børgefjell nasjonalpark - søknad om dispensasjon fra verneforskrift - overvåking av fjellrev og smågnagere - Norsk institutt for naturforskning

Forvalters tilrådning:

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 fatter Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre følgende vedtak:

- Norsk institutt for naturforskning (NINA) gis tillatelse til oppsetting av inntil 44 kameratuneller for overvåking av smågnagere i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark. Kameraene merkes med formål og kontaktinformasjon. Ved innsteining av kameratunnelene skal det ikke tas stein fra det som kan oppfattes som kulturminner. Bruken av stein skal gjennomføres med forsiktighet, ved prosjektets avslutning skal stein legges tilbake i terrenget på en naturlig måte. Dvs. at stein ikke legges i hauger eller varder.
- Norsk institutt for naturforskning gis tillatelse til oppsetting viltkamera på inntil 15 fjellrevhi i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark. Kameraene merkes med formål og kontaktinformasjon.
- Norsk institutt for naturforskning gis dispensasjon for å videreføre fastmerking av vegetasjonstransekt og lemenplott i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark. Merking utføres med nedbrytbare trefliser.
- Dispensasjonene for fastmerking av vegetasjonstransekt og lemenplott, oppsett av viltkamera på fjellrevhi og oppsett av kameratuneller gjelder for årene 2023, 2024, 2025 og 2026.
- Norsk institutt for naturforskning gis dispensasjon fra § 3 pkt. 6.1 i verneforskriften for bruk av helikopter til frakt av materiell, utstyr og feltteam i forbindelse med feltarbeid i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark.
- Dispensasjonen gjelder for to (2) turer/flyginger pr. år med landing ved Ranserbua og ved høyde 1128 på Reinfjella. Nasjonalparkstyret delegerer myndighet til nasjonalparkforvalter å endre landingsplass hvis det kommer frem behov for dette etter at kameratuneller er utplassert.
- Dispensasjonen for bruk av helikopter gjelder i periodene august 2023, august 2024, august 2025 og august 2026
- Ferdsele skal utføres på en mest mulig skånsom måte med hensyn til dyre- og fuglelivet i området. Vi gjør spesielt oppmerksom på at det tas hensyn til fjellreven.

- Dersom det er tamrein i området tas det hensyn til denne. Før flyging kan Byrkije Sijte √/Tor Enok Larsen kontaktes, tilsvarende Tjåehkere Sijte √/Mats Joma kontaktes for å få oversikt over hvor reinen befinner seg og slik kunne unngå unødig forstyrrelser.

Begrunnelse

Gjennomføring av tiltaket innenfor rammen av dispensasjonen med gitte vilkår strider ikke mot vernevedtakets formål og påvirker ikke verneverdiene nevneverdig. Kunnskap er viktig for forvaltningen av Børgefjell nasjonalpark. Informasjonen som samles inn i forskningsprosjektet vil øke kunnskapsgrunnlaget og være med på å danne et godt grunnlag for den framtidige forvaltningen. Dette gjelder ikke bare lokalt, men også i nasjonal sammenheng. Prosjektet inngår i et nasjonalt prosjekt som omfatter flere områder i Norge. Prosjektet er i tråd med målsetninger i forvaltningsplanen. De angitte vilkårene anses å ha en saklig sammenheng med verneformålet og de hensyn som der skal ivaretas, og kan ikke sies å fremstå som særlig tyngende.

Hjemmelsgrunnlag

- Forskrift om verneplan for Børgefjell, vedlegg 1, vern av Børgefjell/Byrkije nasjonalpark, Grane, Hattfjelldal, Røyrvik og Namsskogan kommuner, Nordland og Nord-Trøndelag
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Saksopplysninger

Søknaden gjelder aktiviteter ifb. med nasjonal overvåking av smågnagere på oppdrag fra Miljødirektoratet, samt videreføring av deler av tidligere NINA-prosjekt i Børgefjell. Det søkes om dispensasjon for følgende aktivitet:

- merking av vegetasjonstransekt og lemenplott – forlengelse av tidligere gitt dispensasjon.
- oppsetting av viltkamera på inntil 15 fjellrevhi – forlengelse av tidligere gitt dispensasjon.
- bruk av helikopter til frakt av materiell, utstyr og feltteam – jfr. tidligere gitt dispensasjon.
- oppsetting av inntil 44 kameratuneller for overvåking av smågnagere – nytt tiltak som erstatter tidligere tiltak med bruk av klappfeller til fangst av smågnagere.

Prosjektet «Økosystem Børgefjell» startet i 2006 med finansiering fra Miljødirektoratet. En del av aktivitetene i prosjektet har en lengre historikk enn prosjektet «Økosystem Børgefjell. Blant annet er smågnagerne overvåket i Børgefjell gjennom Terrestriske naturovervåkingsprogram (TOV) siden 1990.

Tidligere gitte dispensasjoner for prosjektet gikk ut i 2021, og ble ikke søkt forlenget da det ikke ble gitt finansiering fra Miljødirektoratet for en ny periode. Nå har Miljødirektoratet gitt NINA oppdraget med å etablere et nasjonalt overvåkingsprogram for smågnagere basert på kamerafeller, noe som krever dispensasjon for utplassering av tekniske installasjoner og evt. motorferdsel (helikopter) For nærmere beskrivelse av kameratunell henvises det til søknad. Det søkes også om fornyelse av dispensasjon for å ha viltkamera på fjellrevhi ift. overvåking av fjellrevbestanden, samt videreføring av eksisterende fastmerking av vegetasjonstransekt og lemenplott i tilfelle videreføring av tidligere prosjekt.

Søknadens punkt om bruk av helikopter for transport grunnis med logistiske utfordringer basert på erfaringene fra tidligere feltsesonger. Det søkes om inntil 2 helikopterturer/flyginger pr. år hvor landing skal skje ved Ranserbua og høyde 1128 på Reinsfjella. Hvis det etter befaring og utplassering av kameratuneller fremkommer endrede behov for landingsplass kan det være praktisk at nasjonalparkforvalter gis delegert myndighet til å endre dette punktet.

Grunnlag for avgjørelsen

Børgefjell/Byrkije nasjonalpark ble etablert ved kgl. res. av 9. august 1963 og senere utvidet i 1971 og 2003. Formålet med Børgefjell/Byrkije nasjonalpark er å bevare et stort naturområde tilnærmet fritt for tekniske inngrep, med store villmarksprega områder for å sikre biologisk mangfold og et naturlig forekommende plante- og dyreliv med bl.a. trua og sårbare arter, samt å ta vare på geologiske forekomster og kulturminner.

I utgangspunktet er det forbudt å sette opp tekniske installasjoner som viltkamera, fastmerker eller andre tilsvarende installasjoner i verneområdet. Tilsvarende gjelder motorferdsel til angjeldende formål.

Formålene det søkes dispensasjon for skal vurderes etter naturmangfoldlovens dispensasjonsbestemmelse i § 48. I naturmangfoldloven § 48, pkt. 1, fastslås det at forvaltningsmyndighetene kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

I utgangspunktet skal ikke naturmangfoldlovens § 48 benyttes som unntaksregel for gjentakende aktiviteter/tiltak, dvs. at det ikke skal innvilges flerårige dispensasjoner. Unntaket er at det kan gis flerårig dispensasjon i tilfeller hvor det omsøkte tiltaket har antatt tilnærmet samme virkning på verneverdier/verneformål hvert år og hvor dispensasjonen gis fordi verneforskrifta er mangelfull eller foreldet. Verneforskriften for Børgefjell nasjonalpark er fra 2003. Hadde verneforskriften blitt utarbeidet i dag er det rimelig å tro at dette formålet hadde blitt tatt inn i verneforskriften og at det dermed kunne gis flerårige dispensasjoner.

En innvilget dispensasjon her vil være kvalifisert til en flerårig tillatelse. Men med grunnlag i at tiltakets virkning på verneverdier og verneformål skal evalueres gis det ikke flerårige dispensasjoner for mer enn 4 år av gangen.

Som grunnlag for beslutningen er søknaden vurdert i henhold til prinsippene i naturmangfoldlovens § 8 til 12.

Kunnskapsgrunlaget § 8

NINA har hatt tilsvarende dispensasjoner tidligere og det søkes i utgangspunktet om forlengelse av noen av disse. NINA har gjennom prosjektperioden levert en rekke rapporter og oppsummeringer med foreløpige resultater som er viktig for å underbygge kunnskapsgrunlaget i forvaltningen av verneområdet.

Med grunnlag i tidligere erfaringer med NINAs forskning i Børgefjell og forvaltningsplanen anser nasjonalparkstyret at en forlengelse ikke strider mot vernevedtakets formål og heller ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Grunnlag for å kunne gi dispensasjon etter Nml. § 48 foreligger dermed.

Forskningsarbeidet som skal utføres er viktig for å øke kunnskapen om høyfjellsøkosystemene generelt, og i Børgefjell spesielt. Avstandene i Børgefjell er en utfordring opp mot å få gjennomført mest mulig forskning med tilgjengelig personell i en kort feltsesong. Bruk av helikopter er en skånsom og svært effektiv måte å frakte ut nødvendig materiell og utstyr på. Støy fra helikopter kan gi forbigående forstyrrelser på fugle- og dyrelivet. Flygingen er begrenset til to turer med landing på fire angitte områder. Søker har god kunnskap om hvor fjellrevhi befinner seg og nasjonalparkstyret forutsetter at landing ikke skjer nært slike. Flygingen skjer såpass seint i sesongen at det ikke er mange hekkende fugl som fremdeles ligger på reir. Kameratunellene som benyttes til å registrere smågnagere er av beskjedne størrelse og vil bli tildekket av stein, dvs. at disse i liten grad vil være synlige og derigjennom påvirke verneverdiene negativt. Det er her viktig at bruken av stein skjer på en forsiktig måte og at det ikke tas stein fra kulturminner. Kameratunellene vil kun kreve ett årlig ettersyn, og vil derfor i liten grad påvirke verneverdiene. Viltkamera på fjellrevhi består av en påle

påmontert viltkamera, disse settes ut på hi hvor det antatt yngling for å registrere aktivitet og antall unger. Når yngletiden er ferdig, blir kameraene hentet inn utpå høsten.

I forvaltningsplanen for Børgefjell nasjonalpark er miljøovervåkning, forskning og undervisning omtalt, her står blant annet:

«Kartleggingsstatus og miljøovervåkingen av natur- og kulturverdiene i nasjonalparken bør styrkes. Forskning og undervisning skal gjennomføres på en slik måte at det ikke kommer i konflikt med verneformålet eller virker negativt på reindriftens muligheter til å utøve reindrift innenfor nasjonalparkens grenser»

Ut fra dette er følgende målsetting tatt inn i forvaltningsplanen:

Målsetting

Påvise endringer over tid og gi et faglig grunnlag for forvaltningsmessige tiltak som ivaretar natur- og verneverdiene i nasjonalparken.

NINAs forskningsprosjekt er pr. dd. den mest omfattende aktiviteten ift. å oppfylle forvaltningsplanens målsetting.

NINA Minirapport 508, forvaltningsplanen for Børgefjell nasjonalpark og NINAs sårbarhetsanalyse er et godt og tilstrekkelig grunnlag for å fatte vedtak i saken (Jf. Nml. § 8)

Føre-var-prinsippet § 9

Føre-var-prinsippet kommer kun til anvendelse i situasjoner der man ikke har slik tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, jf. naturmangfoldloven § 9. Metodene er utprøvd over flere år og gir erfaringsmessig liten negativ effekt på verneformålet. Søker har god kunnskap om hvor fjellrevhi befinner seg. En del av aktivitetene det søkes dispensasjon for utføres av Statskog fjelltjenesten som kan kombinere dette med annen aktivitet. § 9 tillegges derfor liten vekt i denne saken.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

Dispensasjonen er en videreføring av tidligere aktiviteter, i redusert omfang og vil ikke medføre økt samlet belastning på naturverdiene i Børgefjell. Statskog fjelltjenesten leies inn for å utføre en del av aktivitetene og kombinerer dette med annen aktivitet i området. Nml. § 10 tillegges derfor liten vekt i saken

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver § 11

Hvis aktiviteten medfører miljøforringelse av nasjonalparken, skal kostnadene med retting og/eller tilbakeførelse bæres av tiltakshaver (Jf. § 11 i nml.). Verneområdeoppsynet har fått i oppdrag å rapportere eventuelle miljøforringelser som følge av dispensasjonen til nasjonalparkstyret.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12

Det meste av aktivitet vil foregå til fots. De tekniske installasjonene er midlertidige og er utformet slik at de påvirker naturmiljøet i liten grad. Bruk av helikopter for transport i august, etter yngle- og hekkeperioden anses ikke å ha spesiell negativ innvirkning på verneverdiene utover at det genererer støy i en kort periode.

Vedlegg:

- Søknad av 01.06.2023 om dispensasjon fra verneforskrift - overvåking av fjellrev og smågnagere - Norsk institutt for naturforskning
- Beskrivelse av kameratunell for smågnagere.

Børgefjell nasjonalparkstyre
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Deres ref:
Vår ref: 475.1/2023
Sted: Tromsø
Dato: 1.6.23

Innhenting av dispensasjoner knytt til overvåking og forskning

Oppsett av kameratuneller for overvåking av smågnagere

Jeg viser til tidligere samtaler med Nina E. Eide. På oppdrag fra Miljødirektoratet skal NINA nå etablere et nasjonalt overvåkingsprogram for smågnagere basert på kamerafeller. Bakgrunnen for dette er at smågnagerbestandene har stor innflytelse på hvordan vegetasjonen, rovdyrbestandene (bla. flere rødlistede arter) og mengden av småvilt utvikler seg. En plan for og detaljert beskrivelse av prosjektet finnes i NINA-rapport 2170 (Ny nasjonal smågnagerovervåking i fjell basert på kamerafeller: Forslag til innsamlingsdesign og dataprosessering).

Kamerafellene består av en ståltunell med et viltkamera montert i taket (se figur 1). Kamera har en bevegelsessensor slik at det vil ta bilder hver gang noe beveger seg gjennom tunellen. Kamerafellene vil plasseres i naturlige løpeganger for smågnagere og vil ikke bruke noen form for åte. For å hindre at snø føyer inn i tunellen og dekker til linsa på kamera og for å stabilisere tunellen vil vi bygge en enkel steinformasjon rundt kameratunellen. Dette vil gjøres med stein fra umiddelbar nærhet til der kamerafellen etableres. Innsteiningen bidrar også til at kamerafellene blir lite synlige i terrenget. Kamerafellene står ute året rundt. De har god batterikapasitet slik at de bare trenger å besøkes en gang i året. Vi har hatt ute slike kamerafeller i Varangerhalvøya nasjonalpark siden 2014 og har ikke opplevd konflikter knytte til disse installasjonene. På lokket til ståltunellen vil det stå et klistremerke med kort informasjon om prosjektet, QR-kode for lenke til prosjektsidene, samt kontaktopplysninger til SNO Børgefjell og prosjektleder ved NINA.

Figur 1 Bilder av innsteinede kamerafeller fra Varangerhalvøya nasjonalpark hvor disse har vært i drift siden 2014.

Samlet vil en overvåkingslokalitet bestå av 36 kamerafeller. Så langt det lar seg gjøre vil kamerafellen plasseres i 2 klynger (18 kamera i hver), en klynge i lav- og en i mellomalpin sone.

Figur 3. Posisjoner på 8 kamerafeller fordelt på to områder der det er gjennomført klappfellefangst av smånagere siden 1972.

Foreløpig har NINA finansiering til å etablere den nasjonale overvåkingen av smånagere gjennom en 3-årskontrakt (2023-2025), men målsetningen fra Miljødirektoratet er at dette skal være et varig overvåkingsprogram, og det er ikke satt noen sluttdato. Vi søker derfor om en varighet på 10 år. Ved opphøre av overvåking vil opprydding av alt utstyr organiseres og finansieres av Miljødirektoratet. For mer utfyllende opplysninger om smånagerovervåkingen ta kontakt med prosjektleder (tlf: 97657321, epost: eivind.kleiven@nina.no).

Overvåking av høydegradienter, fastmerker og temperturloggere

NINA ved Nina E. Eide har siden 2010 gjort årlige kartlegginger av smånageraktivitet i ulike høydegradienter i Børgefjell nasjonalpark (se tidligere søknader om dispensasjoner, der plassering framgår på kart)). Det er etablert tre høydegradienter i lesider med rik vegetasjon (kombinasjon av hei, vierkratt og grasdominert våtmark), og tre høydegradienter i snøleiesamfunn med tanke på overvåking av lemen. Det er gjort tre gjentak på vegetasjonsregistreringen. Det er ønskelig at denne fastmerkingen står inntil videre (det er for øvrig også merket med nedbrytbare treflisser), da det kan være av verdi å gjøre flere gjentak på vegetasjonsregistreringene. Vi vil imidlertid fjerne utlagte temperaturloggere i løpet av sommeren 2023 og 2024. Smånagertunnellene har interne temperaturloggere som vil kunne dekke lokale temperaturdata.

Viltkamera på fjellrevhi

NINA søker om fornyelse av dispensasjonen knytt til oppsett av viltkamera på inntil 15 fjellrevhi i Børgefjell. Dette for å videreføre undersøkelser rundt interaksjoner med konkurrerende arter. Det er mye som tyder på at høyt konkurransepress fra rødrev og besøk av denne arten under etableringen på hi på våren kan gjøre at fjellreven unnviker de beste hiområdene. Nyere studier basert på viltkameramateriale fra blant annet Børgefjell viser imidlertid at konkurranseforholdet mellom fjellrev og rødrev modifiseres av forekomsten av jerv; det kan synes som om rødreven blir mindre farlig for fjellreven når jerven er til stede i økosystemet. Børgefjell er et fjellområde med relativt lite rødrev og vi ønsker å sammenlikne med andre fjellområder der tettheten av rødrev er høyere (i alt 6-8 fjellområder). Det praktiske arbeidet i felt gjennomføres av ordinært oppsynspersonell, i tilknytning til andre oppgaver, blant annet hiovervåkingen i regi av det nasjonale overvåkingsprogrammet på fjellrev, hvor data fra kameraovervåkingen også vil inngå. Viltkamera med bevegelses-sensor vil etter en felles instruks fra NINA/UiT bli satt opp ved hiene på snøføre på våren under de siste vinterkontrollene av hiene og hentet inn igjen ved de seineste sommerkontrollene. Det kan være at pålene (av armeringsjern) for feste av

kamera vil stå igjen på hiene gjennom høst/vinter, dette for å ha en stabil plassering av kamera fra år til år. Vi søker parallelt Miljødirektoratet om dispensasjon fra «fjellrevforskriften».

Viltkamera – åteblokker

Når det gjelder utplassering av viltkamera på åteblokker og kartlegging av sportegn langs viltriangler (3x3x3km) på vinterføre så ble dette siste gang gjennomført i 2020. Vi har ikke klart å opprettholde finanseringen til denne delen av prosjektet. Det kan bli aktuelt å ta det opp igjen, i så fall vil vi sende en ny søknad.

For de to overstående punktene er varigheten noe mer usikker enn for den nasjonale overvåkingen på smånagere. Vanligvis har vi hatt 4-5 års varighet på dispensasjonene fra dere, men hvis det er greiere å ha samme varighet på alle deler av søknaden, så kan vi heller avstå deler av dispensasjonene dersom komponenter avsluttes.

Motorferdsel

I og med alt vinterfeltarbeidet utgår, søker vi ikke dispensasjoner for motorferdsel vinterstid. Oppsett av viltkamera på hiene har hjemmel i «Lov om naturoppsyn» og oppdraget Statskog-Fjelltjenesten har for Statens Naturoppsyn blant annet knytt til overvåking av fjellrevbestanden. Oppsett av kamera krever ikke motorferdsel utover det fjellrevoppdraget.

For gjennomføringen av feltarbeidet på sommeren har vi sett det som nødvendig å transportere inn utstyr, mat og folk med ett-to helikopterløft, pga. varigheten av feltoppdraget. Dette vil være nødvendig også ved etablering av den nasjonale overvåkingen av smånagere (der 36 kamerabokser også skal fraktes inn). I driftsfasen vil dette trolig ikke være nødvendig, men for eventuell oppfølgingen/re-kartlegging knytt til de etablerte høydegradientene vil det være like aktuelt som tidligere. Vi søker om dispensasjon for inntil to helikopterløft per sommer, som følger varigheten på dispensasjonen dere gir.

Med vennlig hilsen

Eivind Flittie Kleiven
Prosjektleder
Nasjonal smånagerovervåking

Nina E. Eide
Prosjektleder
Økosystem Børgefjell og fjellrev overvåking

Kamerafelle for smågnagere:

En kamerafelle består av en tunell i stål med en lengde på 50cm, høyde på 23 cm og bredde på 17 cm (Fig. 4). Tunellen har et kamera festet på innsiden av lokket (se Fig. 1, venstre panel og Fig. 4). Kameraet har en passiv infrarød sensor slik at når et dyr passerer gjennom boksen utløses sensoren og det blir tatt bilder. Åte blir ikke brukt. Smågnagere liker å gå inn i naturlige hulrom hvor de kan gjemme seg for rovfugler og andre rovdyr som rødvov og fjellrev. Boksene dekkes med stein for å unngå fokksnø i boksene og for å stabilisere boksene mot tung snø. Denne tildekning gjør at boksene blir tilnærmet usynlige (se Fig 1. høyre panel og Fig 2). Som regel trenger man GPS-koordinatene for å greie å finne kamerafelle i felt. Vi vil ikke bruke synlige skilt som de på Fig 2, men vil merke fellene mer klistremerker på lokket.

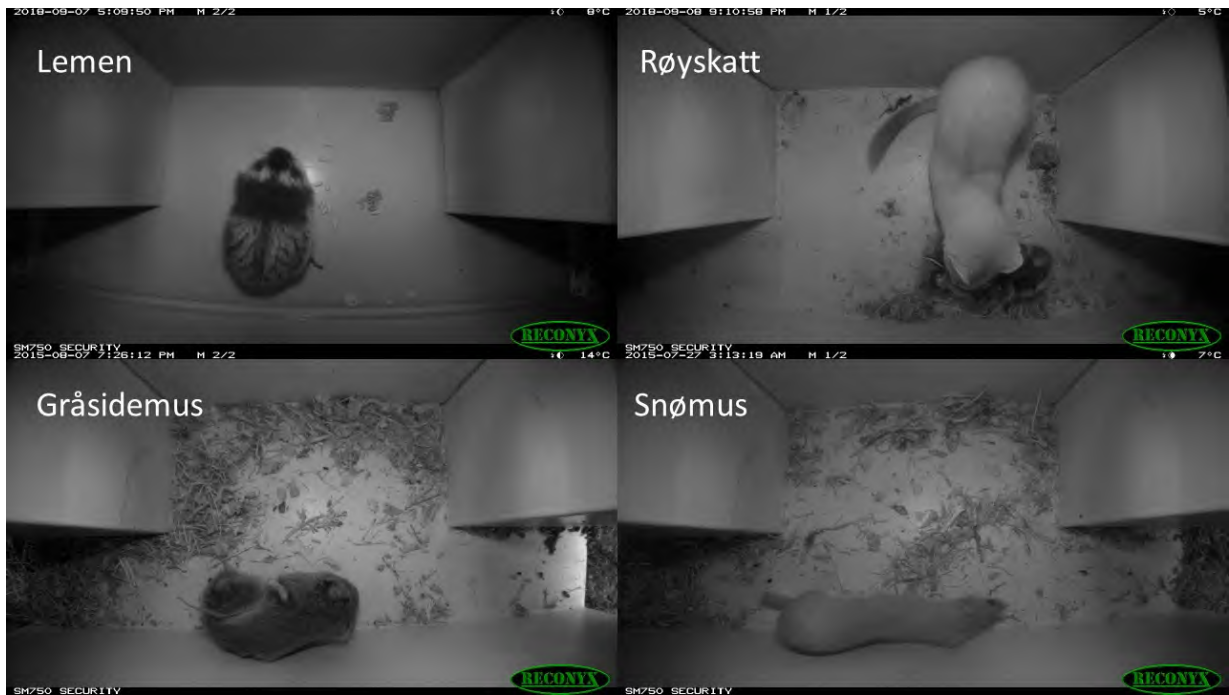

Figur 1: Til venstre kamerafeller med lokket åpent slik at man kan se kamera som er festet til taket. Målene på fella er 50cm x 17cm x 23cm. Til Høyre er kamerafella plassert ut i felt (fra Varangerhalvøya nasjonalpark), hvor steiner er plassert rundt den slik at den står stødig og ikke fylles av snø

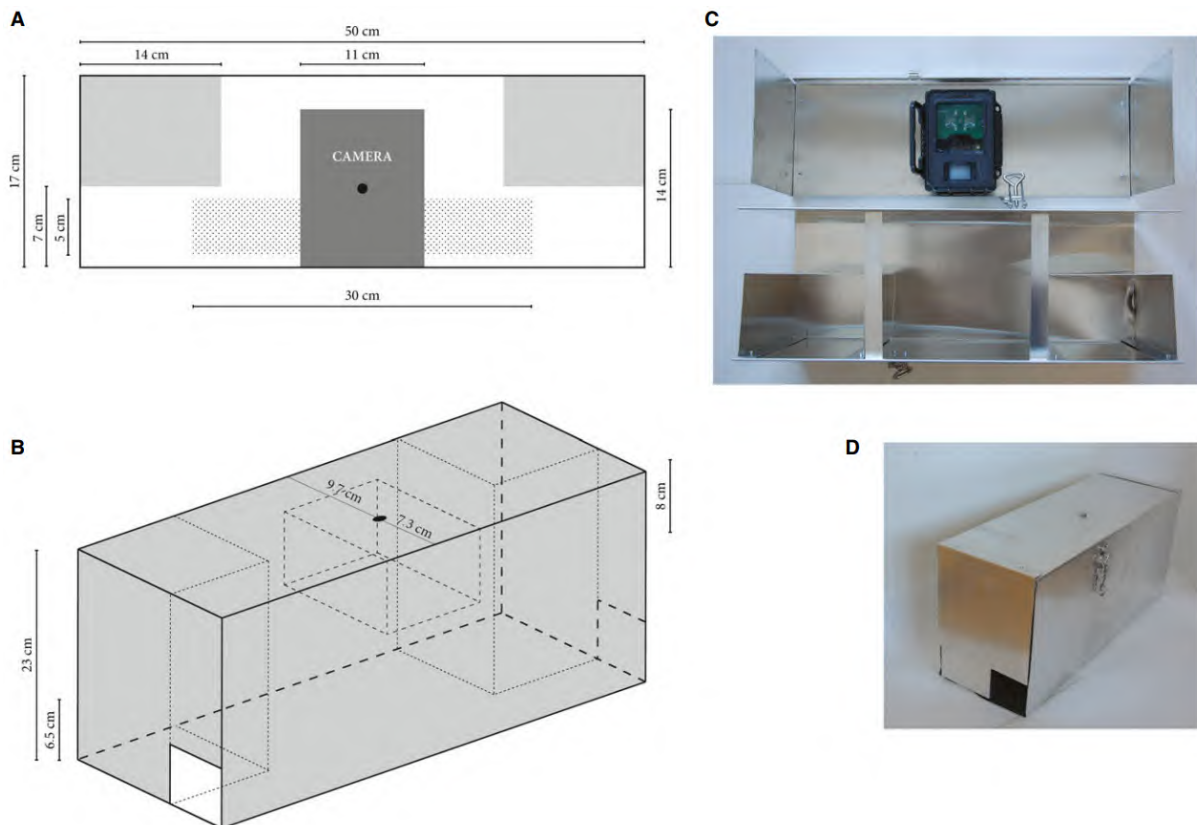

Figur 2: Kamerafeller plassert ut ved Aursjøen. Målene på fella er 50 cm x 17 cm x 23 cm. Vår erfaring er at skiltene som ses på disse bildene er det mest synlige. I den nasjonale overvåkingen vil disse erstattes med værbestandige klistremerker rett på lokket til kamerafella.

Figur 3: Eksempler på bilder tatt av kamerafella. Fella fanger opp hele småpattedyrsamfunnet, inkludert smågnagere, spissmus og små mårdyr (røyskatt og snømus)

Figur 4: Målsatte tegninger (A og B) og bilder av en kamerafelle som viser innsiden (C) og utsiden (D) av felle. Gulvet i fella lakkes matt for å hindre gjenskinn fra den infrarøde blitzen.

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2022/12553-0

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 02.06.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre	16/2023	12.06.2023

NOU 2023:10 - Leve og oppleve - Reisemål for en bærekraftig fremtid - Høring

Forvalters tilrådning:

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar følgende høringsuttalelse til NOU 2023:10 - Leve og oppleve - Reisemål for en bærekraftig fremtid:

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre er tilfredse med arbeidet Reisemålsutvalget har gjennomført med å avdekke mangler og forbedringmuligheter for et mer fremtidsrettet reiseliv.

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre har siden 2013 vært forvaltningsmyndighet for Børgefjell/Byrkije nasjonalpark og Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde. Nasjonalparkstyret består av ni medlemmer som representerer fire kommuner, to fylkeskommuner og Sametinget med tre medlemmer. Samlet utgjør verneområdene nasjonalparkstyret forvalter et areal på nesten 1491 km² med sårbar og verneverdig natur.

I 2015 lanserte Klima- og miljødepartementet merkevare Norges nasjonalparker, som har til mål å øke kvaliteten på tilrettelegginga i og rundt våre verneområder. Dette med hensikt om å gjøre disse mer attraktive som reisemål, og øke besøket der naturen tåler det. En forutsetning for å ta i bruk merkevaren er at verneområdet har en besøksstrategi, som beskriver hvor og hvordan en ønsker å ta imot besøkende. Børgefjell fikk godkjent besøksstrategi i 2019, og har etter dette rullet ut merkevaren i både analog og digital form. Innfallspor er oppgradert ihht. merkevaren, utkikkspunkt er etablert og startpunkt/informasjonspunkter er under utrulling. Mange av disse tiltakene gjennomføres i samarbeid med nasjonalparkkommunene.

Sammenlignet med andre nasjonalparker i Norge har Børgefjell et forholdsvis beskjedent besøkstrykk og opplever derfor ikke en del av de samme utfordringene som områder med mye besøk. Men kommunene i regionen har alle mål om at reiseliv/besøksnæring er satsingsområde. Alle ønsker å drive destinasjonsutvikling med mål om mer besøk og økt lokal verdiskapning basert på lokale natur- og kulturverdier. Dette i en region med noen få mellomstore aktører og mange små tilbydere. Verneområdene med tilhørende randsoner pekes i denne sammenhengen på som viktige naturverdier som kan bidra til å nå kommunenes mål om å øke besøket til regionen. Nasjonalparkstyret har gjennom besøksstrategien som mål at evt. økt besøk skal skje utenfor verneområdene, basert på eksisterende og evt. ny infrastruktur. Dette har også vært et ønske fra lokale tilbydere som ser at den typiske Børgefjellturisten som drar på flerdagers fjelltur med telt bidrar lite til den lokale besøksnæringen, sammenlignet med besøkende som ønsker overnatting, bespising og aktiviteter.

Dette underbygger behovet for at lokal reisemålsledelse med tilhørende besøksstrategi må samkjøres med besøksstrategien til verneområdene for å sikre at alle går i samme retning for å skape gode produkter med fokus på bærekraftig reiseliv som ikke går på bekostning av andre næringer eller som påvirker innbyggerne negativt.

Nasjonalparkstyret er derfor positive til at reisemålsledelsen skal drive strategisk besøksforvaltning, basert på en bredt forankret besøksstrategi og som er forenlig med verneområdenes besøksstrategier. Prosessene må derfor koordineres med verneområdeforvaltningen. Nasjonalparkforvalter bør være en del av reisemålsledelsen i de kommuner/regioner der nasjonalparkene er en avgjørende motivasjon for turistbesøk for å sikre at verneområdenes besøksstrategi blir ivaretatt. Det er også viktig å skape lokal aksept for at besøkstrykket vil øke uavhengig av om det innføres reisemålsledelse, forskjellen kan her bli at en ikke får tatt kontrollen og at uønskede situasjoner oppstår. Det er viktig å ha fokus på riktig gjest, på riktig sted, til riktig tid. Noen kun er mulig gjennom god lokal reisemålsledelse med søkelys på regenerativt reiseliv og bærekraft. En reisemålsledelse som tar kontroll, vil også bidra til at allemannsretten ikke settes under ytterligere press.

En forutsetning for å få god besøksforvaltning i et område, er at kommuner, grunneiere, reindrift, reiseliv og andre interesser drar i samme veien, noe som krever bred medvirkning og dialog med de ulike partene. Vi spør oss om alle kommuner har kapasiteter og ressurser til å drive frem en slik prosess? Vår erfaring med besøksstrategier innen nasjonalparker er at dette arbeidet tar tid, og krever masse ressurser av gruppen som skal ta frem strategiene. Vi mener det derfor må jobbes regionalt/interkommunalt med reisemålsledelse, både fordi dette vil gagne tilbudene til besøkende og fastboende, det vil øke kvaliteten på utført arbeid, og fordi det vil være ressursbesparende for de kommunene som går sammen om å lage besøksstrategier / ha felles reisemålsledelse. Det må også tilføyes at de besøkende i liten grad forholder seg til administrative grenser, disse oppsøker opplevelser og aktiviteter i en region uavhengig av kommune- og fylkesgrenser. I Børgefjellregionen ser vi at fylkesgrensen fort blir en administrativ barriere for reisemålsledelsen da kommunene i regionen forholder seg til ulike destinasjonsselskaper, fylkeskommuner, statsforvaltere og andre tilsvarende organer som er naturlig å involvere i besøksforvaltningen. I slike regioner må det arbeides for å få til smidige løsninger som gjør det enkelt å få etablert en regional reisemålsledelse.

En annen forutsetning for å lykkes med besøksforvaltninga, er at det finnes tilstrekkelig ressurser til å gjennomføre tiltakene som er nødvendig for å ta imot besøkende på en bærekraftig måte. I vår region er det særlig ressurser til drift- og vedlikehold som begrenser mengden tiltak og størrelse/kvalitet på tiltakene. Som nasjonalparkstyre er vi avhengig av at noen kan ta på seg eierskap, herunder drift og vedlikeholdskostnader til de nødvendige anleggene i randsone til verneområdet.

Reisemålsutvalget har forslag om en fellesgodefinansiering, og pekt på et nasjonalt besøksbidrag som skal forvaltes lokalt. Dette mener vi er avgjørende for å lykkes med besøksforvaltninga, særlig i små kommuner. Besøksbidrag skal sammen med reisemålsledelse løse mange av de utfordringene reiselivet står ovenfor. Nasjonalparkstyret er positive til at det jobbes med løsninger for å få på plass finansiering av fellesgodene, og ser på dette som en av de største utfordringene for god besøksforvaltning ute i distriktene. Derfor er det også viktig at innkreving av besøksbidrag skjer på nasjonalt plan, dette fordi innkreving lokalt av besøkende i egen kommunene/region vil tilføre begrenset med midler ut fra det besøkstallet som er i dag. Skal en bygge opp destinasjoner hvor det i dag er begrenset besøk må det tilføres midler hvis en ønsker å spre besøkstrykket jfr. utvalgets konklusjon i rapporten om å utvikle nye goder for å spre besøk. Det er også viktig at en ordning med fellesgodefinansiering kommer i tillegg til dagens finansieringsordninger og ikke medfører at andre ordninger reduseres slik at en netto sitter igjen med samme ressurs som tidligere. I dag finansieres mye av tiltakene i og rundt verneområdene av statlige investeringsmidler, denne potten må økes uavhengig av innføring av fellesgodefinansiering.

Reiselivsutvalget anbefaler at det startes opp et arbeid med å utvikle en nasjonal godkjenningsordning for lokal- og regionguider, turledere og fjellførere i samarbeid med friluftsansjasjoner. De mener også at verneforskrifter for nasjonalparker og andre verneområder endres slik at det kan settes vilkår om sertifisering/autorisering av organisert virksomhet. Det gjøres her oppmerksom på at i Stortingsmelding 18 (2015 – 2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet ble fremmet forslag om at verneforskrifter som hadde begrensninger i organisert ferdsel skulle revideres slik at det ikke var begrensninger for kommersielle aktører. Vil stiller spørsmål med hvordan en evt. godkjenningsordning for lokal- og regionguider, turledere og fjellførere skal administreres når det ikke skal være begrensning for kommersielle aktører i verneområdene.

Alt i alt er Byrkjje nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre fornøyde med hovedelementene som reisemålsutvalget har lagt frem i NOU 2023: 10 – Leve og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid. Nasjonalparkstyret anmoder regjeringa om at disse settes i verk, og at en da får en mer systematisk håndtering av besøkende, reisemål, besøksforvaltning og fellesgodefinansiering i årene som kommer.

Saksopplysninger

30. mars sendte Nærings- og fiskeridepartementet NOU 2023:10 – Leve og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid, på høring.

Reisemålsutvalget ble oppnevnt i statsråd 26. august 2021 for å foreta en helhetlig gjennomgang av rammevilkår og reiselivsaktivitet i norske kommuner.

Utvalget har vurdert behov for eventuelle justeringer i regelverk, strukturer og/eller finansieringsmodeller, der de støtter opp om målene i reiselivspolitikken om et mer bærekraftig reiseliv, både miljømessig, sosialt og økonomisk. Reisemålsutvalget har pekt på tre hovedelementer i fremtidig organisering av bærekraftige norske reisemål:

- Det etableres en reisemålsledelse som er tilpasset lokale forhold og forankret i kommunene.
- Reisemålsledelsen får i oppdrag å drive strategisk besøksforvaltning og håndtere utvikling og drift av fellesgoder på det enkelte reisemål, basert på en bredt forankret besøksstrategi.
- Arbeidet med reisemålsledelse, besøksforvaltning og fellesgoder finansieres gjennom et besøksbidrag som hentes inn nasjonalt, men som forvaltes regionalt og lokalt

Høringsbrev ligger vedlagt. Selve NOUen kan leses på regjeringen.no sin nettside:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-10/id2968657/> Utredningen er på 192 sider, og ligger derfor ikke vedlagt i saksfremlegget. Pressekonferanse fra overleveringen kan ses på denne siden: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/reisemalsutvalget-legger-frem-sin-utredning/id2967703/>

Høringsfristen er 30. juni 2023.

Vedlegg:

- Høringsbrev datert 30. mars 2023
- Presentasjon av reisemålsutvalgets rapport.

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Deres ref

Vår ref

Dato

23/2439-1

30. mars 2023

NOU 2023:10 - Leve og oppleve - Reisemål for en bærekraftig fremtid - Høring

Nærings- og fiskeridepartementet sender med dette Reisemålsutvalgets utredning NOU 2023:10 – Leve og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid, på høring.

Reisemålsutvalget ble oppnevnt i statsråd 26. august 2021 for å foreta en helhetlig gjennomgang av relevante rammevilkår for utviklingen av reiselivsaktivitet i norske kommuner. Utvalget ble bedt om å foreta en helhetlig gjennomgang av kommunenes handlingsrom blant annet når det gjelder å styre besøk, forvalte lokale fellesgoder og finansiere disse og andre reiselivsrelevante tjenester. Videre ble det pekt på at mulighetene for å drive reisemålsutvikling lokalt avhenger i stor grad av kommunenes økonomiske og juridiske handlingsrom, som staten setter rammene for. Utvalget ble bedt om å se nærmere på følgende seks problemstillinger: besøksforvaltning (knyttet til natur- og kulturressurser), finansiering og forvaltning av fellesgoder, tilgjengelighet, regulering av cruisetrafikk, destinasjonsledelse og samarbeid på reisemålet og klimarisiko.

Utvalget har vurdert behov for eventuelle justeringer i regelverk, strukturer og/eller finansieringsmodeller, i de tilfeller det vil støtte opp om reiselivspolitikkenes mål om et mer bærekraftig reiseliv, både miljømessig, sosialt og økonomisk. Mandatet og utvalgets tolkning av dette er gjengitt i sin helhet i kapittel 2 av utredningen. Utvalgets samlede anbefalinger er gjengitt i kapittel 12 i utredningen.

Reisemålsutvalgets utredning ble overlevert næringsministeren 30. mars 2023. Utredningen inneholder 39 anbefalinger/tiltak. Utvalget legger vekt på at reiselivet må utvikles på en måte som skaper attraktive lokalsamfunn for både lokalbefolkningen og de besøkende, og at reisemålsutviklingen derfor må skje gjennom et systematisk arbeid der både offentlige myndigheter, næringen og lokalsamfunnet deltar. Utvalget mener at Norge må ha et reiseliv

Postadresse
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo
postmottak@nfd.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 8
www.nfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
912 660 680

Avdeling
Næringspolitisk
avdeling

Saksbehandler
Marte Ludvigsen
22 24 66 56

som bidrar til å løse bærekraftsutfordringene gjennom å redusere klimagassutslipp, beskytte og gjenoppbygge natur- og kulturarven, samtidig som næringen blir mer lønnsom. For å få til dette mener utvalget at det er viktig å styrke samarbeidet på reisemålene, gjennom å etablere en bredt sammensatt reisemålsledelse. Finansiering av fellesgoder har over lang tid vært en utfordring for norsk reiseliv. Utvalget mener at besøkende må være med å ta vare på natur- og kulturgodene som de har glede av. For å bidra til reisemålsutvikling i hele landet anbefaler utvalget at det innføres et nasjonalt besøksbidrag, som skal forvaltes regionalt og lokalt.

Utvalget mener at reisemålsledelsen sammen må utarbeide strategier eller prioriteringer for utviklingen av reisemålet, som forankres i kommunenes planverk. Utvalget anbefaler at tilgang på midler fra besøksbidraget knyttes til en lokal besøksstrategi. Strategien må vise ønsket utvikling for reisemålet og hvilke tiltak som trengs for å styre besøksstrømmene og ta vare på fellesgodene.

Departementet ønsker at berørte og interesserte aktører vurderer utvalgets forslag og anbefalinger, og sender derfor utredningen på bred høring. Departementet ber om at uttalelser så langt det er mulig knyttes til de ulike kapitlene i utredningen.

Høringsuttalelser skal avgis digitalt på regjeringen.no. Dette gjøres under «Send inn hørings svar» nederst på [denne nettsiden](#). Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og blir publisert sammen med øvrige høringsuttalelser.

Departementet ber høringsinstansene vurdere om det er behov for å forelegge utredningen for underliggende virksomheter eller andre som ikke er nevnt i høringslisten. Utredningen kan leses her [NOU 2023: 10 - regjeringen.no](#).

Høringsfristen er **30. juni 2023**.

Med hilsen

Kirsti Aulstad Sogn (e.f.)
kst. avdelingsdirektør

Marte Ludvigsen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Reisemålsutvalgets rapport overleveres til regjeringen 30.Mars 2023

Leve og oppleve

Reisemål for en bærekraftig fremtid

Agenda

- Om utvalget
- utfordringer i reiselivet
- Mål og verdigrunnlag
- Forslag og anbefalinger
- Oppsummering

Foto: Erik Jørgensen – Visit Norway

Reisemålsutvalget

Trine Skei Grande
(leder av utvalget),
Footprint/Sopra
Steria

Ann Heidi Hansen,
Prosjekt
besøksforvaltning
Nordland

Gro Svarstad,
Innlandet
fylkeskommune

Preben Falck,
Stavanger
turistforening

Rolf Røtnes,
Samfunnsøkonomisk
analyse

Truls Engström,
Universitetet i
Stavanger/Norsk
hotellhøgskole

Trond Øverås,
NordNorsk Reiseliv

Kari Aina Eik, United
Cities Trondheim

**Kirsten Indgjerd
Værdal,** Trøndelag
fylkeskommune

Mandat med 6 problemstillinger

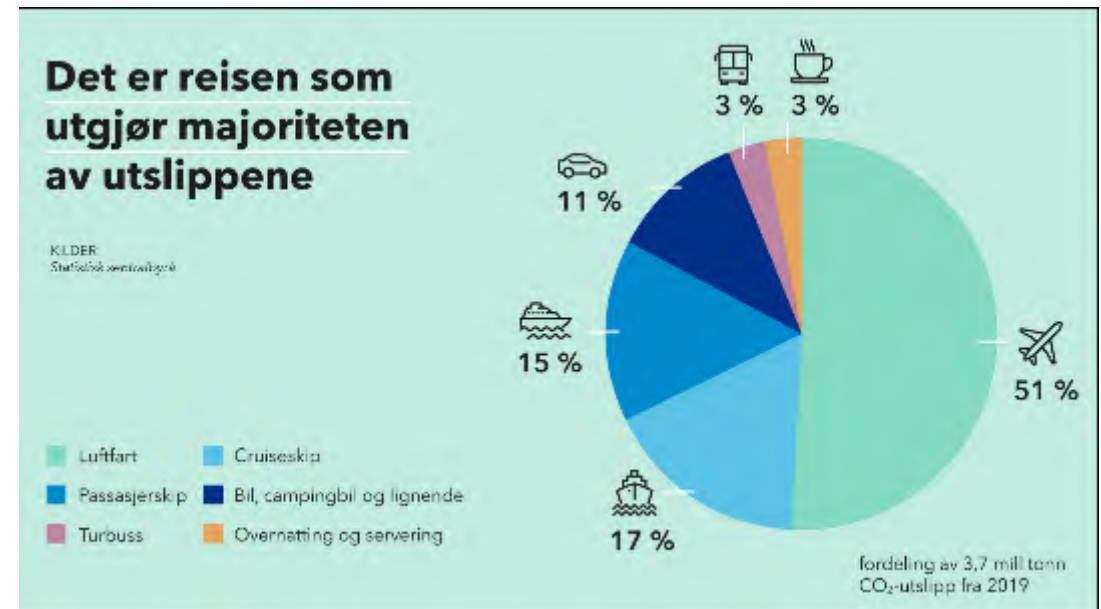
1. Reismålsledelse
2. Besøksforvaltning knyttet til natur- og kulturressurser
3. Finansiering og forvaltning av fellesgoder
4. Transport og tilgjengelighet
5. Regulering av cruisetrafikk
6. Klimarisiko

Foto: Benjamin A. Ward – VisitNorway.com

Utfordringer

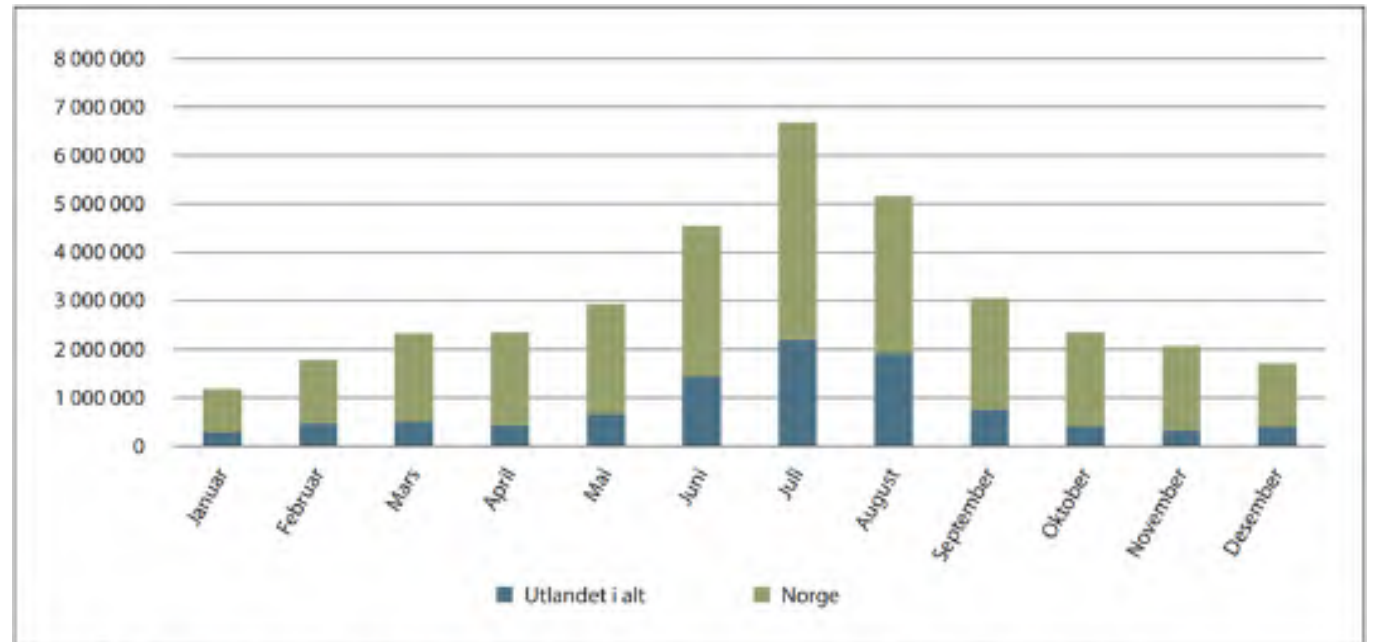
- Å reise skaper utfordringer for klima og miljø
- Natur- og kulturgoder må forvaltes for at de ikke skal tape sine kvaliteter
- Allemannsretten er under press
- Behov for
  - vedlikehold, forebyggende tiltak og tilrettelegging.
  - utvikle nye goder for å spre besøk

Figur: NHO Reiseliv

Utfordringer

- Sesongvariasjoner
- Mange små bedrifter
- Kompetanse og rekruttering
- Komplementære produkter

Figur 1.1 Norske og utenlandske gjestedøgn på norske overnattingssteder gjennom 2022.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (2023)

Mål og verdigrunnlag

- Reiselivet bidrar til gode steder å bo
- Reiselivet må være en del av løsningen på bærekraftsutfordringene
- Mål om å spre besøk og utvikle flere helårlige reisemål
- Verdiskaping og lønnsomhet, men ikke nødvendigvis vekst i antall besøkende

Foto: Asgeir Spange, Riksantikvaren

Utvalgets anbefalinger og tiltak

Reisemålsledelse

- Kommunen må ta ansvar
- Forpliktende samarbeid (næringen, kommunen og andre aktører i lokalsamfunnet)
- Felles strategier som ser næringsutvikling, besøksforvaltning og lokalsamfunnsutvikling i sammenheng
- Avveie samfunnshensyn - forankring i kommunenes planer
- Nasjonal veileder for reisemålsledelse og besøksstrategier
- Merkeordning for bærekraftig reisemål må styrkes og videreutvikles

Foto: Thomas Rasmus Skaug – VisitNorway.com

Besøksforvaltning

- Avgjørende å styrke besøksforvaltningen i Norge
- Utvikle besøksstrategier og benytte ulike verktøy for å
  - Forebygge og avbøte uønskede konsekvenser av besøk
  - Øke verdiskapingen av besøk (økonomisk, sosialt, kulturelt og miljømessig)

Foto: Helge Kjellevold

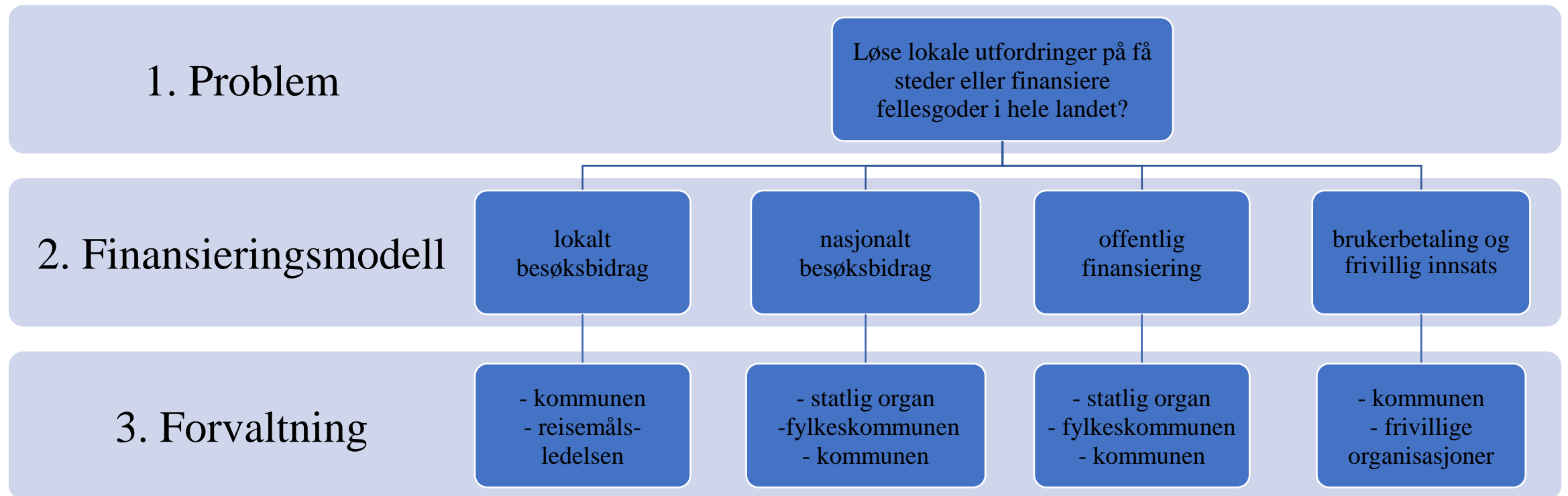
Besøksforvaltning

Funn og anbefalinger:

- Det juridiske handlingsrommet kan utnytted bedre
- Bedre samordning på tvers av forvaltningssystemer
- Oversikt over det juridiske handlingsrommet for å styre besøk
- Åpne for sertifisering i verneområder
- Innføre konsesjonsordninger
- Kompetanseheving

Finansiering av fellesgoder

Besøksbidrag

Nasjonal innkreving

- Lave påslag på ulike transportformer
- Øremerkes fellesgoder i reiselivet

Regional og lokal forvaltning

- Fylkeskommunen behandler, på bakgrunn av kommunens planer

Krav til å få midler:

- Kommunen(e) må ha etablert en reisemålsledelse der næringen og lokalsamfunnet er med
- Kommunen må vedta en besøksstrategi for å få finansiering til fellesgodene

Transport og tilgjengelighet

- Nasjonal reiseplanlegger
- Takstsystemet bør harmoniseres
- Fylkeskommuner bør inkludere reiselivets transportbehov i anbudsgrunnlaget for offentlig kjøp av transporttjenester
- Reiseliv og sesongvariasjoner bør inngå i planlegging og drift av kollektivtransport
- Bærekraftige og energieffektive kollektivtilbud

Foto: Sven-Erik Knoff – VisitNorway.com

Cruise

- Norge må som skipsnasjon være i front for å kreve utslippsfrie skip
- Nullutslippskravet til skip i verdensarvfjordene bør også stilles for øvrige norsk farvann
- Kommunene må bruke handlingsrommet
- Reismålsledelsen må utarbeide en besøksstrategi
- Økt bruk av lokale leverandører, lokale guider og kortreist mat

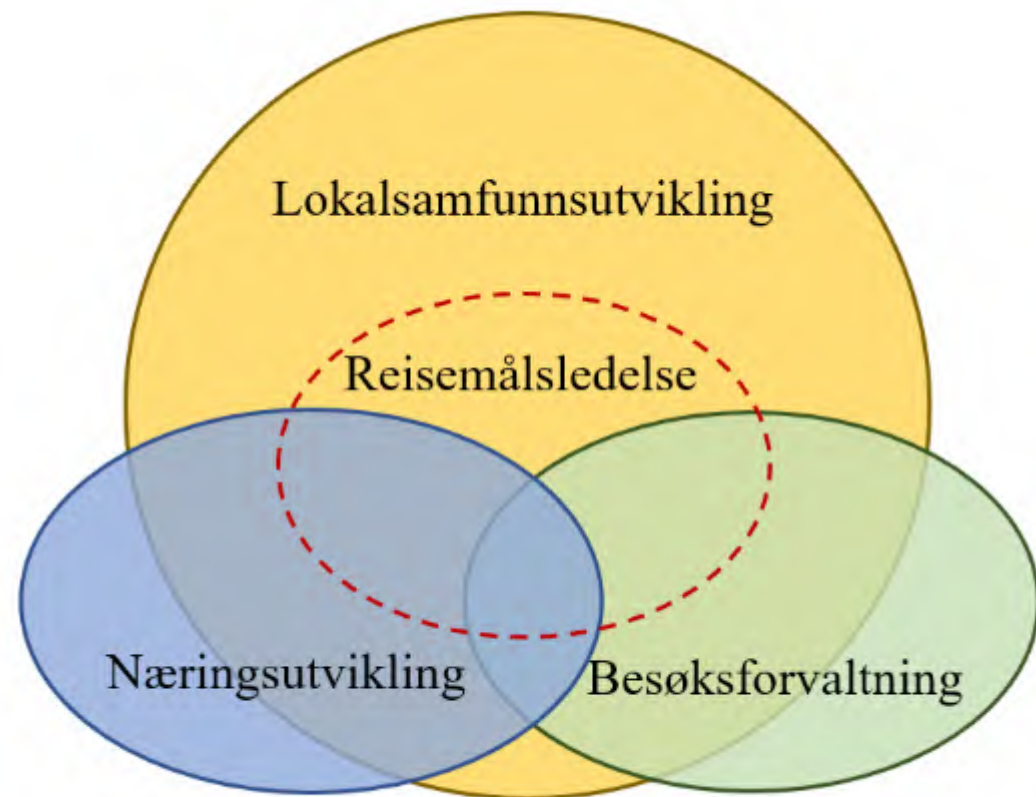

Foto: Elisabet Haveraaen, Klima- og miljødepartementet

Oppsummering

- Det etableres en **reisemålsledelse** som er tilpasset lokale forhold og forankret i kommunene.
- Reisemålsledelsen får i oppdrag å drive strategisk **besøksforvaltning** og utvikle fellesgoder på det enkelte reisemål basert på en bredt forankret besøksstrategi.
- Reisemålsledelse, besøksforvaltning og fellesgoder **finansieres** gjennom et besøksbidrag som hentes inn nasjonalt, men som forvaltes regionalt og lokalt.

Kilde: Reisemålsutvalget

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2020/3443-0

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 01.06.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Byrkije nasjonalpaarkheståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre	17/2023	12.06.2023

Evaluering - kriterier for tildeling av tilhørighetslogo - revidering/videreføring etter 31.12.2023

Forvalters tilrådning:

Byrkije nasjonalpaarkheståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre konkluderer med at ordningen har vært operativ i for kort tidsrom til at det kan gjennomføres noen grundig evaluering. Dette med utgangspunkt i at ordningen ble vedtatt innført i 2020 hvorpå de fleste søknadene er blitt behandlet i 2021 og 2022. Antallet aktører har vært begrenset og det har ikke vært spesielle aktiviteter mot de som har fått innvilget søknaden.

Byrkije nasjonalpaarkheståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar at ordningen med tilhørighetslogo videreføres med samme kriterier som vedtatt i sak 11/2020 med følgende endring:

- Nye tildelinger gjelder frem til 31.12.2027.
- Tidligere gitte tildelinger forlenges automatisk frem til 31.12.2027.

Byrkije nasjonalpaarkheståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre presiserer viktigheten av at verdien med å bruke tilhørighetslogoen skal tilfalle lokale aktører, som har forretningsadresse eller bostedsadresse i en av kommunene. Det er ikke ønskelig at aktører som ikke har tilhold i kommunene, men som har aktivitet i verneområdene er kvalifisert til å få tilhørighetslogoen.

Begrunnelse:

Ordningen med tilhørighetslogo har hatt begrenset med søknader. Derfor har det heller ikke vært spesielle aktiviteter myntet på de som har fått tildelt logoen utover synliggjøring på nettsider. Ut fra dette bør ordningen videreføres med gjeldene kriteriesett da kunnskapsgrunnlaget lokalt er for tynt ift. å evaluere ordningen. Om ordningen har hatt effekter på lokal verdiskapning eller verneverdier kan ikke dokumenteres.

Saksopplysninger

Nasjonalparkstyret fattet vedtak på møte den 25.06.2020, sak 11/2020 å innføre ordningen med tilhørighetslogoer for Børgefjell nasjonalpark til kommersiell bruk. Vedtaket lyder som følger:

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar å innføre ordningen med tilhørighetslogoer for Børgefjell nasjonalpark til kommersiell bruk. Dette ihht. retningslinjer gitt for merkevaren Norges nasjonalparker.

Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar følgende tilleggskriterier for tildeling av merket for Børgefjell nasjonalpark:

- *Tildeling av merket gjelder i første omgang til 31.12.2023. Ordningen med tilhørende rutiner og retningslinjer evalueres før eventuell videreføring.*
- *Merket tildeles aktører med forretningsadresse i Hattfjelldal, Grane, Namsskogan og Røyrvik kommuner under forutsetning av kommunene har status som nasjonalparkkommune.*
- *Tildeling av tilhørighetslogo gjøres av nasjonalparkstyret.*
- *Aktører som tildeles merket forplikter seg til å delta på aktiviteter som vertskapskurs, orienteringsmøter eller lignende som arrangeres i regi eller på vegne av nasjonalparkkommunene eller nasjonalparkforvaltningen.*
- *Tilbyder skal være relatert til besøksnæringen og omfatte produkter som opplevelser, aktiviteter, overnatting, forbruksvarer som mat og drikke og lokale håndverksprodukter produsert ved bruk av lokale råvarer. Forutsatt at disse kan knyttes til verneområdene.*

Som det fremgår av nasjonalparkstyrets vedtak, skal ordningen med tilhørende rutiner og retningslinjer evalueres i 2023 før eventuell videreføring. Hensikten med dette var å se om det var behov for justeringer av kriteriesettet lokalt.

Gjennom merkevaren Norges nasjonalparker er det lagt til rette for at virksomheter med **geografisk tilhørighet** til en nasjonalpark kan søke om tillatelse til å benytte et spesiallaget merke for denne merkevaren, sammen med logo for egen virksomhet i markedsføringen av et produkt, tjeneste eller aktivitet. Det er laget egne merker for formålet (kommersielt merke) og det er nasjonalparkstyret som behandler søknaden og gir tillatelser. Styret må ha godkjent besøksstrategi for området. Hvis produktet som tilbys kommer fra en nasjonalpark, eller det arrangeres en aktivitet i eller ved nasjonalparken, kan det søkes om tillatelse til å bruke varemerket.

Det kommersielle merket er utviklet for å hjelpe lokale aktører med å markedsføre sin bedrift, aktivitet eller produkt i relasjon til Norges nasjonalparker, og sier noe om geografisk tilhørighet til en nasjonalpark eller et verneområde. Merket er ikke et kvalitetsstempel, og representerer ikke en godkjenning, noen form for finansiering eller annen støtte fra nasjonalparken eller forvaltningsmyndigheten. I seg selv ligger det en kvalitet i å ligge i nærheten av en nasjonalpark eller verneområde, det er dette en ønsker at bedriftene skal kunne nyte godt av.

Hvordan kan merket benyttes? Aktører kan eksempelvis bruke merket som klistremerker i butikkvinduer, i program eller brosjyrer, på nettstedet, i e-post og på plakater. Det er ikke tillatt å bruke det kommersielle merket på reklamemateriell eller varer uten følge av virksomhetens egen logo, som f. eks på brevhode eller på emballasjen for et produkt. Det må alltid gå klart frem hvem virksomheten bak produktet eller tjenesten er, at dette ikke er et nasjonalparkprodukt eller -tjeneste, og at det ikke er et nasjonalparkgodkjent produkt eller tjeneste.

Børgefjell nasjonalpark fikk godkjent besøksstrategi i 2019 og kunne derfor fatte vedtak om å innføre ordningen med tilhørighetslogo for lokale aktører. En forutsetning ved innføring av ordningen er at retningslinjene gitt i merkevaren Norges nasjonalparker følges ved tildeling. Miljødirektoratet sier videre at det er opp til forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde å utarbeide lokale retningslinjer for forvaltning av merket. Dette for å sikre at de produkter og tjenester som

markedsfører seg med merket holder ønsket kvalitet og ikke forringer verdien av merkevaren. Derfor bør tildeling av merket være tidsbegrenset slik at nasjonalparkstyret kan ta ny vurdering på om aktøren/produkter innfrir gjeldene krav til merket.

I tillegg til generelle vilkår kan det gjøres lokale tilpasninger av nasjonalparkstyret. Dette kan være vilkår om geografisk tilhørighet, for eksempel om det skal være vilkår om maksimal avstand fra nasjonalparken. Eller om ordningen skal gjelde hele kommunen? For hvilke tjenester og produkter som kan tildeles merket, tildelingsperiode osv.

Følgende standardvilkår følger ordningen som er gitt av Miljødirektoratet, disse kan ikke avvikes:

- Det kommersielle merket må ikke brukes på en måte som kan skade Norges nasjonalparkeres omdømme, eller på en måte som strider mot nasjonalparkens- eller verneområdets retningslinjer eller formål.
- Det er ikke tillatt å bruke merket på reklamemateriell eller varer uten følge av virksomhetens egen logo. Det må alltid gå klart frem hvem virksomheten bak produktet eller tjenesten er, at dette ikke er et nasjonalparkprodukt eller -tjeneste, og at det ikke er et nasjonalparkgodkjent produkt eller tjeneste.
- Merket skal ikke endres i form, beskjæres eller tillegges design eller egen tekst. Det er retningslinjer som beskriver riktig bruk.
- Merket kan ikke selges videre eller distribueres til tredjepart.
- Ved misbruk av det kommersielle merket kan tillatelsen til bruk trekkes tilbake.

Kriterier vedtatt av nasjonalparkstyret selv:

- Tildeling av merket gjelder i første omgang til 31.12.2023. Ordningen med tilhørende rutiner og retningslinjer evalueres før eventuell videreføring.
- Merket tildeles aktører med forretningsadresse i Hattfjelldal, Grane, Namsskogan og Røyrvik kommuner under forutsetning av kommunene har status som nasjonalparkkommune.
- Tildeling av tilhørighetslogo gjøres av nasjonalparkstyret.
- Aktører som tildeles merket forplikter seg til å delta på aktiviteter som vertskapskurs, orienteringsmøter eller lignende som arrangeres i regi eller på vegne av nasjonalparkkommunene eller nasjonalparkforvaltningen.
- Tilbyder skal være relatert til besøksnæringen og omfatte produkter som opplevelser, aktiviteter, overnatting, forbruksvarer som mat og drikke og lokale håndverksprodukter produsert ved bruk av lokale råvarer. Forutsatt at disse kan knyttes til verneområdene.

Ved utarbeidelse av kriteriene i 2020 vektla nasjonalparkstyret at det ikke skulle være for strenge kriterier for å få tildelt merket. Dette fordi ordningen ikke er en sertifisering/godkjenning av aktøren, men kun en rettighet til å vise at virksomheten ligger ved nasjonalparken. En vurderte også at et for strengt kriteriesett med forpliktende oppgaver for aktørene ville «skremme» bort disse. Det kunne fort bli for mye jobb for små aktører ift. evt. gevinster med å bruke logoen. Derfor ble det konkludert med at det skulle være lett å få tildelt logoen, men også lett å miste denne retten hvis kriteriene ikke ble etterlevd. Det som også var viktig for nasjonalparkstyret var å forfordele lokale aktører som hadde registrert sin virksomhet i en av kommunene, det var disse som skulle få vise at de hadde sin aktivitet ved nasjonalparken. Utenbygds aktører som arrangerte turer eller aktiviteter inn mot nasjonalparken skulle ikke ha denne fordelene ble det uttalt.

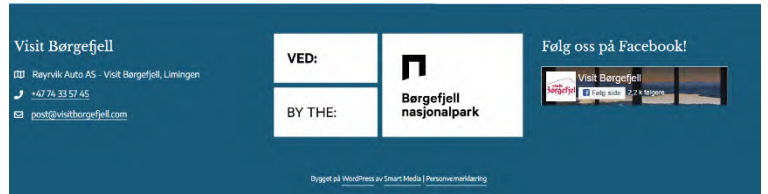
Pr. juni er det sju aktører som har søkt og fått tildelt tilhørighetslogoen av nasjonalparkstyret. Disse aktørene har stort sett valgt å bruke logoen på egne nettsider. I tillegg har Røyrvik bakst og konditori valgt å bruke logoen på sine produkter. Båtruta på Namsvatnet benytter logoen på klær som benyttes ifb. med tjenesten.

Bildene til høyre viser hvordan 4 aktører har valgt å bruke logoen på egne nettsider.

Videre 3 eksempler på hvordan Røyrvik bakst og konditori bruker logoen på sine produkter.

Nasjonalparkstyret bes nå ta en evaluering av ordningen jfr. vedtak fra 2020. Kunnskapsgrunnlaget er begrenset da antall tilbydere er begrenset. Det har vært orientert om ordningen gjennom egne nettsider, på møter med reiselivet og gjennom kommunalt næringsapparat.

Det er opp til nasjonalparkstyret å vurdere videreføring av ordningen, om denne skal avsluttes eller videreføres. Evt. om det skal gjøres endringer i kriteriene.

Furuheim gård ligger rett ved Øyum, en av innfallsportene til Børgefjell nasjonalpark, dette er et fint utgangspunkt for besøk i nordre deler av Børgefjell.

Fra parkeringsplassen er det drøyt 200 meter til nasjonalparkgrensen, noe som gjør at dette er korteste vei inn i parken.

Les mer om Børgefjell Nasjonalpark HER

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2018/334-0

Saksbehandler: Tore Tødås

Dato: 02.06.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre	18/2023	12.06.2023

Evaluering av gjennomførte tiltak til besøksstrategien - grunnlag for arbeidsutvalgets videre arbeid med revidering av tiltaksplanen

Forvalters tilrådning:

Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre konkluderer med at det har vært høy gjennomføringsgrad på tiltaksplanen i besøksstrategien.

Nasjonalparkstyret anser at det pr. dags dato ikke er nødvendig med ytterligere besøksforvaltningstiltak på offisielle innfallsporter forutsatt at det ikke skjer vesentlige endringer i besøkstrykk. Hvis det skulle skje endringer som påvirker innfallsporene negativt må nye tiltak vurderes fortløpende.

Evt. nye tiltak i form av informasjonspunkt, utkikkspunkt, startpunkt ol. utenfor verneområdene må i størst mulig grad initieres av nasjonalparkkommunene, i samhandling med verneområdeforvaltningen. Nasjonalparkstyret viser her til samarbeidet med Røyrvik og Grane kommuner som har ført til konkrete tiltak hvor anlegg eies og driftes av kommunene, disse er i stor grad finansiert med eksterne midler. I revidering av tiltaksplanen bes det om at arbeidsutvalget har spesielt fokus på dette jfr. vedtak i sak 16/2022.

Nasjonalparkstyret er fornøyd med informasjonsarbeidet som er utført, både med nye nettsider, brosjyremateriell og plakater utarbeidet i tråd med merkevaren og besøksstrategien. Disse kommuniserer i stor grad målsettingene som er satt i besøksstrategien. Nasjonalparkstyret oppfordrer arbeidsutvalget til å ha søkelys på informasjonsarbeidet ved rullering av tiltaksplanen der en også bør se på en mer aktiv bruk av sosiale media. Noe som en kan vurdere ved utarbeidelse av kommunikasjonsplan.

Nasjonalparkstyret mener det er viktig å videreføre ferdselstillinger på barmark for å få best mulig kunnskapsgrunnlag om utviklingen i besøkstrykk.

Saksopplysninger

Nasjonalparkstyret fattet følgende vedtak i møte den 03.10.2022:

«Byrkije nasjonalpaarkhkeståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre tar opp tiltaksplanen i besøksstrategien for Børgefjell/Byrkije nasjonalpark og Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde til revidering med følgende kommentarer:

- *nasjonalparkstyret gir arbeidsutvalget mandat til å utarbeide forslag til revidert tiltaksplan etter de retningslinjene som besøksstrategien og forvaltningsplanen gir.*
- *nasjonalparkstyret ber arbeidsutvalget involvere rådgivende utvalg og nasjonalparkkommunene i prosessen ihht. signalene gitt i møte»*

Arbeidsutvalget har pt. ikke startet arbeidet med revidering av tiltaksplanen og nasjonalparkstyret har derfor mulighet til å gi arbeidsutvalget signaler på veien videre med grunnlag i evaluering av gjennomførte tiltak og hva en ser som fremtidige behov.

Børgefjell/Byrkije nasjonalpark fikk godkjent besøksstrategi november 2019. Dette etter en planprosess som startet 2016 og som omfattet kunnskapsinnhenting på ulike tema, planmøter, dialogmøter og høringer.

Besøksstrategien har tiltaksplan som beskriver de tiltak som nasjonalparkstyret kan gjennomføre for å oppfylle målene og strategiske grep som er beskrevet i besøksstrategien. I planen er det nedfelt at tiltaksplanen skal rulleres årlig etter de retningslinjene som besøksstrategien og forvaltningsplanen gir.

Etter 2019 er det ikke foretatt rullering av tiltaksplanen. Nasjonalparkstyret er blitt løpende oppdatert på status for de ulike tiltakene. Prioritering av tiltakene er i stor grad blitt styrt gjennom bestillingsdialogen som er en årlig aktivitet ift. innmelding av behov for midler. En del tiltak skal/må gjennomføres av andre aktører enn nasjonalparkforvaltningen, her er en da prisgitt disse aktørenes evne/vilje for å ta tak i disse tiltakene.

Status vår 2022 er at mange av tiltakene som nasjonalparkforvaltningen selv er ansvarlige for er gjennomført. Tilsvarende er noen av tiltakene til eksterne aktører i god prosess til å bli gjennomført. Ut fra dette kan det være naturlig for nasjonalparkstyret å ta en vurdering av tiltaksplanen, da ift. om:

- Oppsatte tiltak skal tas ut av planen.
- Endring eller justering av pågående eller fullførte tiltak.
- Nye tiltak som synes behøvelig.

Status tiltaksplan pr. juni 2023 kommer frem av vedlagte notat. Her berøres også noen punkter for videreutvikling av oppsatte tiltak.

Nasjonalparkforvalter ber om at følgende tiltak vurderes ifb. med rullering av tiltaksplanen:

Utarbeide kommunikasjonsplan

I veileder for utarbeidelse av besøksstrategi er det beskrevet at i gjennomføringsfasen bør en ha en kommunikasjonsplan. Kommunikasjonsplanen skal understøtte besøksstrategiens målsettinger og strategiske valg, og skal utvikles og gjennomføres som et tiltak i besøksstrategien. En kommunikasjonsplan avklarer målgrupper, budskap, kanaler, ansvar og oppgavefordeling. Det er innledet dialog med Lierne nasjonalparksenter om de kan understøtte en slik planprosess.

Informasjonspunkt nasjonalpark/nasjonalparkkommune i Fiplingdalen

Lokalt initiativ fra Grane kommune om etablering av informasjonspunkt ved butikken i Fiplingdalen. Dette i sammenheng med planer om etablering av ladestasjoner for El-biler. Konkret planprosess er igangsatt i egen arbeidsgruppe hvor nasjonalparkforvalter deltar. Eksterne vil måtte være ansvarlig for etablering, drift og vedlikehold. Men ønskelig at prosjektet tas inn i tiltaksplanen for å sikre gjennomføring og delfinansiering.

Tomasvatnet

Vurdere om det skal gjennomføres tiltak på Tomasvatnet som offisiell innfallsport. Tomasvatnet ble ikke tatt inn i første versjon av tiltaksplan. Det er flere aktører med ulike interesser i området. Det er begrenset med areal på selve parkeringsplassen som kan medføre utfordringer å etablere frittstående installasjoner.

Supplerende klopplegging Jengelstien/Orekskardet

Befaring gjennomført september 2022, kartlagt behov for supplerende klopplegging Jengelstien og klopplegging langs Orekvatnet. Statskog fjelltjenesten skal utarbeide kostnadsoverslag med grunnlag i kartleggingen.

Tiltak som tas ut av tiltaksplanen med status fullført:

Utarbeide nye verneområdeplakater

- Evt. nye plakater produseres fortløpende etter behov.

Utarbeide ny hjemmeside

- Oppdatering av innhold tas fortløpende som driftsoppgave.

Utarbeide informasjonsbrosjyre

- Oppdatering av innhold og oversetting til nye språk kan tas inn som nytt tiltak

Oppsetting av ståltavler med ny informasjonsplakat og temaplakat på innfallsportene Øyum, Simskardet, Smalvatnet og Namsvatnet

- Fullførte prosjekter

Oppgradere innfallsport Simskardet og Simskardrunnen ift. sommerbruk.

- Prosjektet fullføres i 2023 av Grane nasjonalparkkommune.

Oppgradere innfallsport Namsvatnet

- Fullført prosjekt

Etablere viewpoint i Røyrvik og innfallsport til nasjonalpark-kommunen (informasjonspunkt)

- Slutføres 2023 av Røyrvik nasjonalparkkommune

Tiltak som kan vurderes tatt ut av planen.

Digitale informasjonspunkter (anskaffe teknisk utstyr og produsere innhold)

- Settes på vent inntil Miljødirektoratet konkluderer med veien videre.

Informasjonspunkt i Hattfjelldal kommune

- Tas ut/settes på vent i påvente av lokalt engasjement. Avklares av AU?

Informasjonspunkt på Stekenjokk, Sverige

- Tas ut/settes på vent.

Nasjonalparkkommuneforum

- Tas ut/settes på vent

Nasjonalparkstyret bes vurdere om det er andre relevante tiltak som kan tas inn i tiltaksplanen. Dette må da være tiltak som understøtter besøksstrategiens målsettinger og strategiske grep. Nivået på antall tiltak og graden av tilrettelegging må også vurderes i denne sammenhengen. Hovedmålet i besøksstrategien for Børgefjell/Byrkije nasjonalpark er å sikre og ta vare på verneverdiene i nasjonalparken. Dette fordi verneverdiene også er besøks- og opplevelsesverdiene som etterspørres jfr. brukerundersøkelsen. Derfor må en være konservativ ift. videre tilrettelegging inn i nasjonalparken.

Vedlegg:

- Notat av 01.06.2023 Børgefjell - Status tiltaksplan besøksstrategi - juni 2023
- Notat av 01.06.2023 Børgefjell - aktuelle tiltak for revidering av tiltaksplanen - juni 2023
- Besøksstrategi

NOTAT

Sak:
Besøksforvaltningsplan for Børgfjell / Byrkijø nasjonalpark
Til:

Vår dato:
01.06.2023

Vår ref.:
2018/334

Saksbehandler, innvalgstelefon
Tore Tødås,

Kopi til:

Børgfjell - Status tiltaksplan besøksstrategi - juni 2023

Tiltak	Hvem gjennomfører	Samarbeidsaktører	Status	Periode
Utarbeide nye verneområdeplakater	Nasjonalpark forvaltningen		Det er utarbeidet plakater som er plassert på innfallsporter og informasjonspunkter. Plakater utarbeides fortløpende etter behov.	2020 - 2021
Utarbeide ny hjemmeside	Nasjonalpark forvaltningen		Nye nettside for nasjonalparken publisert i 2020 ihht. designmanualen. Denne er på norsk, engelsk og tysk. Det ble skiftet leverandør av teknisk løsning i februar 2023 da opprinnelig leverandør har sluttet å supportere/drifte løsningen.	2020 - 2021
Utarbeide informasjonsbrosjyre	Nasjonalpark forvaltningen		Informasjonsbrosjyre utarbeidet 2019. Utgitt av Miljødirektoratet i samarbeid med nasjonalparkstyret. Brosjyren er på norsk og engelsk språk. Brosjyren har behov for oppdatering av innhold, noe som bør gjøres før trykking av nye eks.	2020 - 2022
Oppsetting av ståltavler med ny informasjonsplakat og temaplakat på innfallsportene Øyum,	Nasjonalpark forvaltningen		Følgende utført:	2021 - 2023

Simskardet, Smalvatnet og Namsvatnet			<ul style="list-style-type: none"> • Øyum: Ferdigstilt 2021 med 3 tavler/plakater (kartplakat, temaplakat reindrift og temaplakat om innfallsport Øyum) • Oksvollen: Ferdigstilt 2021 med 3 tavler/plakater (kartplakat, temaplakat reindrift og temaplakat om Austre Tiplingan) • Smalvatnet: Ferdigstilt 2021 med 3 tavler/plakater (kartplakat, temaplakat reindrift og temaplakat om innfallsport Smalvatnet og Namskroken) • Namsvatnet: Ferdigstilt 2022 med 4 tavler/plakater (kartplakat, temaplakat reindrift og temaplakat om innfallsport Namsvatnet og temaplakat «skikk og bruk») I tillegg er det montert portalskilt på lokasjonen. • Simskardet: Ferdigstilt 2022 med 5 tavler/plakater (kartplakat, temaplakat reindrift og temaplakat om innfallsport Simskardet, temaplakat Simskardrunen og temaplakat «skikk og bruk») I tillegg er det montert portalskilt på lokasjonen. • Det er i tillegg montert 3 informasjonsplakater på Viewpoint Børgefjell – Vekterklumpen i Røyrvik. • Det etableres en større utstilling på Startpunkt Børgefjell i Røyrvik i regi av nasjonalparkkommunen. Nasjonalparkforvalter har vært delaktig i utarbeidelse av innhold 	
Oppgradere innfallsport Simskardet og Simskardrunen ift. sommerbruk.	Nasjonalpark kommunen Grane	Nasjonalparkforvaltningen Statskog Grane næringsutvikling	<p>Flerårig prosjekt som slutføres i 2023 finansiert med tilskudd fra Naturarven som verdiskaper, tiltaksmidler og egeninnsats. Følgende er utført:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ny utvidet parkeringsplass 	2022 - 2024

			<ul style="list-style-type: none"> • Tursti på tangen ved innfallsport med universell utforming. • Oppholdsområde med 5 info-tavler og portalskilt, sittegruppe, benker og bålpanner. • Generell opprydding i området. • Nytt toalett og gapahuk i massivtre settes opp vår 2023. • Statskog har i tillegg oppgradert Simskardhytta • Nasjonalparkforvaltningen har ferdigstilt klopplegging av Simskardrunden og oppgradert hengebruer i samarbeid med Statskog. <p>Det er inngått avtaler mellom partene om eierskap, drift og vedlikehold av de ulike elementene. Nasjonalparkforvaltningen har ansvar for informasjonstavler med plakater og klopplegging av stier. Grane kommune har ansvar for drift og vedlikehold av oppholdsområde, toalett og gapahuk mens Statskog er veieier og eier av parkeringsplass.</p>	
Oppgradere innfallsport Namsvatnet	Nasjonalpark forvaltningen		Slutført vår 2022 med etablering av informasjonspunkt. 4 tavler portalskilt og 2 sittegrupper på eget opparbeidet området som grunneier har gitt til fri disposisjon.	2022 - 2024
Klopplegging av Tiplingstien	Nasjonalpark forvaltningen		Gjennomføres etter en 4 årsplan. Oppstart 2022 hvor er det klopplagt 650 meter. Det er i tillegg bygd ny bru over Tverrelva.	2021 – 2023
Digitale informasjonspunkter (anskaffe teknisk utstyr og produsere innhold)	Nasjonalpark forvaltningen	Lokale aktører	Det har vært arbeidet med prototyper i samarbeid med Lierne nasjonalparksenter. Miljødirektoratet har etter hvert blitt involvert i prosjektet og tatt eierskap. De vurderer om det skal videreføres en nasjonal løsning med digitale informasjonspunkter. Videre lokal prosess er derfor avventet.	2021 - 2024
Etablere viewpoint i Røyrvik og innfallsport til nasjonalpark-kommunen (informasjonspunkt) ihht. egen plan	Nasjonalpark kommunen Røyrvik	Nasjonalparkforvaltningen Lokalt næringsliv	Viewpoint Børgefjell på Vekterklumpen ble offisielt åpnet august 2020. Utkikkspunktet består av arkitekttegnet bygg, informasjonspunkter og portalskilt. Det skal monteres sikteskive	2019 – 2023

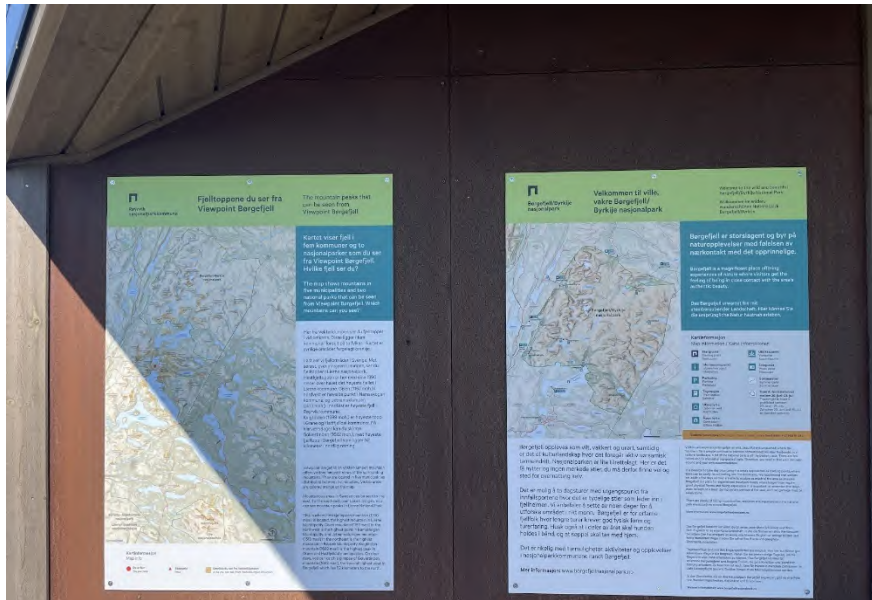
			<p>på toppen som viser navn på fjell. Det er gruslagt/klopplagt sti fra Røyrvik sentrum og fra Børgefjellsenteret opp til toppen.</p> <p>I 2023 blir prosjektet fullført med etablering av startpunkt Børgefjell/innfallsport til nasjonalparkkommunen Røyrvik.</p>	
Informasjonspunkt ved ny E6 i Grane kommune	Nasjonalpark kommunen Grane	Nasjonalparkforvaltningen Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre Lokalt næringsliv. Statens vegvesen.	Samarbeidsprosjekt hvor det har vært flere møter og befaringer. Miljødirektoratet deltok på egen befarings september 2022 for å se på mulighetene for bruk av merkevaren.	2020 – 20xx
Informasjonspunkt i Hattfjelldal kommune	Nasjonalpark kommunen Hattfjelldal	Nasjonalparkforvaltningen Lokalt næringsliv	Ingen lokal interesse/engasjement for slikt prosjekt er registrert.	2020 – 20xx
Informasjonspunkt i Namsskogan kommune	Nasjonalpark kommunen Namsskogan	Nasjonalparkforvaltningen Lokalt næringsliv	<p>Har oppnevnt egen nasjonalparkkommunegruppe som har arbeidet med å se på mulighetene for å etablere attraksjonspunkt som utkikkspunkt, infopunkt, skilting mm.</p> <p>Det har vært konkrete planer sammen med besøkssenter rovdyr om etablering av informasjonspunkt på Trones, noe som ble avsluttet av Namsskogan familiepark.</p>	2020 – 20xx
Informasjonspunkt på Stekenjokk, Sverige	Nasjonalpark forvaltningen	Länsstyrelsen i Jämtlands län Naturvårdsverket	Har ikke vært en prioritert oppgave.	2022 - 2024
Nasjonalparkkommuneforum	Nasjonalpark forvaltningen og nasjonalpark kommunene		Har vært forsøkt etablert med ujevne mellomrom siden 2019 uten å lykkes. Det er kommunene selv som må ha eierskap til et slikt forum, det har så langt ikke vært mulig å etablere et forum bestående av politisk og administrativt nivå med mål om samhandling som nasjonalparkkommuner.	Løpende

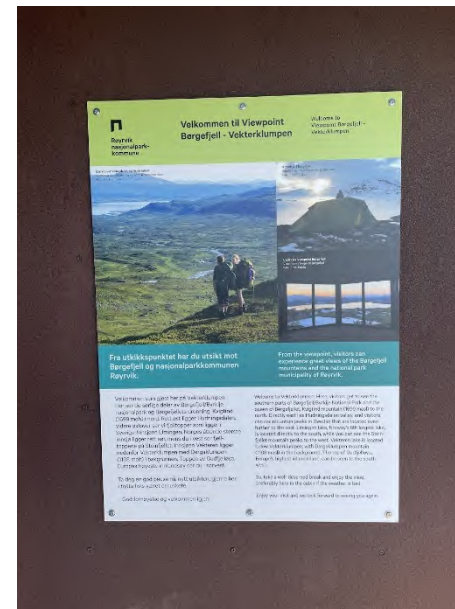
Informasjonspunkt Simskardet – 2022

Informasjonspunkt Namsvatn 2022

Informasjon Viewpoint Bøgefjell 2021

Informasjonspunkt Øyum 2021

Informasjonspunkt Oksvollen 2021

Informasjonspunkt Smalvatnet 2021

Viewpoint Børgefjell 2019

Startpunkt Børgefjell 2023

Velkommen til startpunkt Børgefjell
Welcome to Børgefjell starting point
Buerie biatetene aalkortbeakken Burkije

Din guide for opplevelser i Røyrvik.
Your guide for adventures in Røyrvik.
Dov tislege dåjrehtimide Raarvikkene.

Kartinformasjon
Map information

- Informasjon Information
- Overnatting Accommodation
- Utleiesteder Rental places
- Spiserest Restaurant
- Leidebil Car rental
- Ladepunkt Charging point
- Drøytogstasjon Railway station
- Baustasjon Ferry pier
- Servertighet Attraction
- Osanne Overlook
- Stikkett Charging point
- Stasjon Station
- Sommerstue Summer table

Her på startpunkt Børgefjell finner du nyttig informasjon om tilbud og aktiviteter i nærområdet. Blir du nysgjerrig og ønsker mer informasjon, ta turen til turistinformasjonen på YX-stasjonen. Blir du sulten og tørst kan du avlegge gjestegården rett bak startpunktet et besøk, eller benytte deg av tilbudene på turistinformasjonen.

Mer informasjon / more information / Vælle blievæst: www.visitborgefjell.com og www.borgefjellnasjonalpark.no

Ta turen til Viewpoint Børgefjell
Take a trip to Viewpoint Børgefjell

En enkel nærtur med smak av Børgefjell.
An easy, local trip that provides a taste of Børgefjell.

Kartinformasjon
Map information

- Parkering Parking
- Turist startpunkt Tourist starting point
- Utsiktspunkt Viewpoint

Viewpoint Børgefjell på Vektarklumpen er et 360 graders utsiktspunkt hvor du kan se store deler av fjellheimen i området. Du starter her ved startpunktet og følger skiltningen langs gruslagt og klosslagt sti opp til toppen. Turen opp er ca 2,8 km med en høydeforskjell på 206 meter. Blir været surt og kaldt kan du jo bare gå innendørs for å nyte utsikten.

Viewpoint Børgefjell et Vektarklumpen is a 360 degree vantage point where you can see large parts of the mountains in the area. You begin here at the starting point and follow the signs along the gravel-covered path with wooden walkways up to the top. The hike up is approximately 2.8 km with a difference in elevation of 206 meters. If the weather turns bad and cold, visitors can move indoors to enjoy the view.

Velkommen til Røyrvik
Welcome to Røyrvik
Buerie biatetene Raarvikkene

Røyrvik – ei levende fjellbygd.
Røyrvik – a vibrant mountain village.
Raarvikk – jelljes voenge.

Du har nå kommet til en fjellkommune i nordøstle del av Trøndelag. Kommunen er stor i areal, men liten i folketall, noe som fører til at her er det god plass. Her bor og virker samer og nordmenn. Vi driver med residnt, landbruk, bygg- og anlegg, handel, kraftproduksjon og offentlig forvaltning.

For å se vitnesbyrd om den samiske og norske tilstedeværelsen i området kan du besøke Røyrvik bygdutun og Serintangen. På fjellreiserteret finner du utstillinger som beskriver Røyrviks historie med samsamisk samreindrift, gruvedrift, kraftproduksjon og Røyrvik som egen kommune fra 1923.

For mer informasjon: royrvik.kommune.no/nasjonalparkmune

You have now arrived at a mountain municipality located in the northeastern part of Trøndelag County. The municipality covers a wide area but has a small population, which means that there is plenty of space for everyone. Sámi people and Norwegians live and work here. We are involved in resident housing, agriculture, construction, trade, hydropower production and public administration.

To see traces of the Sámi and Norwegian presence that has been in the area, visit Røyrvik bygdutun and Serintangen. At the Arctic Ice Centre, visitors will find exhibitions describing Røyrvik's history involving Southern Sámi Sami historical resident housing, mining, hydropower production, and Røyrvik as an independent municipality from 1923.

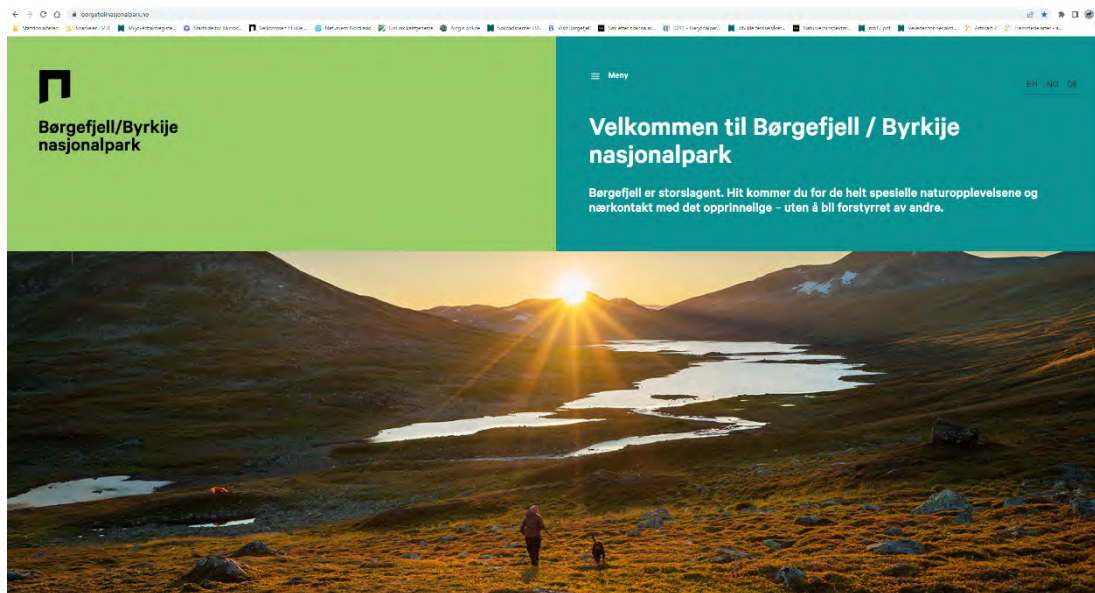
Da er du nå i Røyrvik, som er en fjellkommune i nordøstlige del av Trøndelag fylke. Kommunen er stor i areal, men liten i folketall, noe som fører til at her er det god plass. Her bor og virker samer og nordmenn. Vi driver med residnt, landbruk, bygg- og anlegg, handel, kraftproduksjon og offentlig forvaltning.

For å se vitnesbyrd om den samiske og norske tilstedeværelsen i området kan du besøke Røyrvik bygdutun og Serintangen. På fjellreiserteret finner du utstillinger som beskriver Røyrviks historie med samsamisk samreindrift, gruvedrift, kraftproduksjon og Røyrvik som egen kommune fra 1923.

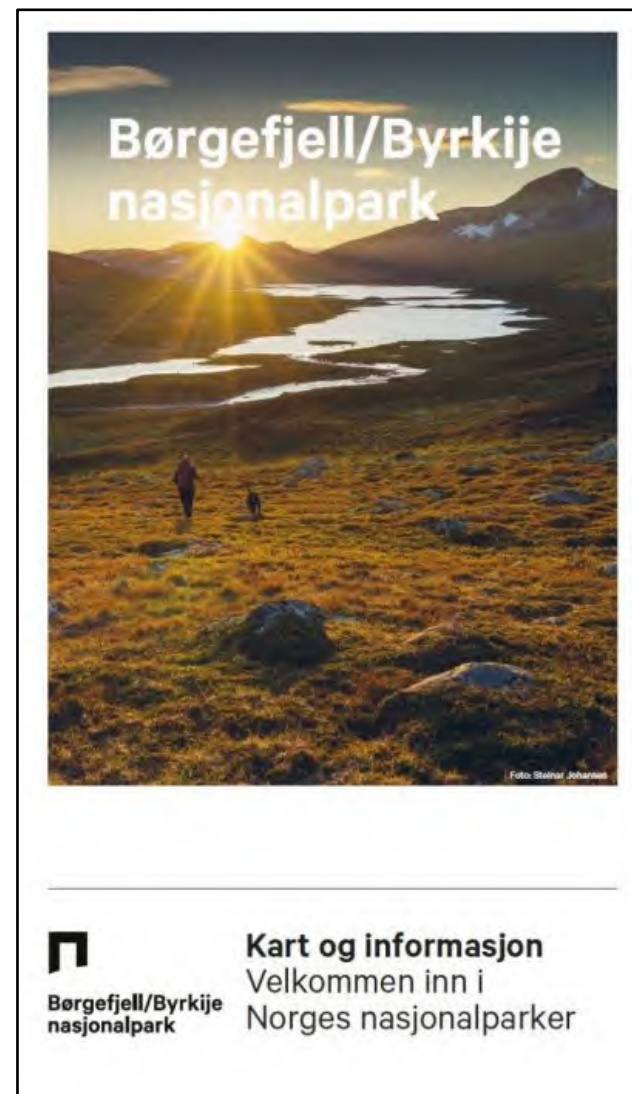
For mer informasjon: royrvik.kommune.no/nasjonalparkmune

Nettside 2020

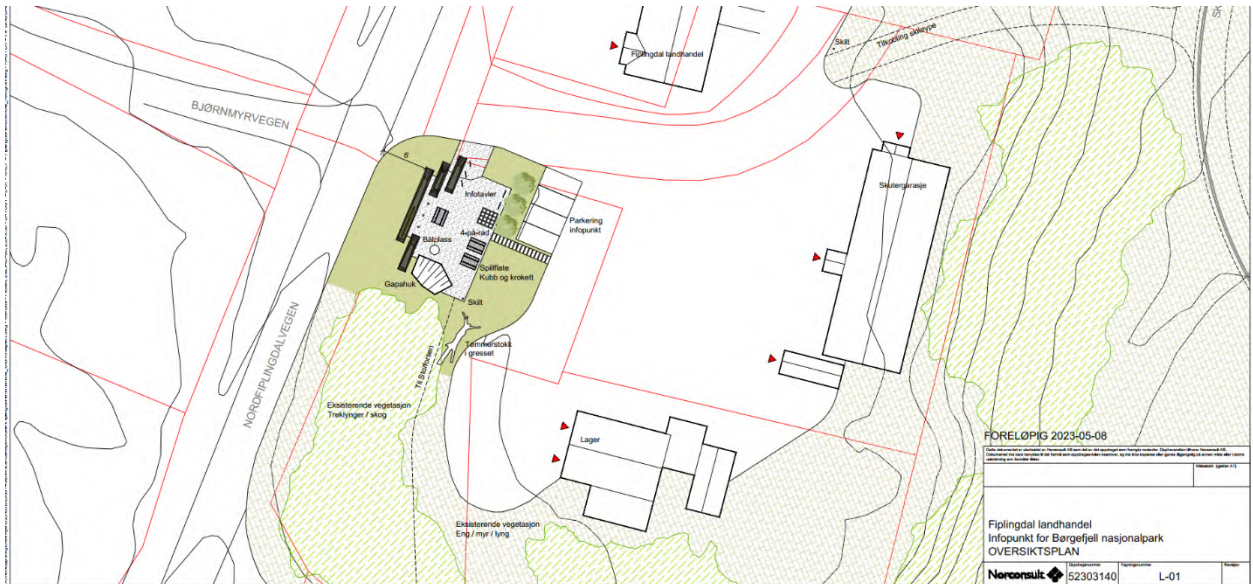

Brosjyre 2019

Informasjonspunkt ved Porten til Nord-Norge

Som et resultat av bygging av ny E6 fra Trøndelag grense til Lille Majavatn blir det endringer ved Porten til Nord-Norge. Her vil det bli en større oppgradering av området med ny avkjøring fra E6. Endringene medfører at det skal utarbeides egen reguleringsplan for området. Børgefjell og Lomsdal Visten er invitert inn i prosjektet ift. å etablere et lite informasjonspunkt, dette kommer da i tillegg til Laksvollen. Det har også vært snakk om å ha informasjon om alle nasjonalparker i Nordland. Dette kan også være et informasjonspunkt for nasjonalparkkommunene i regionen. Skissen under er et foreløpig arbeidsutkast.

**Børgefjell/Byrkjje
nasjonalpark**

Besøksstrategi

Børgefjell/Byrkjje nasjonalpark og Austre Tiplingan/Luvlie
Diehpell landskapsvernområde

Revisjonshistorikk

Dato	Versjon	Beskrivelse av endring	Godkjent av
28.11.2018		Mål og strategiske grep vedtatt av nasjonalparkstyret etter gjennomgang med faglig rådgivende utvalg	Nasjonalparkstyret
01.03.2019	1.0	Utkast til besøksstrategidokument for 1. gangs behandling i nasjonalparkstyret.	Nasjonalparkstyret
10.04.2019	2.0	Faglig godkjent av Miljødirektoratet	Miljødirektoratet
11.04.2019	3.0	Høringsdokument	Styreleder
	4.0	Justert etter høring	
03.10.2019	5.0	Dokument etter høring godkjenning i styremøte uten endringer.	Nasjonalparkstyret
18.11.2019	6.0	Endelig godkjenning av besøksstrategi for Børgefjell/Byrkjje nasjonalpark	Miljødirektoratet

Innhold

1	Innledning	4
1.1	Formål.....	5
1.2	Rammeverket.....	6
1.2.1	Verneformål	6
1.2.2	Forvaltningsplan	6
2	Kunnskapsgrunnlaget.....	7
2.1	Kunnskap om verneverdier.....	7
2.2	Kunnskap om sørsamisk tamreindrift.....	8
2.3	Kunnskap om kulturminner	9
2.4	Kunnskap om friluftsliv	9
2.5	Verneverdier som er sårbare for økt ferdsel	10
2.5.1	Potensielt verdifulle områder i Børgefjell – vegetasjon.....	11
2.5.2	Sårbare områder i Børgefjell – vegetasjon.....	13
2.5.3	Sårbarhet er koblet til påvirkning (bruk).....	13
2.5.4	Sårbare områder i Børgefjell – dyreliv	14
2.6	Innfallsporter/startsteder	17
2.7	Ferdselsmønster.....	20
2.8	Ferdselstillinger	21
2.9	Brukerundersøkelse.....	22
2.9.1	Organisert friluftsliv	24
2.10	Kunnskap om reiseliv.....	25
2.10.1	Reiselivsstrategi Nordland.....	26
2.10.2	Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag	26
2.10.3	Reiselivsaktører rundt nasjonalparken	26
2.10.4	Destinasjonsselskap	27
2.10.5	Nøkkeltall for turisme i regionen.....	27
2.10.6	Nasjonalparken som turistattraksjon	27
2.11	Kunnskap om næringsvirksomhet i nasjonalparken.....	28
2.12	Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskap	28
3	Mål og strategiske grep	30
3.1	Strategiske grep.....	31
3.1.1	Nasjonalparkkommuner.....	31
3.1.2	Kanalisering av ferdsel og satsing på innfallsporter	32
3.1.3	Sørsamisk tamreindrift.....	33
3.1.4	Informasjon	34
3.1.5	Bidra til lokal verdiskaping	35
4	Tiltaksplan	36

1 Innledning

30. november 2015 fattet Byrkije nasjonalpaarkheståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre følgende vedtak:

«Byrkije nasjonalpaarkheståvroe/ Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar oppstart av planarbeidet med besøksforvaltnings-plan for Børgefjell/Byrkije nasjonalpark og Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde.

Byrkije nasjonalpaarkheståvroe/Børgefjell nasjonalparkstyre vedtar at nasjonalparkforvalter utarbeider en prosjektplan for planarbeidet jfr. veileder for besøksforvaltning i norske verneområder (M-415 | 2015)

Besøksforvaltningsplan skal bygge på forvaltningsplanen for Børgefjell/Byrkije nasjonalpark»

Prosjektplan for utarbeidelse av besøksstrategi ble godkjent i styremøte 30.11.2016, etter gjennomgang i rådgivende utvalg samme dag.

Besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategien er et vedlegg til forvaltningsplanen og vil bli rullert når forvaltningsplanen rulleres. Tiltaksplanen rulleres årlig, men tiltak skal være innenfor de rammene besøksstrategien og forvaltningsplanen gir.

Definisjonen på besøksforvaltning er å legge til rette for og styre bruken i en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

For at strategidokumentet ikke skal bli for omfattende er det på en rekke tema henvisninger til kunnskapsgrunnlaget ved bruk av fotnoter. Her er det da mulig å få detaljert kunnskap om det enkelte tema. Fotnotene er lenker mot digital versjon av det enkelte dokument, noe som forutsetter at strategidokumentet leses på digitalt medium med nettilgang.

Børgefjell/Byrkije nasjonalpark ble opprettet i 1963 med senere utvidelse i 1971 og 2003. Har i dag et areal på 1.447 km²

1.1 Formål

Formålet med prosjektet er å øke kvaliteten på besøksforvaltningen i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark og Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde. Besøksforvaltningen skal ivareta verneverdiene, gi bedre opplevelser for de besøkende og øke muligheten for lokal verdiskaping rundt verneområdene.

Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn, overvåking etc.) som er nødvendig for å oppnå dette.

Verneområdeforvaltningens primære oppgave er å forvalte de vernede områdene for å ivareta verneverdiene på lang sikt. Samtidig skal besøksforvaltningen legge til rette for og styre bruken av et verneområde, slik at opplevelsene for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas. Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

1.2 Rammeverket

1.2.1 Verneformål

Verneformålet sier noe om hvorfor områdene er vernet.

Formålet med Børgefjell/Byrkije nasjonalpark er å:

«Bevare et stort naturområde tilnærmet fritt for tekniske inngrep, med store villmarkspregede områder for å sikre biologisk mangfold og et naturlig forekommende plante- og dyrelivet med bl.a. truede og sårbare arter, samt å ta vare på geologiske forekomster og kulturminner. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift»

Formålet med Austre Tiplingan/Luvlie Diehpell landskapsvernområde er å:

«Ta vare på et egenartet og vakkert naturlandskap med det biologiske mangfold, de kulturminner og kulturlandskap som finnes der. I tillegg skal landskapsvernområdet sammen med Børgefjell/Byrkije nasjonalpark bidra til å sikre et av landets største villmarkspregede naturområder. Ivaretagelse av naturgrunnlaget i landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne nyttes til reindrift»

I verneområdene er vi naturens gjester hvor ferdsel skal skje på naturens vilkår. Verneforskriften slår fast at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten, hva dette er framkommer av forvaltningsplanen. Ut over dette slår verneforskrifta fast at motorisert ferdsel er forbudt med visse unntak.

1.2.2 Forvaltningsplan¹

Forvaltningsplanen for Børgefjell nasjonalpark fra 2009 konkretiserer og forklarer hvordan verneforskrifta skal praktiseres med saksbehandlingsprosedyrer for ulike type tiltak. Forvaltningsplanene veier vern mot bruk innenfor rammene av verneforskriften.

I gjeldene forvaltningsplan er det nedfelt følgende målsetting når det gjelder reiseliv:

«Innenfor rammen av verneforskriften og vernets formål skal ikke forvaltningen av Børgefjell/Byrkije nasjonalpark være til hinder for utviklingen av bærekraftig og miljøtilpasset reiseliv»

I forvaltningsplanen er det angitt definisjoner og retningslinjer for hva som ligger innenfor rammen av verneforskriften.

Planen har bestemmelse om at organisert ferdsel/guidede turer i perioden f.o.m. 1. mars t.o.m. 31. juli trenger særskilt tillatelse. Dette gjelder ikke tradisjonell turvirksomhet i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.

Følgende tiltak er søknadspliktige hele året uavhengig av hvem som er tiltakshaver:

- Organiserte teltleirer
- Utsetting av poster for turorientering, fjellposter, topptrim o.l.
- Organisert bruk av hest/andre hovdyr.
- Organisert bruk av hundespenn

---

¹ [Forvaltningsplan for Børgefjell nasjonalpark](#)

I forvaltningsplanen tas det stilling til tilrettelegging for friluftsliv. Her slås det fast at eksisterende stier kan vedlikeholdes uten særskilt tillatelse og at vedlikehold av eksisterende bruer og klopper er tillatt. Nasjonalparkstyret kan også gjøre endringer i stier dersom det er behov for det pga. slitasje eller for ivaretagelse av verneverdier. Det er ingen merkede stier i verneområdene. Det tillates ikke oppsetting av byggverk/skydd, for eksempel gapahuker eller sikringsbuer.

Forvaltningsplanen har følgende retningslinjer for reiselivet:

- All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
- All ferdsel skal ta hensyn til reindriften.
- Nyetableringer av reiselivsnettverk tillates ikke innenfor nasjonalparken.
- Aktiviteten skal bære preg av tradisjonelt og enkelt friluftsliv, som krever ingen eller svært liten grad av teknisk tilrettelegging.
- Reiselivsaktivitet skal ikke medføre økning i motorferdselen i nasjonalparken.
- All forurensning og forsøpling er forbudt. Avfall skal tas med ut av nasjonalparken.
- Reiselivsaktører som ønsker å drive organisert ferdsel skal søke forvaltningsmyndighetene om særskilt tillatelse dersom ferdsel kan skade naturmiljøet (jfr. verneforskriftens § 3.5.2).

2 Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskap om verneverdier, reiseliv og brukere er nødvendig for å få en god besøksstrategi. Børgefjell nasjonalpark er Norges nest eldste nasjonalpark og det er over mange år samlet inn kunnskap. Det har likevel vært nødvendig å innhente ny kunnskap på flere tema.

2.1 Kunnskap om verneverdier

Kunnskapen om verneverdiene i nasjonalparken er forholdsvis god. I forbindelse med utvidelsen i 2003 ble det utarbeidet verneforslag med konsekvensutredninger på en rekke tema². Ved utarbeidelse av forvaltningsplanen ble det gjennomført supplerende kunnskapsinnhenting³.

Børgefjell er et område hvor det foregår mye forskning og overvåking som gir kunnskap til forvaltningen. TOV-prosjektet⁴ har pågått i mange år og gir god data om utviklingen i området, det samme gjelder fjellrevprosjektet⁵.

Snøugle er en av de sjelden artene som kan påtreffes i Børgefjell

Det meste av kunnskapen som er fremskaffet gjennom ulike prosjekter er tilgjengelige i offentlige baser som Naturbase og Artsdatabankens artskart og brukes i forvaltningen av området.

---

² [Verneforslag for Børgefjellområdet](#)

³ [Forvaltningsplan for Børgefjell nasjonalpark](#)

⁴ [TOV - program for terrestrisk naturovervåking](#)

⁵ [Overvåkingsprogrammet for fjellrev](#)

I 2010 ble det utarbeidet verdi- og sårbarhetsvurdering for Børgefjell nasjonalpark med spesielt fokus på utvalgte lokaliteter og utfordringer knyttet til ferdsel. Kartleggingen ble gjennomført av NINA og resultatene er presentert i NINA-rapport 543⁶. Verdi- og sårbarhetsvurderingen er fulgt opp med skjøtselstiltak, i hovedsak klopplegging eller omlegging av stier for å hindre videre slitasje og unngå sårbare områder. Det er utarbeidet egen rapport over gjennomførte skjøtselstiltak⁷ som viser oppfølgingen av verdi- og sårbarhetsvurderingen.

I 2017 og 2018 ble det gjennomført prosjekt med kartlegging og rydding av søppel i verneområdene. Som en del av prosjektet ble leirplasser kartlagt og dokumentert, innsamlet søppel ble også dokumentert med lokasjon, type og mengde. Dette kunnskapsgrunnlaget ble registret digitalt og kan benyttes som referanse for senere års kartlegginger for å følge utviklingen i området. Blant annet for å se om besøksstrategien kan ha påvirkning på bruken av området.

2.2 Kunnskap om sørsamisk tamreindrift

Bruksanalyse reindrift⁸ ble gjennomført i 2018. Hensikten var å få best mulig kunnskap om reindriftens sårbarhet ift. ferdsel i tid og rom.

Reindriften har ulike arealbehov til ulike årstider og arealbruken varierer fra år til år. Målet var å få avdekket kunnskap om denne arealbruken som kan benyttes sammen med annen kunnskap for å utarbeide besøksstrategi som gir føringer for hvilke områder som kan tilrettelegges for økt bruk og hvilke områder som må skjermes.

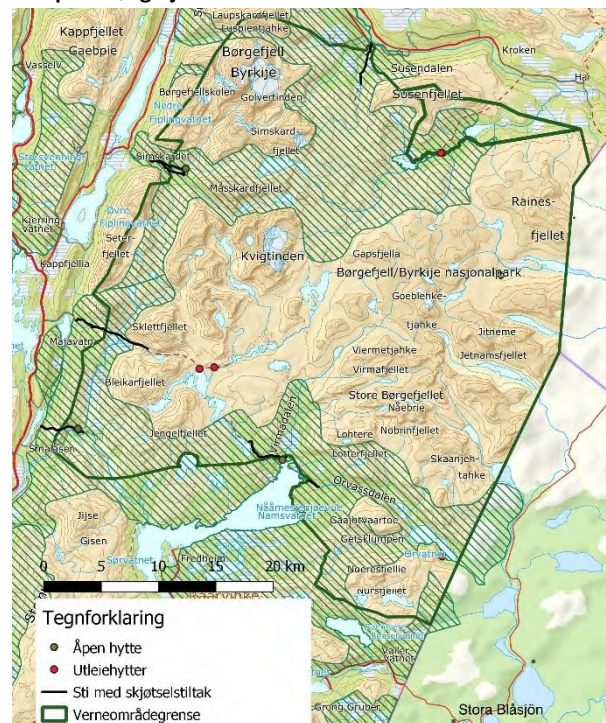
Rapporten gir kunnskap om bruken av områdene, hvilke utfordringer som er gjeldene og anbefalinger til tiltak sett fra reindriftens perspektiv.

Kalvingsperioden er den mest sårbare tiden for reinen hvor simla og kalven er svært sårbar i perioden før, under og etter kalving i pregnancies- og starten av dieperioden. Kartet til høyre viser de mest brukte områdene til kalving i Børgefjell som grønne skraverte områder. I kalvingsperioden er det lite ferdsel på barmark pga. at det fortsatt ligger snø i terrenget, det er islagte vann og elver er ofte flomstore og vanskelige å krysse. Den største utfordringen ift. ferdsel i kalvingsperioden er ferdsel på ski, snøscooter eller hundeslede. I enkelte områder kan det være godt skiføre i juni og derfor kan det være attraktivt å dra på fjelltur i dette tidsrommet.

For ytterligere informasjon om reindriftens bruk av området henvises det til bruksanalyse reindrift.

Sørsamisk tamreindrift har gjennom flere århundrer påvirket landskapet i Børgefjell

⁶ [NINA-rapport 543 verdi- og sårbarhetsvurdering i Børgefjell nasjonalpark](#)

⁷ [Rapport over gjennomførte skjøtselstiltak](#)

⁸ [Rapport 1-2019 Bruksanalyse reindrift i Børgefjell/Byrkjå nasjonalpark](#)

2.3 Kunnskap om kulturminner

Det meste av registrerte kulturminner i verneområdene er tilknyttet samisk bruk og bosetning med spor etter virksomheten med reindrift. Det er en kjensgjerning at mange av sporene etter tidligere tiders levesett har smuldret bort etter som århundrene har gått. I Børgefjell er det registrert en rekke kulturminner fra rein-nomadismens periode, det vil si fra ukjent tid til noe ut på 1900-tallet. På grunn av at nyrydningen av bygdene rundt Børgefjell ikke kom skikkelig i gang før i det 19. århundre er kulturminnene som finnes fra bondekulturen av nyere dato.

En del av de materielle og immaterielle kulturminnene som finnes i området er dokumentert i rapporter og offentlige baser⁹, men det er fortsatt mange kulturminner som ikke er dokumentert og registrerte. I forbindelse med utvidelsen i 2003 ble det utarbeidet egen rapport som omhandler samiske kulturminner¹⁰.

Kommunale kulturminneplaner dokumenterer også en del av kulturminnene som finnes i området.

2.4 Kunnskap om friluftsliv

Børgefjell nasjonalpark er kjent som «villmarksparken». At området oppleves som «villmark» eller «urørt» betyr ikke at området ikke er brukt, men står i motsetning til et kultivert landskap som domineres av menneskeskapte installasjoner og natur som er framkommet som følge av menneskers bruk av naturen. Mangelen på tekniske installasjoner som hytter, veier, merkede stier, kraftlinjer ol. gjør at området fremstår som urørt villmark. Noe som er forsterket gjennom presentasjoner i bøker, tidsskrift, filmer og tv-serier med bla. Guttorm Hansen, Lars Monsen, Arne Nævra, Jens Kvernmo mfl.

En fjerdedel av Børgefjell nasjonalpark ligger høyere enn 1.000 moh og er med sine elver og raskt skiftende vær et tøft område å ferdes i for en uerfarne fjellvandrere.

De siste årene har sosiale medier kommet inn som en forsterkende faktor i markedsføringen av Børgefjell som villmarksparken.

Digitale tur-apper som ut.no hvor brukerne selv legger ut informasjon om områder og ruter påvirker også bruken, her deles informasjon som brukes i planleggingen av turer i området som nødvendigvis ikke er kvalitetssikret mot verneforskriften, sårbare områder ol. Tilsvarende finnes diskusjonsforum på nettet som fjellforum.no hvor brukerne deler erfaringer og kommer med tips til turer. For forvaltningen kan slike kilder også benyttes for å få kunnskap om bruken av området, hvilke deler av nasjonalparken som besøkes og hvilke aktiviteter de besøkende utfører.

Kunnskapsgrunnlaget om friluftsliv er innhentet gjennom brukerundersøkelsen i 2017, årlige ferdselstillinger, sekundærdata (salg av jakt, fiskekort og hytteutleie) og tilbakemeldinger fra oppsynspersonell i området.

Verneområdene har flere innfallsporter/startsteder. I forvaltningsplanen er det vedtatt 6 innfallsporter som kan tilrettelegges for besøkende. Utvalget av innfallsporter ble i forvaltningsplanarbeidet foretatt av

⁹ [Askeladden - Riksantikvarens offisielle database over freda kulturminner og kulturmiljøer i Norge](#)

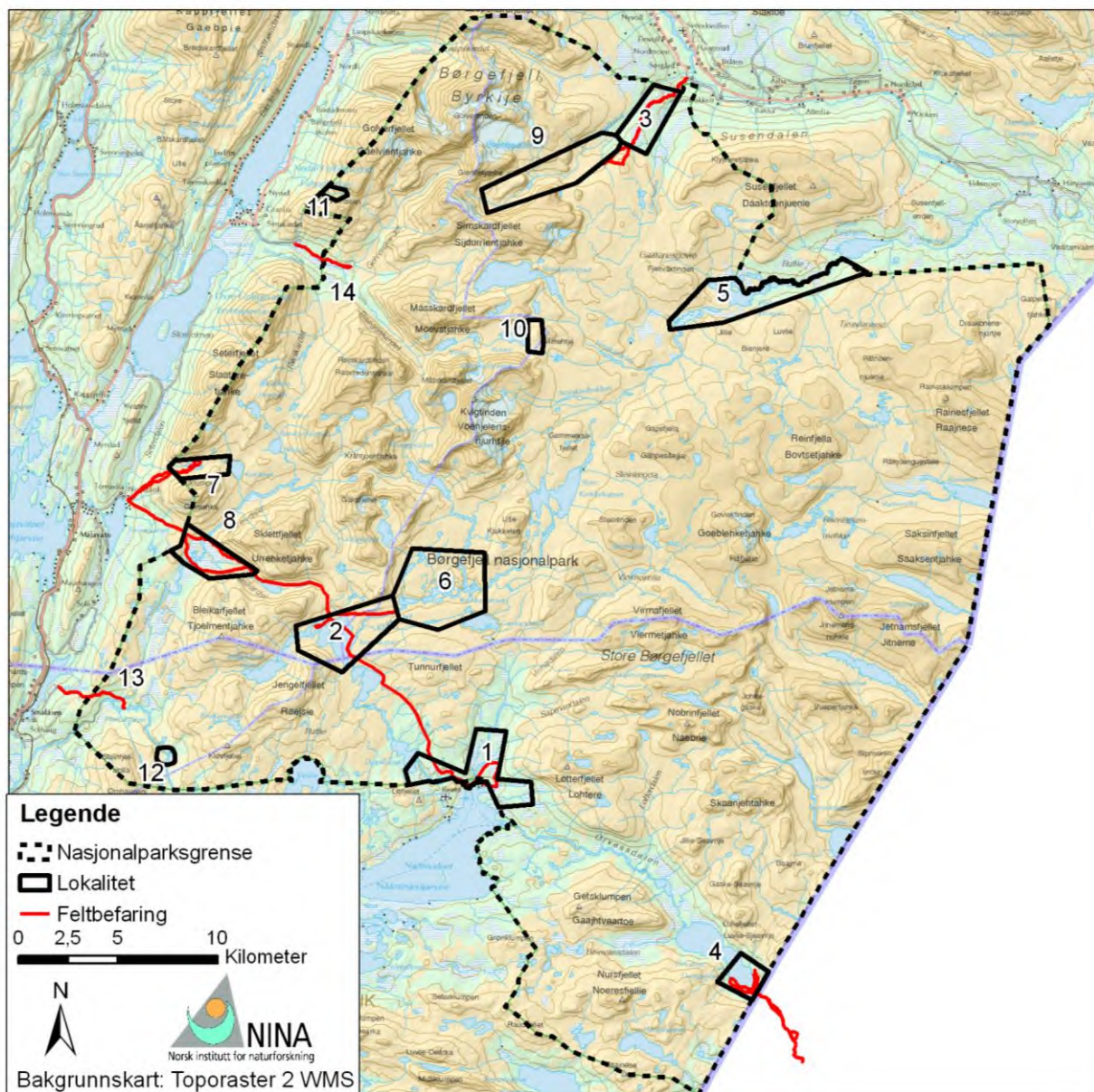
¹⁰ [Rapport nr. 1 – 1998 samiske kulturminner innen planområde for nasjonalpark](#)

kommunene selv basert på bruk. I tillegg er det flere mindre startsteder som blir benyttet. Dette gjelder spesielt på svensk side på Stekenjokk hvor det går vei som brukes som utgangspunkt for turer inn i Børgefjell.

2.5 Verneverdier som er sårbare for økt ferdsel

Verneverdier som er sårbare for økt ferdsel er beskrevet i verdi- og sårbarhetsvurdering for Børgefjell nasjonalpark fra 2009. I rapporten er det spesielt fokus på utvalgte lokaliteter og utfordringer knyttet til ferdsel på disse. Det var et mål for prosjektet å forsøke å generalisere kunnskap om naturverdier og sårbarhet utover de utvalgte lokalitetene. Basert på feltbefaringene var det mulig å konkludere på mer generelt grunnlag, spesielt om forhold knyttet til sårbarhet og ikke minst om bruken av ulike tiltak. I en slik generalisering er bruken av eksisterende kartdata minst like viktig, spesielt for å beskrive sannsynlighet for spesielt verdifulle lokaliteter.

Oversikt over lokaliteter og hvor det ble gjennomført feltbefaringer ved utarbeidelse av verdi- og sårbarhetsvurderingen i 2009.

2.5.1 Potensielt verdifulle områder i Børgefjell – vegetasjon

Fokus for kartleggingen av naturverdier er forekomst av spesielt viktige naturtyper (DN-håndbok 13) og rødlistearter. Forekomst av rødlistearter kan ikke generaliseres, men mange av dem er knyttet til kalkrike områder. De viktige naturtypene i Børgefjell, er beskrevet i kapittel 3.1. i verdi- og sårbarhetsvurderingen. Også disse naturtypene er knyttet til kalkrik berggrunn. I tillegg er det kjent at rike utforminger av naturtyper som myr og høgstaudekog er spesielt interessante for biologisk mangfold, og det samme gjelder kalkrike områder over skoggrensa. I tillegg er det kjent at sørskråninger med påvirkning av rikt sigevann kan inneholde spesielt artsrike og verdifulle naturtyper. Med berggrunn i kombinasjon med vannforsyning og solforhold (se kapittel 2.3 i verdi- og sårbarhetsvurdering), har en i verdi- og sårbarhetsvurderingen brukt eksisterende kartdata for å skille ut følgende arealer:

- områder med vanlige vilkår for artsrikdom
- områder med gode vilkår for artsrikdom
- områder med spesielt gode vilkår for artsrikdom

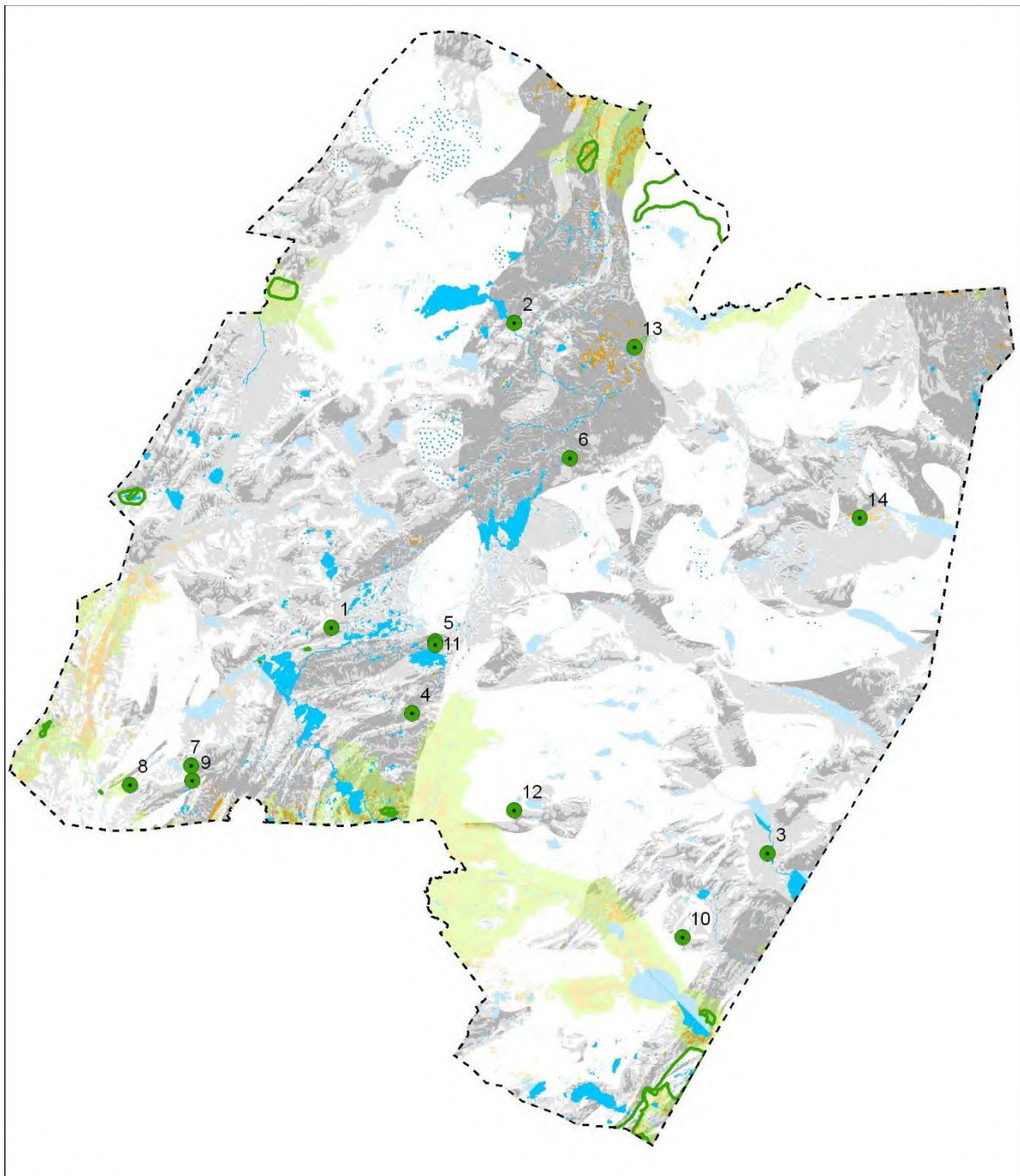
Områdene er delt i tre hovednaturtyper:

- åpne områder (jfr. naturtypen "kalkrike områder i fjellet" i DN-håndbok 13)
- områder med myr (jfr. "rikmyr" i DN-håndbok 13)
- områder med skog (jfr potensielt "bjørkeskog med høgstaude")

Det finnes beskrivelser fra botanikere som har besøkt lokaliteter, som peker ut konkrete lokaliteter som verdifulle. Disse er markert på kart på neste side. Kartet viser god samsvar mellom disse lokalitetene og arealer skilt ut som potensielt verdifulle. Det er også godt samsvar mellom utfigurerte naturtypelokaliteter og forventet naturverdi.

Oversiktskart på neste side viser områder med gode og spesielt gode vilkår for artsrikdom i naturtypene myr, skog og fjell innenfor Børgefjell nasjonalpark. Områdene er modellert ut ved hjelp av berggrunn, solinnstråling og markfuktighet. Verdifulle lokaliteter i Børgefjell nasjonalpark, slik de er beskrevet av Sivertsen (1971) er markert med nummererte prikker og naturtypelokaliteter er merket med grønt

Legende

▬▬▬ Nasjonalparksgrense

▨ Nye naturtyper

● Lokalteter med rik vegetasjon (Sivertsen 1971)

▭ Naturtyper i Naturbase

■ Elv

■ Elv, rikt nedbørfelt

■ Innsjø

■ Innsjø, rikt nedbørfelt

■ Myr, med vanlige vilkår for artsrikdom

■ Myr, med gode vilkår for artsrikdom

■ Myr, med spesielt gode vilkår for artsrikdom

■ Skog, med vanlige vilkår for artsrikdom

■ Skog, med gode vilkår for artsrikdom

■ Skog, med spesielt gode vilkår for artsrikdom

▨ Snø, isbre

■ Åpent område, med vanlige vilkår for artsrikdom

■ Åpent område, med gode vilkår for artsrikdom

■ Åpent område, med spesielt gode vilkår for artsrikdom

0 5 000 10 000 20 000
Meter

Datagrunnlag:

N50-Kartdata (Statens kartverk), Digital terrengmodell i 25 meters rutenett (Statens kartverk), Berggrunn N250 (NGU), Løsmasse fylkeskart (NGU)

2.5.2 Sårbare områder i Børgefjell – vegetasjon

Sårbarhet er knyttet til noen generelle egenskaper som er lett å finne igjen ute i terrenget. Spesielt slitesvake er vegetasjonstyper som er fuktige, spesielt om de ligger i kuperte eller hellende terreng. Vegetasjon på fint substrat (sand, silt) er også sårbare, ettersom de er svært utsatt for erosjon dersom vegetasjonsdekket ødelegges. Det samme gjelder vegetasjon på eksponerte rabber, som har svært dårlig evne til gjenvekst.

Helt generelt kan en oppsummere noen typiske sårbare områder:

- fuktige områder har dårlig slitestyrke
- tørre, eksponerte områder har dårlig gjenvekst
- kuperte og hellende områder kan ha dårlig slitestyrke og er erosjonsutsatte dersom slitasje oppstår
- områder i høgfjellet har dårlig gjenvekst pga. kort veksts sesong og marginale forhold for plantevekst

Sårbarhet er knyttet til fysiske egenskaper i lokalitetene, som vanntilgang, jord og terrengform. Dette er egenskaper som varierer over korte avstander, og dermed må sårbarhet i forhold til ferdsel beskrives på relativt liten skala. Innen alle lokalitetene som ble befart under utarbeidelse av verdi- og sårbarhetsvurderingen er det stor variasjon i sårbarhet, både slitestyrke og evne til gjenvekst. Det er ofte bare deler av en lokalitet som er sårbar, og derfor er utøvelsen av ferdsel (adferd, omfang, detaljer om arealbruk osv.) avgjørende for hvilke effekter som oppstår av ferdselen. Generelt er det lite slitasje på stor- til middels skala i Børgefjell. Dvs. den slitasjen som finnes er knyttet til punkter eller korte strekninger svært lokalt. Også innen de prioriterte lokalitetene er størstedelen av arealet helt uten slitasje, men på enkelte punkter kan det være store skader. En sti kan i hovedsak gå gjennom robust terreng, men så er det noen korte strekninger som går i sårbart terreng med slitasje og erosjonsproblemer. Dette gjør at det ikke er mulig å utlede sårbarhet fra kartdata og GIS på samme måte som verdifulle områder, ettersom kartdata ikke finnes på det skalanivået som er relevant for å påvise sårbarhet. På flybilder kan en lokalitet se uberørt ut, mens det kan være tydelig slitasje på liten skala ute i terrenget. Slike små, slitte punkter kan også være svært stygge og dermed overskygge inntrykket av et ellers uberørt område.

2.5.3 Sårbarhet er koblet til påvirkning (bruk)

Sårbarhet er i seg selv ikke et problem, dersom områdene ikke utsettes for påvirkning eller bruk. Det er bruken, eller påvirkninga, som kan føre til effekt/effekter. I sårbare områder oppstår lettere en effekt av bruk, og denne effekten kan fort overstige det som oppleves som akseptabel effekt. Derfor er det nødvendig å vurdere sårbarhet i forhold til dagens og framtidig bruk. Forventet endring i bruk, områder med økt press, kanalisering og tilrettelegging kan påvirke bruksmønster og dermed kan sårbare områder bli utsatt for økt press. Bruken av et område kan kartfestes (godt eller mindre godt avhengig av tilgangen på data), og noen relevante datasett ligger inne i eksisterende kartdatabaser.

Ferdsel til fots, tradisjonelt friluftsliv

Det er innfallsporter til Børgefjell fra alle kommunene som parken berører, disse er i ulik grad tilrettelagt og brukt som startpunkt for fotturer. Det er ingen merkete stier eller turistforeningshytter i Børgefjell. Dette øker terskelen for å dra på tur, og dermed er det relativt færre som ferdes her enn i andre fjellområder med slike turistfasiliteter, i tråd med det en ønsker i Børgefjell nasjonalpark. Her går folk ofte etter egne veivalg og mange ferdes alene. Hovedtrekket fra brukerundersøkelsen i 2017 viser at en forholdsvis stor andel av de besøkende ønsker lite tilrettelegging og verdsetter å ferdes i området uten å treffe andre personer, dette sett i forhold til andre nasjonalparker der andelen som ønsker mere tilrettelegging er forholdsvis større. De ønsker å utøve det enkle tradisjonelle friluftslivet og er lite interessert i moderne ferdselsformer.

Ved hjelp av ferdselstellingene som er gjennomført de siste årene begynner en å få relativt god kunnskap om hvilke ruter som benyttes i sommersesongen. Her vises det til kap. 2.6 med beskrivelse av de enkelte innfallsportene og rutene.

2.5.4 Sårbare områder i Børgefjell – dyreliv

Børgefjell nasjonalpark er et viktig område for mange truede og sårbare arter og er av spesiell interesse fordi området ligger på nordgrensen for enkelte sørlige arters utbredelsesområde, og ved sørgrensen for nordlige arter. Bl.a. forekommer dverggås, sædgås og snøugle i området. Rovfuglfaunaen domineres av fjellvåk, men området har også en rekke andre mer sjeldne rovfuglarter. Området blir også benyttet av mange arter under trekk til hvile- og spisepauser. I tillegg er området viktig for mange andefugler, spesielt i områdene ved Austre Tiplingan landskapsvernområde er det registrert mange ulike ande- og vadefugler. En del av artene som er registrert i området er underlagt retningslinjene for sensitive artsdata hvor stedfestet informasjon om artenes hekkeområde, yngleområde eller voksested er skjermet for allment innsyn og vil derfor ikke bli presentert i kartpresentasjoner i dette dokumentet.

Helt generelt kan en oppsummere noen typiske sårbare områder:

- hekke-, oppvekst- og næringsområder for andefugler, lomer og vadere
- hilokalitetene til fjellreven

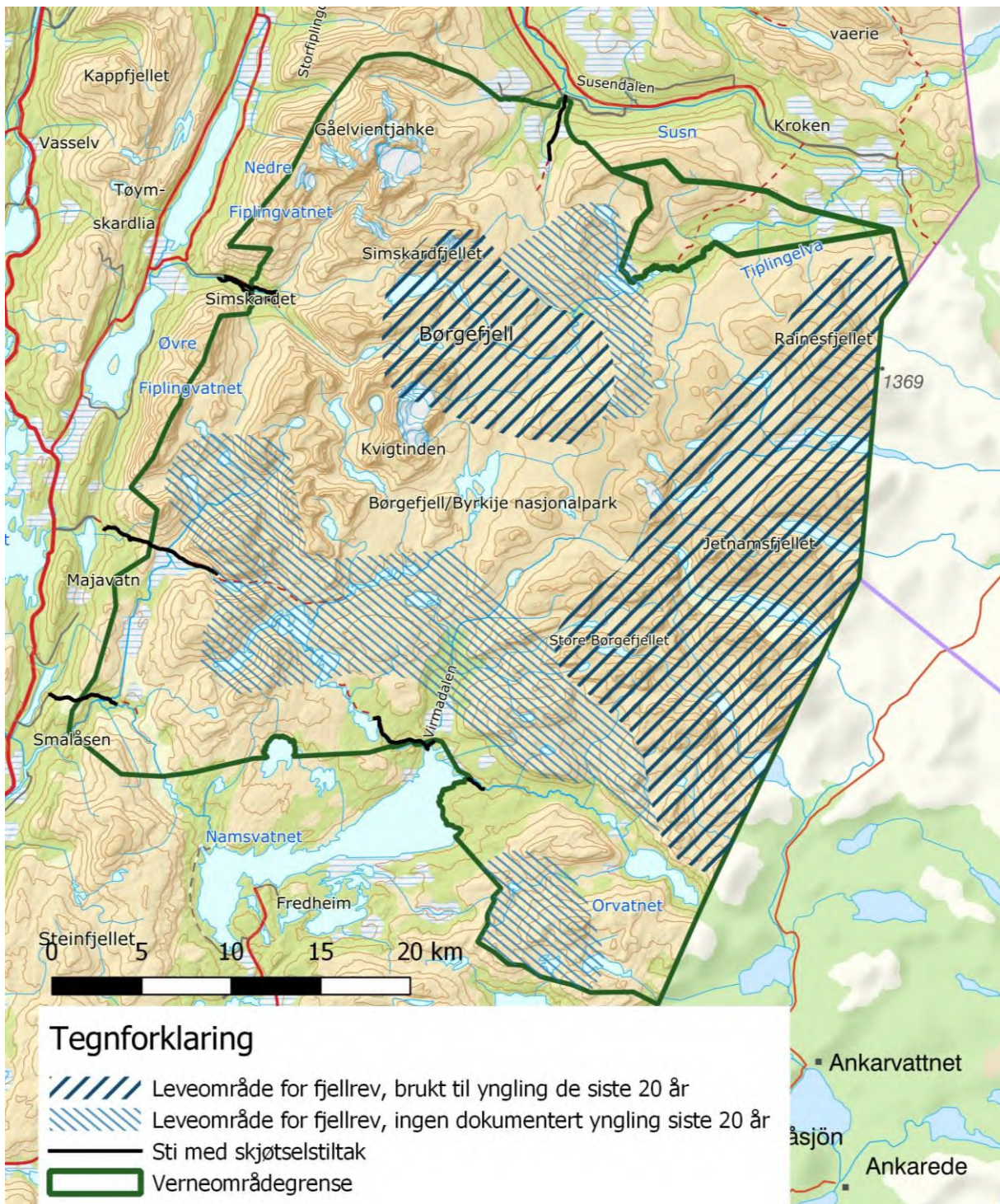
Basert på kjent forekomst av ynglelokaliteter for fjellrev er det laget en kartframstilling av sårbare områder for fjellrev. Områder med kjent yngling siste 20 år må sies å være mer sårbare enn områder uten yngling siste 20 år. I områder med fjellrev må en vise særlige hensyn, både ift. ferdsel og særlig i forhold til inngrep som kan påvirke fjellrev. En viktig del av besøksstrategien for Børgefjell må være at en har fokus på hele leveområdet til fjellrev mht. effekter av ferdsel eller annen menneskelig aktivitet. Dette gjelder særlig med tanke på etablering eller restaurering av tekniske inngrep.

Det er nasjonalparkens østlige områder og området mellom Kvigtind og Simskardfjellet som har dokumentert fjellrevyngling de siste 20 år. I disse områdene er det ikke foretatt skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak. Tilsvarende er for leveområder hvor det ikke har vært dokumentert yngling siste 20 år med unntak av Jengelstien fra Orekvatnet til Jengelen. På dette stistrekket er det ikke gjennomført skjøtselstiltak, men fra Tomasvatnet til Orekvatnet er deler av stien klopplaggt pga. slitasjeskader. I forhold til fjellreven er det i disse områdene ikke ønskelig med økt ferdsel eller nye ferdselsformer. En ser at bla. sykling og kiting er aktiviteter som i økende grad utøves på svensk side og som også vil bli utøvd i nasjonalparkens østlige områder hvis det åpnes for dette i verneforskriften eller at mulighetene markedsføres mer aktivt.

Austre Tiplingan landskapsvernområde og områdene rundt Litle Kjukkeltvatnet er verdifulle områder for mange ande- og vadefugler. I verdi- og sårbarhetsvurderingen beskrives at det tidligere har vært problemer med forstyrrelse av hekkende andefugler og da særlig problemer med bifangst i garn i Austre og Vestre Tiplingen. Det ble med bakgrunn i dokumentert problem (gjentatte funn av garn med døde fugler) fastsatt et forbud mot garnfiske fra 1.-31. august for over 20 år siden. Forbudet mot garnfiske reguleres ikke av vernebestemmelsene men er fastsatt av grunneier Statskog. Ved lokalitetene er eventuelle konflikter rundt ferdsel knyttet til ferdsel langs land i forbindelse med stangfiske.

Ferdselen får imidlertid ikke særlig omfang før midten av juli etter at hovedtyngden av hekkingen er gjennomført. Det er således rimelig å anta at dagens nivå på ferdsel er akseptabel. Dagens ferdselsmønster styres i stor grad av hvor lenge det ligger snø i områdene og når det er mulig å krysse elver, normalt sett er det medio juli som er start for barmarksesongen. I forhold til hekketiden for fugler bør det ikke gjøres tiltak som medfører økt ferdsel før medio juli.

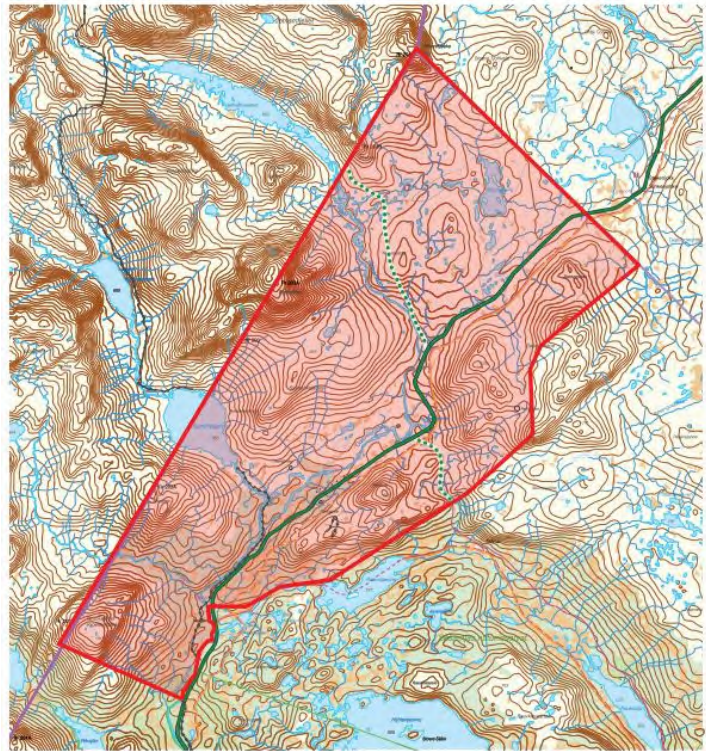
Kartet viser forekomst av fjellrev i Børgefjell. Området er skravert basert på kjent hilokaliteter for fjellrev og kjente ynglinger ved de ulike lokalitetene. Skravering skiller ut områder med kjente ynglinger siste 20 år som mer sårbar enn områder uten yngling siste 20 år.

I forhold til at nasjonalparkens østlige områder er mest sårbar med hensyn til fjellreven er det viktig å ha med seg at den svenske forvaltningen i stor grad påvirker bruken av disse områdene.

Her er det ulike forhold som i dag styrer bruken:

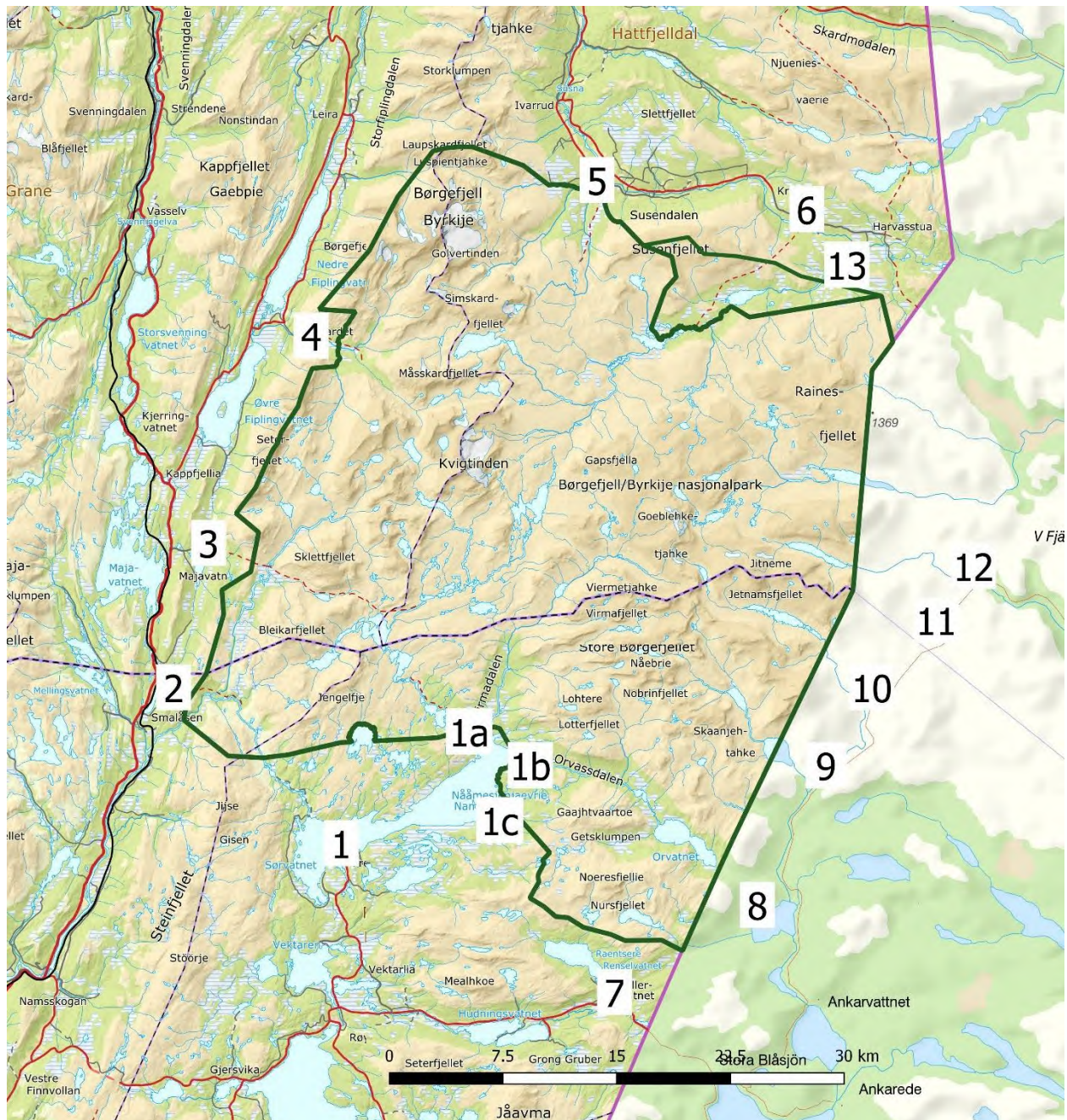
- Stekenjokkveien blir ikke vinterbrøytet, noe som medfører at de østlige områdene ikke er like tilgjengelig. Veien åpnes for trafikk første uka i juni og det blir merkbart økt trafikk inn i området. I forbindelse med planer om å åpne for gruvevirksomhet på Stekenjokk kan det bli aktuelt med helårsåpen vei.
- Det er innført ferdselsforbud i områdene som ligger i Jämtland län i perioden 10 juni – 10 juli. Dette har begrenset trafikken inn i området. Det er tillatt å ferdes langs merket sti inn til Jetnamsvatnet. Det er ikke innført tilsvarende ferdselsforbud i Vesterbotn län.
- Det er stort fokus på reiseliv på Stekenjokk og det er flere aktører som tilbyr ulike aktiviteter. Villmarksvegen over Stekenjokk er en av Sveriges høyst beliggende veier og er derfor et populært reisemål for veifarende. De siste årene har det vært stort fokus på miljøkriminalitet i området pga. flere tilfeller av reirplyndring.

- Område med tilträdesförbud 10 juni–10 juli
 Prohibited area 10 June–10 July
 Gebiet mit Betretungsverbot 10. Juni – 10. Juli
 Зона запретна для посещения с 10 июня до 10 июля
- ¹ Väg¹ och leder² du får använda i förbudsområdet
 Public road¹ and open trails² through the prohibited area
- ² Weg¹ und Wanderwege², die vom Betretungsverbot ausgenommen sind
 Автомобильная дорога¹ и Дорожки² освобождённые от запрета доступа

2.6 Innfallspor/ startsteder

Kart over Børgefjellområdet med innfallspor og startsteder

Punktene 1 – 6 på kartet er vedtatte innfallspor i forvaltningsplanen. Gjennomførte skjøtselstiltak på disse stiene er beskrevet i rapporten «Gjennomførte skjøtselstiltak på stier i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark»¹¹

1. Namsvatnet er hovedinnfallsporten fra sør. I perioden 15. juli til 1. oktober går det båtrute over Namsvatnet til punktene 1a, 1b og 1c. Årlig selges det 600 – 800 billetter på båtruta. Hovedmengden av ferdsel er i perioden båtruta går. Lite ferdsel på vinter og vår. Ca. 80 prosent går av på 1a for å vandre nordover i parken, enten langs Storelva eller i Virmadalen. På stien langs Storelva og stien langs Orvasselva er det gjennomført skjøtselstiltak ved klopplegging pga.

¹¹ [Gjennomførte skjøtselstiltak på stier i Børgefjell/Byrkije nasjonalpark](#)

slitasjeskader i sårbare områder. Stiene går delvis gjennom områder med slitesvak myr og tørre, eksponerte områder med dårlig gjenvekst

2. Smalvatnet i Namsskogan kommune. Brukes i hovedsak på sommer og høst. Skogsbilvei inn til parkeringsplass blir ikke vinterbrøytet. Brukes for tilgang til Namskroken, Bleikarvatnet og Jengelskardvatnet. Ferdsestellinger viser 300 - 400 passeringer på sommersesongen. Fjellstyre har en utleiehytte og en åpen hytte i Namskroken. På stien er det gjennomført skjøtselstiltak ved klopplegging og steinlegging pga. skader på slitesvak myr og områder med erosjon.
3. Tomasvatnet i Grane kommune. Ferdsesteller viser i gjennomsnitt ca. 1.000 passeringer på sommersesongen, fjelltrimpost på Storelvhøgda genererer en del passeringer. Startpunkt for de som skal besøke Jengelhyttene. Brukes også en del om vinteren og vårsesongen. Grane kommune har gitt dispensasjon for leiekjøring med snøscooter opp til verneområdegrensen slik at de som skal på tur får transport opp på Storelvdalshøgda. Innfallsport for de sentrale deler av Børgefjell (Jengelen, Gaukaren, Kjukelvatna mfl.) Lett tilgjengelig fra Majavatn stasjon for de som tar tog.

På stien er det gjennomført skjøtselstiltak med klopplegging og omlegging pga. slitasjeskader. Stien går delvis i tørre, eksponerte områder har dårlig gjenvekst og i fuktige områder med dårlig slitestyrke. Spesielt området fra Storelva til Orekvatnet består av myr med dårlig slitestyrke og klopplegging/omlegging har her vært et viktig tiltak for å begrense og reparere skadene. Tidligere har der vært ferdsel både på nord- og sørsiden av Orekelva, dette pga. at de som benyttet hengebrua gikk på sørsiden mens de som benyttet vad over Storelva gikk på nordsiden.

På grunn av at området Storelvdalen – Orekskardet er et viktig våtmarksområde som blir benyttet som hekkeområde har det også vært et mål for skjøtselstiltakene å få kanalisert all trafikken til nordsiden av dalen. Dette gjennom klopplegging og at hengebrua som ble ødelagt i 2018 ikke bygges på samme plass men flyttes nordover til området hvor stien på nordsiden av dalen går i dag. Med dette vil en å redusere belastningen som ferdselen har på området i hekke- og yngletiden ved at all ferdsel kanaliseres til et område.

Området er sårbart for reindrifta på vår og om høst hvor ferdsel virker forstyrrende.

4. Simskardet i Grane kommune, den mest brukte innfallsporten med ca. 1.700 passeringer i sommersesongen. Mye dagsbesøk hvor de besøkende går inn til Simskardhytta og tilbake. Mye vinterbruk. I området er det ca. 400 hytter og en del av disse bruker Simskardet som turområde. Det kjøres skiløype inn til nasjonalparkgrensa. Veien inn Simskardet (3 km) blir ikke vinterbrøytet. Simskardet brukes som startpunkt for de som skal besøke Kvigtind. Mye brukt utgangspunkt for turer i sentrale deler av Børgefjell.

Langs stitraseen er det mye myrområder og fuktskog hvor det fort blir slitasjeskader pga. ferdsel. Etter at det ble etablert reingjerde i Simskardet ble første del av stien liggende innenfor reingjerde, noe som medførte vanskelig fremkommelighet pga. at området ble opptråkket. Skjøtselstiltaket ble klopplegging og omlegging av sti, på første del ble stien klopplagt og lagt utenfor reingjerdet. Videre ble det foretatt klopplegging innover stien til Simskardhytta. På søndre side av Simskardelva er det også sti som går i myrlent terreng, denne stitraseen er omlagt flere ganger tidligere pga. slitasjeskader. Som en del av tiltaket er deler av stitraseen nå klopplagt. Deler av stien planlegges omlagt hvis det blir etablert reingjerde på sørsiden av Simskardelva. Det er bruer over Golverskardelva, Bisseggelva, Rørskardelva og Simskardelva. I forbindelse med skjøtselstiltakene med klopplegging og bruer er «Simskardrunden» etablert som et tilbud til dagsbesøkende. Simskardhytta inngår da som en del av opplevelsen for de besøkende.

Området er sårbart for reindrifta på generell basis og særlig under samling og aktivitet ved gjerdet i Simskardet

5. Øyum i Hattfjelldal, innfallsport som gir tilgang til nordre deler av parken. Mellom 300 – 400 passeringer på sommerseongen. Lite vinterbruk, parkeringsplass blir ikke brøytet. Som skjøtselstiltak ble det valgt å prioritere stien øst for Litle Susna via Haustlægran og frem til elvekryssing. Et av målene for valget var å få kanalisert ferdselen bort fra rikmyrområdene vest for elva (Stormyra og Forsmyran) som har slitasjeskader pga. ferdsel. Tiltaket som er gjennomført er klopplugging og omlegging til fastmark. Tiltaket gjennomføres frem til elvekryssing av Litle Susna. Etter dette punktet spres trafikken seg mer ut i terrenget da elvekryssing for enkelte kan være en barriere. Etter elvekryssingen er det fortsatt tydelig sti oppover mot Legdevatnet, men slitasjen er forholdsvis mindre ift. første del av stien
6. Oksvollen, innfallsport til Austre Tiplingan. Ca. 1.100 passeringer på sommersesong. Gir tilgang til nordøstlige deler. Hovedbruken skjer på barmark, på vinterføre kjører besøkende inn til Sjønes (13) hvor det ofte er skuterspor inn i området. Statskog har utleiehytte ved vestre Tiplingen og det er flere private hytter i området som bruker stien. På deler av Tiplingstien er det tidligere gjort skjøtselstiltak i form av steinlegging i myrområder med dårlig bæreevne, disse tiltakene er gjennomført utenfor verneområdet. Det er over flere år meldt inn behov for skjøtselstiltak på stien pga. slitasjeskader både i fuktige områder med dårlig slitestyrke og i tørre, eksponerte områder med dårlig gjenvekst. Fjelltjenesten er engasjert til å lage en tiltaksplan som omfatter stien fra Oksvollen og inn til Vestre Tiplingen.

Punktene 7 til 13 er ikke vedtatte innfallspor men blir benyttet ut fra tilgjengelighet til områder i nasjonalparken. På disse stiene er det ikke gjennomført skjøtselstiltak.

7. Hudningsdalen i Røyrvik, utgangspunkt for turer i søndre deler av parken (Henrikvatnet, Rurukvatnet mfl.) Flere steder langs vei blir benyttet som startpunkt, vei opp til Renselvatnet og gård ved Vallervatnet er de mest brukte. Har tidligere kommet lokalt ønske fra grunneier om å opprette innfallsport ved Vallervatnet.
8. Leipikvatnet i Sverige. Tilrettelagt svensk innfallsport til flere svenske naturreservat, høy grad av tilrettelegging. Ingen tilrettelegging utført av norsk forvaltningsmyndighet. Brukes som startpunkt av de som skal besøke Orvassområdet hvor Røyrvik fjellstyre har 2 utleiehytter og flere utleiebåter. Sti fra parkeringsplass ved Leipikvatnet og inn til Orvatnet. Hovedferdsel juli, august og september. Noe ferdsel i april og mai på snøføre.
9. Stekenjokk/Sipmikken. Liten parkeringsplass på siden av hovedveg som benyttes av de som besøker Sipmikkområde. Bru over elva gir lett tilgjengelighet. Populært område i april/mai frem til det blir ferdselsforbud i området. Også mye besøk i sommersesongen. Ferdselsforbudet gjelder perioden 10. juni til 10. juli.
10. Stekenjokk/Jetnammen. Parkeringsplass i en tidligere grustak som benyttes av de som besøker områdene ved Jetnamsklumpen. Hovedferdsel i sommersesong. Også en del ferdsel på vårvinter. Sti inn til Jetnamsvatnet skal være unntatt ferdselsforbudet. Jetnamsfjellet er det høyeste fjellet i gamle Nord-Trøndelag fylke og derfor et turmål.
11. Stekenjokk/gruveområdet. Parkeringsplass hvor det tidligere var gruvedrift. Benyttes av besøkende nordøstlige deler av Børgefjell, dvs. Ranseren, Sakenvatnet, Rotnan mfl. Forholdsvis lite brukt, hovedbruken er sommer/høst
12. Stekenjokk/Saxån. Parkeringsplass ifb. med svensk tursti inn til Ranserstugan. Benyttes av besøkende nordøstlige deler av Børgefjell, dvs. Ranseren, Rotnan mfl. Forholdsvis lite brukt, hovedbruken er sommer/høst. Statskog har en åpen bu i vestre ende av Ranseren
13. Sjønes i Hattfjelldal. Brukes mest om vinteren til besøk i nordøstlige deler. Hytteeiere i Austre Tiplingan har dispensasjon for transport med snøscooter fra Sjønes og det er derfor ofte løype innover til Austre Tiplingen. Kommunal rekreasjonsløype passerer også Sjønes og går over til Sverige, noe som letter tilgangen til den nordøstlige spissen av verneområdet. Statskog har

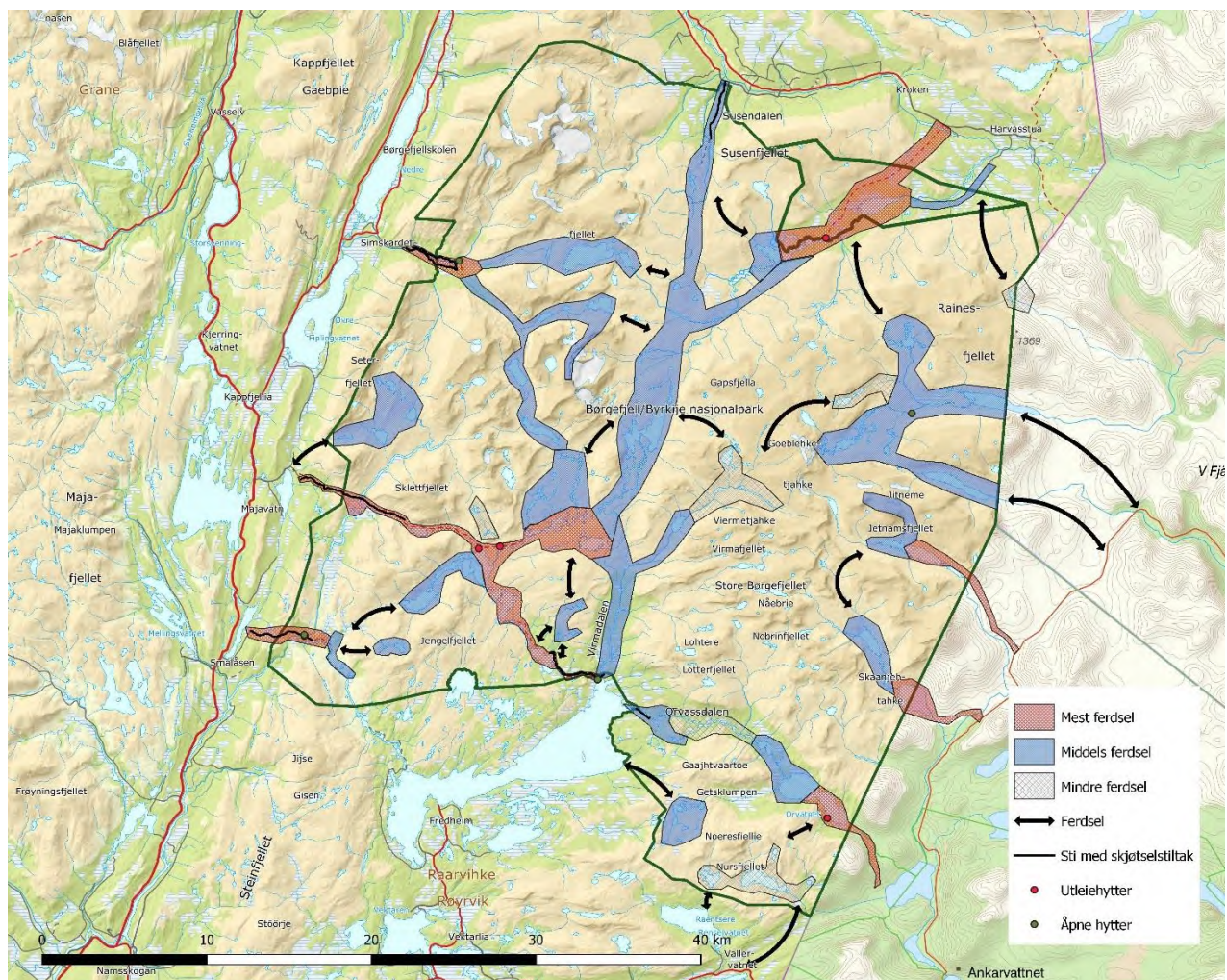
utleiehytte ved Vestre Tiplingen, det er mulig å leie transport inn til hytta om vinteren. Startpunktet er sårbart for tamreinen vår, høst og vinter ved at det er smalt mellom Tiplingelva og grensegjerdet og reinen derfor blir styrt dersom den blir forstyrret.

2.7 Ferdselsmønster

En fjerdedel av Børgefjell nasjonalpark ligger høyere enn 1.000 meter over havet, det meste av parken befinner seg i alpin vegetasjonssone. Bare de lavere dalene er trebevokste, hovedsakelig med bjørk. Unntakene finnes, spesielt i det lavere, sørvestre hjørnet hvor vi finner gammel granskog i området rundt Namskroken. Landskapet kan grovt deles i fire soner: Den vestlige fjellkjeden med sine spisse topper, trange daler og viltre elver. Den østlige fjellkjeden med rundere topper og langstrakte sjøer i vide dalbotn. Ei høyslette som strekker seg fra Susendal i nord til Virmadalen i sør og skiller disse to fjellkjedene fra hverandre. I tillegg ligger det et eget høyfjellsområde sør for Orvassdalen.

Ferdselen i verneområdene styres i stor grad av disse naturgitte forhold med daler, fjell, elver og vann. Den er forholdsvis konsentrert ut fra innfallsportene/startstedene for så å følge daler og vassdrag inn mot sentrale deler av Børgefjell.

På kartet under er det forsøkt å visualisere fordelingen av ferdsel i området med en grov gradering av bruken. Det er viktig å være klar over at hele området brukes i mer eller mindre grad, i kartet er det forsøkt å synliggjøre de områdene med mest ferdsel og hvordan de besøkende forflytter seg. Kartet er ikke et oppsett/rangering i bruken av innfallsporner, men et forsøk å synliggjøre hvordan trafikken for hele nasjonalparken fordeler seg. Det har ikke vært mulig å differensiere ferdselen på sommer og vinterferdsel.

2.8 Ferdseststillinger

Det er gjennom flere år gjennomført ferdselstelling på innfallsportene i barmarkssesongen.

Gjennomsnittlig antall passeringer pr. år ligger på ca. 5.300. Hvis en forutsetter at de besøkende passerer tellerne 2 ganger kan antall besøkende beregnes til 2.650. Dette er kun et minimumstall og må brukes med stor varsomhet, dette ut fra følgende forhold:

- Besøkende passerer teller bare en gang pga. annen rute inn/ut.
- Besøkende benytter start/endepunkt uten teller.
- Besøket skjer i periode uten teller, dvs. på vinterføre.

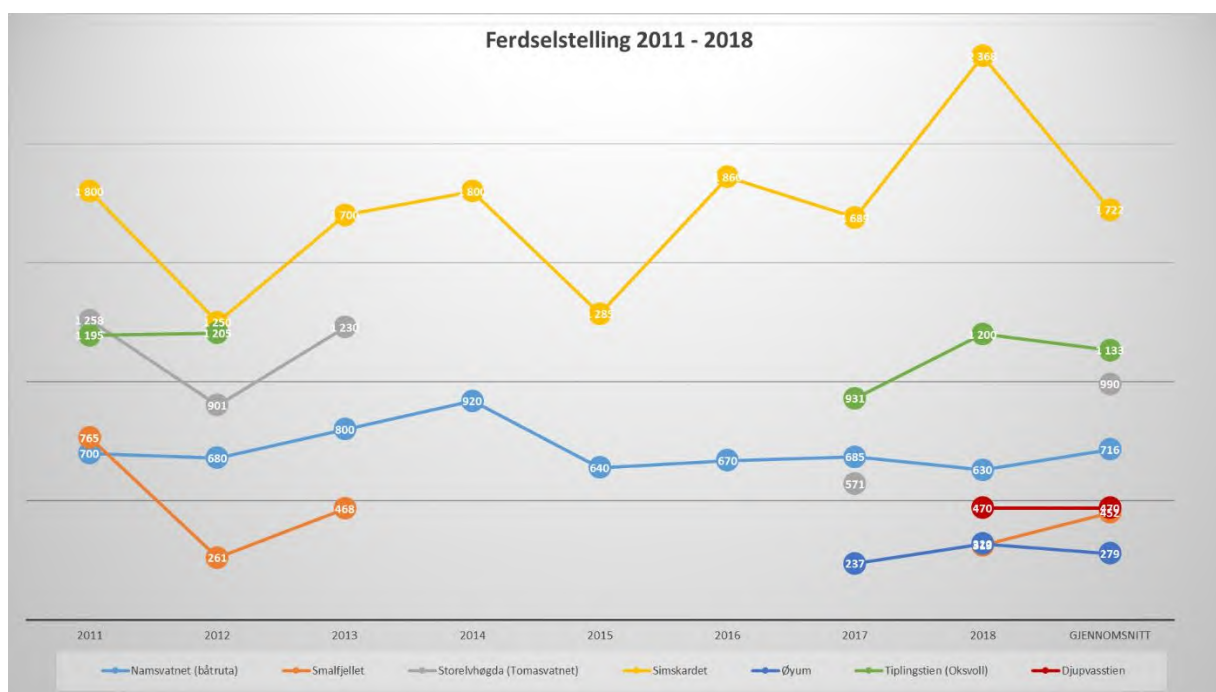
Ferdselstellingene viser at antall besøkende i sommersesongen har vært stabilt de årene tellingene har pågått. Årlige svingninger styres i hovedsak av vær- og føreforhold. Er det sen vår med mye snø og flomstore elver ser en at antall besøkende blir lavere ift. tørre somre med mye fint vær.

Det finnes ingen data for ferdselen i vinterhalvåret, erfaringsmessig er det størst ferdsel i april og mai. Vær- og føreforhold er også her den viktigste faktoren for hvor stor den årlige trafikken blir. I tillegg ser en at vinterstengingen av Stekenjokkveien på svensk side reduserer tilgjengeligheten og dermed antall besøkende. Vegen åpnes normalt i begynnelsen av juni. Hvis det åpnes for ny gruvedrift på Stekenjokk vil dette medføre helårsåpen vei og en helt annen tilgjengelighet til østlige deler av nasjonalparken.

En stor del av de som går Norge på langs går gjennom Børgefjell. Det finnes ingen gode data over hvor mange besøkende dette utgjør, men inntrykket er at antallet har vært økende de siste årene.

De som selger jakt- og fiskekort gir tilbakemelding om nedgang i kortsalget over en lengre periode, de har inntrykk av at langt færre driver med jakt og fiske og er mer interessert i vandring. Noe som også har fremkommet i bruksanalyse reindrift der reindriftsutøverne har inntrykk av endring i bruksmønster fra jakt og fiske til vandring og toptturer.

Bruken av innfallspor er beskrevet i rapporten fra brukerundersøkelsen¹² i 2017

¹² [Rapport brukerundersøkelse 2017](#)

2.9 Brukerundersøkelse

I 2017 ble det gjennomført brukerundersøkelse¹³ i Børgefjell nasjonalpark. For å tilegne seg ny og relevant kunnskap om bruken av nasjonalparken ble det innhentet informasjon ved hjelp av kortfattede selvregistreringskort utplassert ved innfallsportene og populære rasteplasser inne i nasjonalparken, ferdsestellere på utvalgte stier og en oppfølgende, web-basert spørreundersøkelse.

Det ble samlet inn svar fra 776 brukere fra selvregistreringskassene og 168 svar fra etterundersøkelsen. Totalt var det plassert ut seks svarkasser. I tillegg var det mulig å fylle ut svarkort på skyssbåten som går til og fra Storelva og ved to utleiehytter ved Orvatnet. En svakhet med selvregistreringsundersøkelsen var at den i liten grad fanget opp besøkende som går inn fra svensk side (Stekenjokk). I dette området finnes det ingen bestemt innfallsport og ingen klare stier/ferdselsveier som brukes.

I tabell under presenteres nøkkelinformasjon om brukerne som deltok i brukerundersøkelsen i 2017. Et kjennetegn ved de som besøker Børgefjell nasjonalpark er at de har reist langt for å komme til området. De fleste som tar seg inn i nasjonalparken velger å overnatte her, hvorav telt og lavvo er de mest benyttede overnattingsalternativene. Gjennomsnittlig turlengde for de som er på flerdagstur i Børgefjell er i overkant av fem dager.

Brukerundersøkelsen ble gjennomført i 2017 vha. selvregistreringskasser

Antall respondenter 776 i kasseundersøkelse / 168 i etterundersøkelse			
Andel nordmenn (n=768)	83 %	Antall nasjonaliteter* (n=768)	16
Andel førstegangsbesøkende (n=766)	43 %	Lokalt bosatte** (n=768)	13 %
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=322)	5,15	Andel som er med på organisert tur (n=769)	4 %
Varighet flerdagstur (gj.snitt dager) (n=426)	5,05	Andel som går både på og utenfor sti (n=168)	83,3 %
Andel som overnatter i nasjonalparken (n=741)	57 %	Andel som går bare på sti (n=168)	13,7 %
Kvinneandel (n=772)	39 %	Andel som alltid går utenfor sti (n=168)	1,8 %

Kilde: Basert på selvregistreringsundersøkelse og etterundersøkelse gjennomført sommeren og høsten 2017. *Ikke medregnet norske respondenter **Personer som er bosatt i Grane, Hattfjelldal, Namsskogan eller Røyrvik.

¹³ [Rapport fra brukerundersøkelse i Børgefjell nasjonalpark sommeren 2017](#)

I brukerundersøkelsen ble hver respondent vurdert langs en purismeskala. Dette følger samme fremgangsmetode som er gjort i brukerundersøkelser i andre nasjonalparker. En purismeskala sier noe om brukernes preferanser for tilretteleggingstiltak og hvorvidt en ønsker å møte på andre mennesker når enn er på tur. Lavpurister er de som ønsker mye tilrettelegging og synes det er hyggelig å møte andre mennesker på tur, mens høypurister setter pris på lite tilrettelegging og muligheter til å ferdes uforstyrret fra andre mennesker. Resultatene fra brukerundersøkelsen konkluderer med at Børgefjell tiltrekker seg svært mange høypurister sett i forhold til andre verneområder. 31 prosent av de besøkende faller innunder gruppen som defineres som høypurister, mens 27 prosent av respondentene defineres som mellompurister. 42 prosent av respondentene defineres som lavpurister.

Hovedtyngden av skjøtselstiltak med klopplegging er gjort utenfor eller i ytterkant av verneområdet

De aller fleste besøkende (97,6 %) visste at Børgefjell er vernet som nasjonalpark før de besøkte området. Videre er det i underkant av tre av fire respondenter som oppgir at vernestatusen var av betydning for at de besøkte området. De besøkende har jevnt over høy kunnskap om regler for atferd i nasjonalparken. Dette kan ha sammenheng med at de fleste besøkende leser seg opp om området før de besøker Børgefjell. 65 prosent av respondentene i etterundersøkelsen oppgir at de hentet informasjon om Børgefjell i forkant av besøket. De aller fleste respondenter syntes det var uproblematisk å finne god informasjon om området. Enkelte respondenter presiserer imidlertid at det hadde vært ønskelig med mer informasjon om elve- og bekkekryssing i verneområdet, herunder informasjon om hvorvidt og hvor det finnes broer eller klopper som gjør kryssing av vannløp enklere.

Børgefjell nasjonalpark er et naturområde med relativt lite tilrettelegging i form av tydelige stier, informasjonsskilt, klopper og oppvarmede hytter. I etterundersøkelsen uttrykker også de besøkende en tilfredshet med forvaltningen av nasjonalparken og graden av tilrettelegging. Et annet funn fra brukerundersøkelsen er at forvaltningsmyndigheten treffer godt med de prioriteringene de gjør når det kommer til hvilke tilretteleggingstiltak en satser på.

Respondentene uttrykker at de tilretteleggingstiltakene som er viktigst for dem når de er på tur også er de tilretteleggingstiltakene som er av høyest kvalitet i Børgefjell. Allikevel finnes det enkelte forbedringsmuligheter hvis en skal tro respondentene. De besøkende uttrykker at forvaltningsmyndigheten kan bli enda flinkere til å informere brukerne ved hjelp av informasjonstavler ved innfallsportene og skilt som angir avstand og retning.

I sentrale deler av Børgefjell er det ingen tilrettelegging med merkede stier, skilting eller bruer

Totalt sett virker forvaltningen å være godt tilpasset verneformålet for nasjonalparken og den brukergruppen som besøker Børgefjell i dag. De besøkende er en gruppe mennesker som ønsker å

oppleve uberørt natur og lite forstyrrelser fra andre besøkende. Til tross for at mye av friluftslivet som utøves i Norge har blitt mer avansert når det gjelder bruken av teknisk utstyr og tilrettelegging som er mulig, viser de besøkende til Børgefjell en svært stor interesse for tradisjonelt friluftsliv. Dette inkluderer fotturer og høstingsfriluftsliv. Det er svært få av respondentene som oppgir at de har interesse for moderne eller motoriserte friluftslivsaktiviteter. Forvaltningsmyndigheten i Børgefjell har tidligere uttrykt en bekymring for at nye friluftslivsformer skal kunne stå i konflikt med området's verneformål (Fylkesmennene i Nordland og Nord-Trøndelag, 2009):

Den generelle samfunnsutviklingen har også innvirkning på friluftslivet. I dag ser man en rekke nye aktiviteter som er mer orientert mot sport og prestasjon. De nye aktivitetene krever i mange tilfeller økt tilrettelegging. Hvis denne typen aktiviteter får utvikle seg uten påvirkning fra forvaltningsmyndigheten, kan de komme i konflikt med verneformålet for nasjonalparken. Utfordringen vil derfor være å utvikle friluftslivsaktivitetene i en miljøvennlig retning. For å oppnå en slik utvikling vil tilrettelegging for det enkle friluftslivet basert på naturopplevelser være hovednøkkelen.

Basert på funnene fra brukerundersøkelsen virker det ikke til å være en tydelig konflikt mellom de besøkendes bruk av verneområdet og verneformålet for nasjonalparken. Børgefjell nasjonalpark tiltrekker seg mennesker som setter det enkle friluftslivet høyt - hvor naturopplevelser står i sentrum. Fra brukerundersøkelsen fremgår det at de besøkende viser en sterk skepsis til å liberalisere reglene for bruk av verneområdet.

2.9.1 Organisert friluftsliv

I verneområdene er det i dag liten grad av organisert friluftsliv i form av guiding og organiserte turer. Det er 6 utleiehytter og 3 åpne hytter/buer i verneområdene. Området på Trøndelagssiden er statsallmenning hvor allmenningsretten er gjeldende uten at denne går på bekostning av vernet. Det er også etablert noen fjelltrimposter i ytterkanten av verneområdet.

Alle innfallsporter ligger utenfor verneområdet.

Omfanget av organiserte ferdsel i Børgefjell er lite.

Enkelte aktører har gjennom årenes løp forsøkt å etablere tilbud med organiserte aktiviteter i Børgefjell. Erfaringene så langt er at det har vært vanskelig å få til varige tilbud med organiserte turer/aktiviteter i verneområdene. En del aktører oppgir at verneforskriften er en utfordring ved at det må søkes om dispensasjon for slik virksomhet i perioden 1. mars t.o.m. 31. juli. Dette gir for liten forutsigbarhet ift. markedsføring, planlegging og booking av aktiviteter/turer ut fra en usikkerhet om det gis dispensasjon.

Et annet moment ift. å arrangere organiserte aktiviteter som guidede turer, ridning, villmarkscamper er at Børgefjell er et tøft og utfordrende område. Snøen kan enkelte år ligge til begynnelsen av juli, elvene er store og uforutsigbare ift. vannføring og høsten kommer tidlig, dette gir en kort sommersesong med et begrenset tidsvindu for organiserte aktiviteter på barmark. Mangelen på veier og bruer i nasjonalparken medfører også at det er utfordrende å få til en kostnadseffektiv drift av slik virksomhet.

Børgefjell appellerer i hovedsak til brukergruppen som ønsker å oppleve villmark og som vil ferdes alene eller i mindre grupper. Disse er da som oftest ikke interessert i å delta på organiserte turer/aktiviteter.

Summen av at dagens brukere som hovedregel ikke ønsker å delta på organiserte aktiviteter og at Børgefjell er et utfordrende område å ferdes i for mindre fjellvante personer er kanskje forklaringen på at en del av aktørene som har forsøkt seg i Børgefjell har slitt med å få deltagere på sine aktiviteter. De siste årene ser en ofte at annonserte turer har blitt avlyst pga. ingen/liten påmelding. I tillegg er det rimelig å anta at klimaendringene med mer uforutsigbare vær- og føreforhold vanskeliggjør slik virksomhet i årene som kommer.

Utenfor verneområde er det en del aktører som driver med tilrettelagte aktiviteter som elvepadling, kiting, snøscooterutleie, radonee, toppturer ol.

Et svært begrenset antall lag og organisasjoner arrangerer turer i området, disse trenger ikke søke dispensasjon. Denne virksomheten foregår i svært begrenset grad med ca. 2 – 3 årlige turer pr. år. Ofte er det toppturer som er aktiviteten

Øst for nasjonalparken, på svensk side er det flere organiserte og tilrettelagte reiselivsaktiviteter med utgangspunkt i Stekenjokkveien. Her arrangeres guidede turer, grottevandring, mountainbike-turer, kiting, skitrening, snøscooterløyper mm.

Børgefjell er et viden kjent for sine fiskevann med stor og fin ørret

Børgefjellskolen har også benyttet områdene i Simskardet i sin leirskolevirksomhet, men det meste av aktiviteten foregår utenfor verneområdet.

Om en eventuell endring i verneforskriften med åpning for mer kommersielle aktiviteter uten søknad vil medføre økt aktivitet er usikkert ut fra de naturgitte forhold.

2.10 Kunnskap om reiseliv

Over flere år har det vært dialog med lokalt reiseliv, hovedsak mot enkeltaktører eller gjennom kommunalt tiltaksapparatet. Den beste kunnskapen om lokalt reiseliv innehas av den enkelte kommune som har oppdaterte oversikter over aktørene i egen kommune. Gjennom et samarbeid som nasjonalparkkommune kan dialogen med næringene i regionen styrkes.

Fra forvaltningens siden har det vært tatt flere initiativ ift. lokalt reiseliv, primært gjennom kommunalt tiltaksapparat. I 2015 arrangerte nasjonalparkstyret Børgefjell rundt hvor alle aktørene ble invitert til en 2-dagers rundtur rundt Børgefjell der aktørene besøkte hverandre og fortalte om hverandres tilbud.

Reiselivet i regionen kan grovt deles i 2 grupper.

- «E6 turistene». På gjennomreise til eller fra Nord-Norge med bil, buss eller bobil i sommersesongen. Oppholder seg forholdsvis kort tid i regionen da formålet er gjennomreise. Svært få av disse besøker nasjonalparkene. Kan overnatte i område og besøke destinasjonene langs E6 som Laksforsen, Nordlandsporten, Namsskogan familiepark og veikroer/kafeer. Noen få antas å ta avstikkeren til Hattfjelldal eller Røyrvik. Kystriksveien er populært alternativ for denne gruppen som benyttes den ene veien på reisen. Helgelandskysten og Namdalskysten er populære

områder som er mye markedsført og som dermed har stor oppmerksomhet hos de besøkende. Det er lite tilrettelegging og informasjon langs E6 som informere disse turistene om at de passerer 2 nasjonalparker.

- «Regionturisten» har Børgefjellregionen som hovedmål for reisen og oppholder seg derfor flere dager i kommunene rundt Børgefjell. Reiser oftest med bil, bil med campingvogn eller bobil. Besøker lokale aktiviteter og severdigheter. Ofte interessert i natur og friluftsliv samt kultur og matopplevelser. De som besøker nasjonalparkene har dette som hovedmål for turen og kombinerer denne svært sjeldent med andre aktiviteter (brukerundersøkelse 2017)

2.10.1 Reiselivsstrategi Nordland

Visjonen for reiselivsstrategi for Nordland (NFK) er: Mat, kultur og natur! Nordland skal levere opplevelser i verdensklasse. Besøkende i Nordland skal møte bærekraftige reiselivsdestinasjoner med kvalitet i alle ledd. Målet for strategien er: Samarbeid og nyskaping skal bidra til bærekraftige reiselivsbedrifter og lokalsamfunn.

Reiselivsstrategien trekker også fram en del tiltak som skal gjennomføres og som vil kunne påvirke nasjonalparken. Det skal skiltes til blant annet nasjonalparkene. Reiselivsarena Nordland skal utvikles som møteplass med vekt på å utvikle opplevelsesnæringen. Utvikle konsepter innen sykkel, vandring, samisk reiseliv og aksene Værnes – Bodø med fokus på Nordlandsbanen som opplevelsesprodukt. Tilrettelegge for økt verdiskaping i opplevelsesnæringene med utgangspunkt i kultur, kunst, historie og tradisjoner fra Nordland. Bidra til etablering av en arena for aktører innen naturbaserte opplevelser for å sikre en koordinert utvikling mellom offentlige forvaltere (eks. nasjonalparker) og opplevelsesnæringene.

2.10.2 Strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag

Strategien et verdiskapende Trøndelag er en felles næringsstrategi for det nye Trøndelag med mål om at verdiskaping og vekst skal skje i hele Trøndelag og skal underbygge målet om en livskraftig region.

Et av utviklingsmålene i strategien er videre satsning på opplevelsesnæring. Opplevelsesnæringene er definert til å omfatte bedrifter innenfor det en tradisjonelt oppfatter som reiseliv, men også bedrifter og aktører relatert til mat, natur og kultur er inkludert. Strategien fremhever at trøndersk mat, natur og kulturarv gir et godt utgangspunkt for utvikling av salgbare produkter og tjenester i opplevelsesnæringene.

Når det gjelder utvikling av opplevelsesnæring i Trøndelag er følgende mål vedtatt i handlingsplanen:

- Være nasjonalt ledende på opplevelser basert på mat, natur- og kulturarv
- Økt samarbeid mellom aktørene
- Økt og tydelig markedsorientering på produkter og tjenester

I strategi for innovasjon og verdiskaping i Trøndelag er det ikke fokusert på nasjonalparkområder, nasjonalparkkommuner eller merkevaren Norges nasjonalparker som tema.

2.10.3 Reiselivsaktører rundt nasjonalparken

Tilbydersiden består av mange små aktører som tilbyr overnatting, bespisning, jakt, fiske eller andre naturbaserte aktiviteter. Disse driver ofte sin virksomhet i kombinasjon med annen næringsvirksomhet. I tillegg er det noen store aktører som har mye besøk som Namsskogan familiepark, Nordlandssporten og Laksforsen hvor hovedtyngden av besøkende er E6 turistene som nødvendigvis ikke er så interesserte i nasjonalpark.

I regionen satses det også på turisme gjennom hyttebygging. I Røyrvik er bla. Børgefjellsenteret en destinasjon med mange hytter bygd opp ift. vinteraktiviteter. Skorovass fjellandsby i Namsskogan kommune er under etablering med mål om å etablere 1.000 nye hytter. I Fiplingdalen i Grane kommune er det ca. 400 fritidsboliger.

Det finnes noen få aktivitetstilbydere i regionen som tilbyr guidede turer, rafting, padling, kiting, hundekjøring ol. Disse tilbyderne opererer i svært liten grad i verneområdene.

I områdene øst for nasjonalparken, på svensk side er det flere reiselivsaktører som tilbyr ulike typer aktiviteter med utgangspunkt i Stekenjokkområdet som grenser til Børgefjell. Det meste av aktiviteten skjer utenfor nasjonalparken, men i enkelte tilfeller ser enn at aktiviteten kommer inn på norsk side. På svensk side er det tilbud om helikoptertransport som også benyttes av besøkende i Børgefjell som flys inn til grensen.

2.10.4 Destinasjonsselskap

Ved at Børgefjell nasjonalpark ligger i to fylker er det flere destinasjonsselskapet som markedsfører området. Helgeland Reiseliv er et samlet destinasjonsselskap for hele Helgeland, med reklame for området og muligheter for booking mm. Flere av aktørene rundt nasjonalparken er samarbeidspartnere, i tillegg til at kommunene er med.

På trøndelagssiden er Visit Namdalen en aktør som markedsfører namdalsregionen inkludert nasjonalparken med tilhørende kommuner, aktiviteter og tilbydere.

2.10.5 Nøkkeltall for turisme i regionen

De mest besøkte turistattraksjonene nær verneområdet er langs E6. Namsskogan Familiepark har over flere år ligget på ca. 50.000 besøkende mens Laksforsen i Grane kommune ligger på ca. 60.000 besøkende pr. år. Nordlandsporten er også et punkt hvor mange veifarende stopper og har derfor mye besøk i sommersesongen.

Ut over dette finnes det lite data om besøket i regionen utover at en ser en vis økning i trafikken i området.

2.10.6 Nasjonalparken som turistattraksjon

Børgefjell nasjonalpark er kjent som villmarksparken ved at området er lite tilrettelagt med få tekniske installasjoner, området har mange sjeldne og truede dyrearter hvor fjellreven er den meste profilerte.

Området er også et yndet mål for sportsfiskere pga. sine gode fiskebestander med stor ørret. Brukerundersøkelsen viser at over 80% av de besøkende er nordmenn som ikke er bosatt i en av Børgefjellkommunene, noe som tilsier at området er nasjonalt attraktivt besøksmål.

Børgefjell er først og fremst et attraktivt besøksmål for de som ønsker å oppleve unik natur og enkelt friluftsliv. Nasjonalparken har lite fokus hos E6 turisten, men en ser at området har fått større oppmerksomhet hos utenlandske besøkende. Det som overrasket i svarene fra brukerundersøkelsen er at de utenlandske besøkende i nasjonalparken ikke ønsket mer tilrettelegging, de besøkte området nettopp fordi de anså dette som urørt område.

2.11 Kunnskap om næringsvirksomhet i nasjonalparken

Den største næringsvirksomheten i nasjonalparken er sørsamisk tamreindrift.

I tillegg drives det utmarksnæring i form av salg av jakt- og fiskekort samt hytteutleie. Det leies ut båter i enkelte vann. Statskog er eneste grunneier i verneområdet. Arealene på trøndelagssiden er statsallmenning og forvaltes etter fjellovens bestemmelser av fjellstyrer

Noen mindre aktører har sporadisk arrangert organiserte turer inn i området, men omfanget av dette anses som minimalt.

Over Namsvatnet i Røyrvik kommune er det båtrute som har sitt trafikkgrunnlag med transport av turister inn til Børgefjell nasjonalpark.

Ut over dette er det ikke næringsvirksomhet i nasjonalparken.

2.12 Sammenstilling og situasjonsanalyse av kunnskap

Kunnskapsgrunnlaget for nasjonalparken og landskapsvernområdet er godt. Med de supplerende undersøkelsene som er blitt foretatt har man gode kunnskap om så vel verneverdier som bruk og brukere.

Dagens ferdsel i Børgefjellområdet er beskjeden sammenlignet med andre nasjonalparker i Norge. Ferdselen er i hovedsak konsentrert om perioden fra medio juli til utgangen av august, i tillegg er perioden april - mai et tidspunkt med økt ferdsel. Det en ser er at vær- og føreforhold i stor grad påvirker antall besøkende.

Børgefjell oppleves som villmark pga. fraværet av tekniske installasjoner og en unik natur.

Kunnskapsgrunnlaget viser at enkelte områder av nasjonalparken tåler økt besøk

uten at det vil true verneverdiene, dette avhenger av når på året ferdselen foregår. Det er i områder hvor en tidligere har gjennomført skjøtselstiltak med klopplegging som har størst potensiale for økt ferdsel.

Gjennom bruksanalyse reindrift er det fremkommet at dagens besøk i nasjonalparken er akseptabelt for den sørsamiske tamreindriften, men at en økning i volum ikke er forenlig med bærekraftig reindrift. Dette under forutsetning av at det ikke åpnes for nye ferdselsformer og at ferdselen skjer etter dagens mønster. En dreining av ferdsel til sårbare perioder og områder vil medføre en merbelastning for reindriften som også kan påvirke verneverdiene negativt.

Topografien i Børgefjellområdet tilsier at ferdsel i verneområdene vil være begrenset også i framtida. Det er ingen veier inn nasjonalparken med det resultat at det kreves en fysisk innsats for å komme til området. Vann og elver fungerer også som en barriere for mange besøkende. Dette samsvarer også med de ønskede brukeropplevelsene for de som besøker Børgefjell som ønsker seg områder med lite tilrettelegging og villmarkspreget natur som det er utfordrende å ferdes i. Derimot kan det være et potensiale for økt besøk i ytterkantene av nasjonalparken samt områdene utenfor.

Simskardrunnen er et eksempel på et slikt tilbud hvor de besøkende går en runde i Simskardet etter tilrettelagt sti. De kan da gå fra parkeringsplassen og inn til Simskardet på den ene siden av elva for så å

returnere til parkeringsplassen på andre siden av elva. Det er tidligere etablert flere bruer i området. Dette er et vakkert område som gir en god opplevelse av villmark, de er så vidt innenfor verneområdet. Her kan en utvikle tilbudene videre og evt. tilrettelegge for at lokalt reiseliv kan bruke området som en del av sitt tilbud.

Et annet eksempel er båtruta på Namsvatnet hvor en kan tilrettelegg mer for dagsturer hvor de besøkende er noen timer i ytterkanten av nasjonalparken for så å bli transportert tilbake med overnatting og bespisning hos lokale tilbydere. Hvorvidt de to ovennevnte er realiserbare er selvfølgelig avhengig av at det finnes lokale aktører som ser potensialet i aktivitetene, forvaltningen kan ikke ha noen annen rolle utover å være tilrettelegger.

Skyssebåten på Namsvatnet transporterer besøkende til søndre deler av Børgefjell

Børgefjell er et viktig område for truede og sårbare arter, spesielt er hekke- og yngletiden en sårbar periode hvor det er viktig å unngå forstyrrelser. Med hensyn til dette er det i enkelte områder ikke ønskelig med mer ferdsel i perioden 1. mars til 31. juli.

Nye ferdselsformer som sykling, kiting, randonee ol kan påvirke verneverdiene negativt ved at det åpner for flere besøkende i nasjonalparken og at disse får lengre rekkevidde en tradisjonelle fjellvandrere har, spesielt gjelder dette de østlige områdene som er lett tilgjengelig fra svensk side. En evt. liberalisering av verneforskriften vil her påvirke trykket og vil ikke være forenlig med målet å reindyrke Børgefjell som en villmarkspark.

Midtvinters er det lite ferdsel i Børgefjell, men april – mai er et populært tidsrom for de som ferdes på ski.

Alle kommunene rundt Børgefjell vurderer å bli nasjonalparkkommune under merkevaren, Røyrvik fikk sin godkjenning høsten 2018. De andre kommunene arbeider for tiden med forankringen lokalt. Dette kan gi en situasjon hvor nasjonalparkforvaltningen og kommunene arbeider felles under merkevaren med tilhørende verdier. Dette vil videre danne grunnlag for fellesprosjekt som det er viktig at nasjonalparkstyret deltar i, dette kan være etablering av informasjonspunkt, viewpoint, turstier, vertskapskurs osv.

3 Mål og strategiske grep

Hovedmålet i besøksstrategien for Børgefjell/Byrkjve nasjonalpark er å sikre og ta vare på verneverdiene i nasjonalparken. Dette fordi verneverdiene også er besøks- og opplevelsesverdiene som etterspørres jfr. brukerundersøkelsen. Ved å ta vare på, og forvalte området ihht. formålet med vernet bevares særpreget til glede for den enkelte besøkende og for kommende generasjoner.

Delmål:

- En skal beholde og rendyrke merkevaren Børgefjell som opplevelsen av «villmark» med få tekniske installasjoner og liten grad av tilrettelegging. Tyngre tilretteleggingstiltak utover nødvendige skjøtselstiltak gjennomføres ikke i nasjonalparken.
- Merkevaren Børgefjell skal være et alternativ til majoriteten av norske nasjonalparker. Da som et område med lite ferdsel, ingen rødmerkede stier eller turistforeningshytter. Merkevaren Børgefjell skal kommunisere at dette er et område hvor de besøkende er overlatt til seg selv, at en må ha kunnskap og utstyr til å takle tøffe forhold.
- Gi de besøkende gode opplevelser gjennom god kvalitet på innfallsporter, startsteder og utkikkspunkt.
- Tilrettelegging for økt lokal verdiskapning gjennom reiseliv og handel skal skje utenfor nasjonalparken. Området skal være et attraktivt besøksmål med grunnlag i merkevaren Norges nasjonalparker og merkevaren Børgefjell.
- Besøksstrategien skal ivareta samisk kultur og næringsutnyttelse ved å legge opp til at økt aktivitet skjer utenfor nasjonalparken tilknyttet eksisterende infrastruktur.
- Samarbeide med kommunene om å legge til rette for økt lokal verdiskapning gjennom nasjonalparkkommunestatusen. Kommuner som er nasjonalparkkommune prioriteres spesielt i besøksstrategien.
- Være en aktiv part i informasjonsarbeidet om verneområdet ved bruk av merkevaren Norges nasjonalparker.
- Skape bevissthet om at det vil bli økt ferdsel og trykk på området som følge av internasjonale- og nasjonale reiselivstrender. Besøksstrategien skal ta høyde for at det vil bli økt ferdsel til området uansett strategiske grep hvor økt slitasje, økt forstyrrelser og mer forsøpling kan bli resultat. Gjennom en aktiv besøksstrategi må det være et mål å forebygge negative effekter av økt ferdsel i området.

3.1 Strategiske grep

For å oppfylle vedtatte hoved- og delmål må det tas en del strategiske grep som beskrives i dette kapitlet.

Det er et mål å rendyrke «merkevaren» Børgefjell som et «villmarksområde» for erfarne fjellfarere jfr. brukerundersøkelsen. Ut fra dette er det et strategisk grep å videreføre Børgefjell som ett område uten tilrettelegging hvor det kreves erfaring og godt utstyr for å ferdes. Strategien blir å appellere til denne brukergruppen ved ikke å tilrettelegge for økt ferdsel i sentrale deler av nasjonalparken.

Børgefjell er benevnt som fjellrevens rike og er et område for den har overlevd på naturens premisser uten støttetiltak

Dette betyr at tilrettelegging for flere besøkende og økt lokal verdiskaping må skje i ytterkanten eller utenfor verneområdene. Da også med bakgrunn i at det meste av infrastrukturen i dag ligger utenfor verneområdet og at det er i disse områdene en på en mest mulig kostnadseffektiv måte kan etablere nye aktiviteter/tilbud. Ettersom utviklingen tyder på at det uansett vil bli økt ferdsel og trykk som følge av internasjonale- og nasjonale reiselivstrender vil det være viktig å overvåke utviklingen og at det utvikles tilbud og aktiviteter utenfor verneområdet for å gi gode opplevelser og bedre vern. For å overvåke utviklingen er det viktig å videreføre ferdselstillinger på innfallsporene og å få styrket ressursen til verneområdeoppsyn. Strategien med tilrettelegging utenfor verneområdet vil også være i henhold til verneformålet som sier at en skal bevare et stort naturområde tilnærmet fritt for tekniske inngrep, med store villmarkspregede områder.

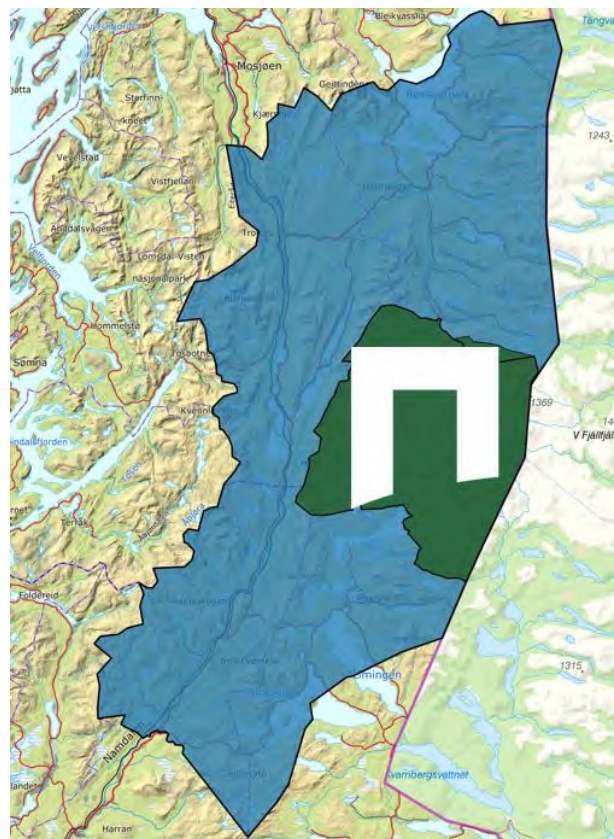
3.1.1 Nasjonalparkkommuner

Et viktig strategisk grep for å nå målene er god samhandling med kommunene rundt Børgefjell gjennom nasjonalparkkommunestatusen.

Ved å arbeide for at alle kommunene blir nasjonalparkkommuner under merkevaren Norges nasjonalparker vil en arbeide med de samme verdiene som ligger i kriteriene. Kommunene vil gjennom statusen ha felles mål om flere besøkende, bedre vern og økt lokal verdiskaping gjennom merkevaren.

Reiseliv og turisme er et viktig satsningsområde for alle kommunene, noe som bla fremgår av kommunale næringsplaner, kommunene har også gitt tilbakemelding om at det primært er ønskelig at økt lokal verdiskaping skal skje utenfor verneområdene, i lokalsamfunnene der det allerede er infrastruktur til å betjene besøkende. Og at evt. videre utvikling skjer i disse områdene.

En hovedsatsning utenfor verneområdene vil også gi et bedre vern av verneområdene.

Kommunene rundt Børgefjell kan samarbeide som nasjonalparkkommuner med Børgefjell om fellesnevner

Nasjonalparkforvaltningen bør derfor arbeide aktivt for at alle kommunene velger å bli nasjonalparkkommuner og at det etableres et fellesskap omkring dette med felles mål og tiltak. Da vil det også være enklere å felle fokus på kundereisen Børgefjell hvor en kan se på aktiviteter/opplevelser på tvers av kommune og fylkesgrenser. Gjennom et slik samarbeid vil en kommunisere ut mer tydelig at dette er en region med Børgefjell i sentrum.

3.1.2 Kanalisering av ferdsel og satsing på innfallsporter

I forvaltningsplanen fra 2009 står følgende:

«Når kommunene utformer sin fremtidige reiselivspolitik opp mot Børgefjell/Byrkije nasjonalpark må det legges til grunn at nødvendige, infrastrukturelle tekniske tiltak som for eksempel reiselivsnett med tilhørende aktiviteter, lokaliseres utenfor nasjonalparken. For mange typer reiseliv er det ofte et samspill mellom nasjonalparken og de tilgrensende områdene, og tilrettelegging for reiseliv må sees i sammenheng for hele området, også de områdene som ligger utenfor nasjonalparken. Reiselivsnett utenfor nasjonalparken lokaliseres slik at press mot de mest sårbare delene/tidsrommene i nasjonalparken unngås (f.eks. kalvingsområder for rein). En konsentrasjon av reiselivsaktører, og bruk av definerte innfallsporter, gjør at man unngår at det etableres flere mindre innfallsporter til nasjonalparken og vil være med på å kanalisere ferdsel. På denne måten fanger man opp flere brukere på færre steder, noe som vil være positivt, så vel kommersielt som naturfaglig»

Gjennom prosessen med utarbeidelse av besøksstrategi er det ikke fremkommet kunnskap som tilsier endringer av målene i forvaltningsplanen. Konklusjonen er fortsatt at det skal satses på tilrettelegging på innfallsporene og at evt. kanalisering av ferdsel skjer omkring disse. I forvaltningsplanen er det 6 definerte innfallsporene som alle ligger utenfor verneområdene, disse kan tilrettelegges med infrastruktur for besøkende. Videreutvikling av disse vil være et viktig strategisk grep, da med tilrettelegging med nye informasjonstavler og skilting ihht. merkevaren Norges nasjonalparker.

Innfallsporene skal i utgangspunktet ha en enkel standard som signaliserer at Børgefjell er et lite tilrettelagt område, men tiltak som gjennomføres skal ha høy kvalitet. En ser derfor ikke nødvendigheten av å etablere infrastruktur i form av servicebygg med innlagt vann og strøm på innfallsporene. Slik anlegg kan heller etableres i tilknytning til utkikkspunkt utenfor verneområdet i samarbeid med andre aktører.

Simskardet er den mest besøkte innfallsporen i sommersesongen

På innfallsporene er det skilting til turmål i området, dette er et tiltak som de besøkende ønsker mer av jfr. brukerundersøkelsen

I tillegg til de 6 spesifiserte innfallsportene i forvaltningsplanen er det i tillegg en rekke startsteder som benyttes som utgangspunkt for turer i Børgefjellområdet. Selv om en i strategien sier at disse ikke skal tilrettelegges som innfallsport kan det her være viktig å gi målrettet informasjon til de besøkende. Ikke bare om Børgefjell som vernet område, men også informasjon om sørsamisk reindrift jfr. innspill i bruksanalyse reindrift. Dette gjelder spesielt på svensk side hvor nasjonalparkforvaltningen ikke kan ha innfallsporter. Fra Stekenjokkvegen på svensk side er det flere lokasjoner som benyttes som startpunkt for turer i Børgefjell, her må det søkes samarbeid med svenske myndigheter om å få satt opp informasjonstavler ol.

3.1.3 Sørsamisk tamreindrift

I bruksanalyse reindrift er det sett på hvilken påvirkning økt ferdsel og nye ferdselsformer kan ha for reindriften. Konklusjonen er at dagens nivå er akseptabel, men at en økning i ferdselen og nye ferdselsformer vil medføre utfordringer for tamreindriften. Et strategisk grep er å skape bevissthet omkring momentene som har fremkommet i bruksanalysen og benytte denne i planleggingen av tiltak og i forvaltningen av områdene. Det viktigste tiltaket vil være informasjon til de besøkende og at disse gjøres kjent med tematikken, noe som må skje i samarbeid med næringen selv som kjenner bruken av områdene til ulike årstider.

Kalvmerking er reindriftsårets største begivenhet

Bruksanalysen konkluderer med at det må skapes bevissthet overfor hva Børgefjell/Byrkije nasjonalpark er, og hvilke besøkende en ønsker. Ut fra dette må en ha en langsiktig og helhetlig planlegging for å unngå bit for bit tilrettelegging. Antall innfallspporter/startpunkter bør ikke økes, og eventuelle utvidelser og tiltak på stier må vurderes nøye. For reindriften er det viktig at det ikke åpnes for nye former for friluftsliv og at det ikke iverksettes tiltak som senker brukerterskelen for de besøkende.

3.1.4 Informasjon

Informasjonsarbeid er et av de viktigste strategiske grep nasjonalparkforvaltningen kan gjøre. Da med å gi rett informasjon til rett besøkere med et tydeligere brukerperspektiv i informasjon slik at det blir lettere for besøkende å finne informasjon om området, aktiviteter mm.

Fra brukerundersøkelsen er det avdekket at de fleste finner informasjon om området på internett før reisen foretas, ofte i godt til før reisen starter og som en viktig del av beslutningsprosessen. I dag er det mange aktører som informerer om Børgefjell. Her er kommunene, destinasjonsselskaper, tilbydere, interesseorganisasjoner i tillegg til sosiale medier og tur-apper aktører som har informasjon om Børgefjell. Det er nødvendigvis ikke mangel på informasjon som er problemet, men at informasjonen er riktig, entydig og oppdatert. Ikke minst vil det være viktig at informasjonen er i tråd med besøksstrategien.

Her vil det derfor være et viktig strategisk grep at nasjonalparkforvaltningen, sammen med nasjonalparkkommunene tar en aktiv rolle som informasjonskilde gjennom utarbeidelse av hjemmesider, facebookside, brosjyrer, digitale informasjonspunkter mm. ved å bruke merkevaren som avsender. Dette materialet/innholdet skal da kunne benyttes av andre aktører på sine informasjonsplattformer.

Informasjonen skal da utarbeides som en viktig del av kundereisen, derfor må det søkes samarbeid med aktørene innenfor lokalt næringsliv og destinasjonsselskaper.

For den erfarne fjellvandreren er en tur i Børgefjell en unik og storslagen opplevelse. I brukerundersøkelsen svarer denne gruppen at de ikke ønsker mer tilrettelegging, her er det primære å gå alene i flere dager uten å treffe andre mennesker og få en opplevelse av villmark som er det sentrale. De er opptatt av det enkle tradisjonelle friluftslivet og er lite opptatt av moderne friluftslivsaktiviteter.

For den uerfarne kan Børgefjell være et for krevende område som de ikke har forutsetninger for å besøke ut fra fysiske forutsetninger, erfaring og utrustning.

I informasjonsarbeidet er det viktig å være bevisst dette og heller bidra til at de uerfarne som er på jakt etter unike opplevelser får tilrettelagte opplevelser utenfor verneområdet. En finner i stor grad de samme kvalitetene utenfor nasjonalparken som innenfor. Områdene utenfor nasjonalparken gir dermed de samme opplevelsene, forskjellen er at disse områdene er nærmere infrastruktur i form av vegger, mobildekning, overnatting og handel.

Børgefjell er et viktig område for reindrift, både i historisk perspektiv og i dag. Et stort antall kulturminner viser at det har vært reindrift i området i flere hundre år.

Området er fortsatt viktig for den sørsamiske reindriften og kulturen, og mange av dagens aktiviteter som jakt, fangst og fiske, er knyttet til dette. I nasjonalparken er det i dag både norsk og svensk reindrift som drives med moderne hjelpemidler.

Som besøgende, vis hensyn og helse:
 • Hold hunden i leide. Ravn kan opplette en løpende hund som et rovdyr på jakt.
 • Hvis du ser betende reinsdyr, må du gjøre en omvei rundt dyrene.
 • Hvis du kommer i kontakt med en feik, må du sette deg ned og vente til feikene har passert.
 • Din viden er det viktigste, og reinen er spesielt sårbare. Vis ekstra hensyn og omsorg områder.
 Nyt synet av den vakre naturen, bruk klikkart.

Børgefjell is an important area for reindeer husbandry, both from a historical perspective as well as today. A large number of cultural monuments show that there has been reindeer husbandry in the area for hundreds of years.

The area remains important for Southern Sami reindeer husbandry and culture, and many of today's activities such as hunting, trapping and fishing are linked to this. Today in the national park, both Norwegian and Swedish reindeer husbandry is carried out with the use of modern mechanical aids.

As a visitor, pay attention and remember:
 • Keep dogs on leads. Ravens can perceive a running dog as a predator and hunt.
 • If you see grazing reindeer you must make a detour around the animals.
 • If you come into contact with a herd, sit down and wait until the herd has passed.
 • In spring, it is calving time, and the reindeer are particularly vulnerable. Show extra consideration and avoid the area.
 Enjoy the sight of the beautiful reindeer, use clickkart.

Temaplatkat om reindrift i Børgefjell

På godværsdager gir Børgefjell fantastiske opplevelser

Informasjonsbehovet kan for området deles opp i tre:

- Turist på gjennomreise: I hovedsaken det som benevnes som «E6-turisten» på tur til/fra Nord-Norge. Trenger informasjon gjennom veiskilting, informasjonstavler, digitale tjenester etc. om at de er i et nasjonalparkområde og hvordan besøke dette. Her kan en vise til innfallsporster med infrastruktur, utkikkspunkt, informasjonssentre ol. Aktuelle informasjonspunkt kan være: Hattfjelldal sentrum, Susendal, Trofors, Laksforsen, Nordlandsporten, Namsskogan sentrum, Namsskogan familiepark, Børgefjellsenteret, Røyrvik sentrum. Da det er 2 nasjonalparker i området er det viktig med samkjøring av strategi og tiltak på dette punktet.

For å få en vellykket opplevelse må besøkende kunne sendes til et enkelt besøksmål. Målsettingen for å drive denne typen informasjon til ei gruppe som i dag i svært liten grad er «bruker» av nasjonalparken er ikke å få flere inn i selve nasjonalparken, men å kunne være en bidragsyter til lokal reiselivsutvikling. Derfor kan det være en fordel at informasjonspunktene etableres i tilknytning til innfallsporene til nasjonalparkkommunene hvor det også informeres ved bruk av merkevaren.

- Dagsbesøkende: Varierende grad av erfaring og behov for tilrettelegging. Trenger tilpasset informasjon til ulike grupper: Hytte-Hilde, Topptur-Trine, Familie-Fredrik, Fiske-Frank, Utsikts-Ulla, Setter-Stian og Sverige-starteren. Disse gruppene trenger framfor alt informasjon om hvor de finner turmål som passer dem og informasjonsplakater på startsted. Tilrettelegging skal skje i ytterkant eller utenfor verneområdet.
- Langturgåerne/villmarkingen. Ønsker informasjon for planlegging på forhånd av reise. Tips til turer/rutevalg og informasjon om snøforhold/vannføring mm. Ønsker ikke tilrettelegging. Internett vil her være det viktigste mediet og et viktig verktøy for å kommunisere ut besøksstrategien (ift. verneverdier, tamreindrift, båndtvang, hekke- og yngletid mm). Dette er hovedgruppen av de som besøker nasjonalparken.

3.1.5 Bidra til lokal verdiskaping

Nasjonalparkforvaltningen skal være en bidragsyter med å tilrettelegge for økt lokal verdiskaping gjennom de tiltak som planlegges. Dette gjennom å skape god infrastruktur bestående av informasjon og besøksmål. Et viktig bidrag er samarbeid med kommunene rundt Børgefjell, de kommunene som viser spesielt initiativ gjennom å bli nasjonalparkkommune prioriteres med oppfølging hvor det arbeides frem konkrete tiltak. Eksempel på konkrete tiltak er etablering av viewpoint, informasjonspunkt, arrangement ol.

Kommunene og lokalsamfunnet rundt Børgefjell er de viktigste aktørene for å få til økt lokal verdiskaping med mål om at økt besøk og økt verdiskaping skal skje utenfor verneområdet i tilknytning til etablert infrastruktur. Gjennom nasjonalparkkommunestatusen skal kommunene bruke merkevaren på lik linje med nasjonalparkstyret og det er viktig at partene samarbeider om dette for å kommunisere ut som en felles enhet. Gjennom statusen vil en få etablert samarbeidsfora på tvers av fylkesgrense og mellom forvaltningsorgan som vil gi positive effekter hvor alle parter drar i samme retning. Derfor er det viktig at nasjonalparkstyret fortsatt er en aktiv part i å få etablert et samarbeid mellom kommunene. Gjennom dette vil en også se muligheten for å samkjøre besøksstrategier.

Godt vertskap i alle ledd er en viktig forutsetning for å lykkes med å gi gode opplevelser for de besøkende og skape forståelsen for vernet. Her kan nasjonalparkforvaltningen bidra med kunnskap ifb. med å arrangere vertskapskurs, ved opplæring av turistverter, utarbeidelse av kommunale besøksstrategier ol. Et strategisk grep her er å være aktiv på tilbudssiden.

4 Tiltaksplan¹⁴

Forslag til tiltak er utarbeidet i forhold til utkast til besøksstrategi. Evt. endringer i mål og strategiske grep i endelig vedtatt plan vil medføre endringer i tiltaksplanen. Forslag til tiltak er derfor nødvendigvis ikke blitt forankret mot andre aktører så langt i prosessen. Oppsatte tiltaksplan har hatt følgende hovedfokus:

- Implementere merkevarestrategien for Norges nasjonalparker på møtepunkt mellom besøkende og nasjonalparken.
- Samarbeid gjennom nasjonalparkkommunestatusen – fellestiltak for oppfyllelse av kriterier for bruk av merkevaren.
- Konkret samarbeidstiltak med næringslivet som vertskapskurs, informasjonsmøter ol.

Tiltak	Finansiering	Hvem gjennomfører	Samarbeidsaktører	Periode
Utarbeide nye verneområdeplakater	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen		2020 - 2021
Utarbeide ny hjemmeside	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen		2020 - 2021
Utarbeide informasjonsbrosjyre	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen		2020 - 2022
Oppsetting av ståltavler med ny informasjonsplakat og temaplakat på innfallsportene Øyum, Simskardet, Smalvatnet og Namsvatnet	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen		2021 - 2023
Oppgradere innfallsport Simskardet og Simskardrunnen ift. sommerbruk.	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen		2022 - 2024
Oppgradere innfallsport Namsvatnet	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen		2022 - 2024
Klopplegging av Tiplingstien	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen		2021 – 2023
Digitale informasjonspunkter (anskaffe teknisk utstyr og produsere innhold)	Tiltaksmidler	Nasjonalparkforvaltningen	Lokale aktører	2021 - 2024
Etablere viewpoint i Røyrvik og innfallsport til nasjonalparkkommunen (informasjonspunkt) ihht. egen plan	Tiltaksmidler Naturarvmidler + ekst. finansiering	Nasjonalparkkommunen Røyrvik	Nasjonalparkforvaltningen Lokalt næringsliv	2019 – 2023
Informasjonspunkt ved ny E6 i Grane kommune	Tiltaksmidler Naturarvmidler + ekst. finansiering	Nasjonalparkkommunen Grane	Nasjonalparkforvaltningen Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre Lokalt næringsliv. Statens vegvesen.	2020 – 20xx
Informasjonspunkt i Hattfjelldal kommune	Tiltaksmidler Naturarvmidler	Nasjonalparkkommunen Hattfjelldal	Nasjonalparkforvaltningen Lokalt næringsliv	2020 – 20xx

¹⁴ Tiltaksplanen rulleres årlig etter de retningslinjene som besøksstrategien og forvaltningsplanen gir.

Besøksstrategi

Informasjonspunkt i Namsskogan kommune	Tiltaksmidler Naturarvmidler	Nasjonalparkkommunen Namsskogan	Nasjonalparkforvaltningen Lokalt næringsliv	2020 – 20xx
Informasjonspunkt på Stekenjokk, Sverige	Tiltaksmidler Naturarvmidler	Nasjonalparkforvaltningen	Länsstyrelsen i Jämtlands län Naturvårdsverket	2022 - 2024
Nasjonalparkkommuneforum		Nasjonalparkforvaltningen og nasjonalparkkommunene		Løpende

Børgefjell/Byrkije nasjonalpark

Norges nest eldste nasjonalpark, opprettet i 1963 er et sagnomsust fjellområde på grensen mellom Nordland og Trøndelag. Opplevs som villmark, men er også et gammelt sørsamisk kulturlandskap som byr på mange mektige sanseintrykk.

I Børgefjell er du stort sett alene med naturen og opplevelsene. Her er det lite som er tilrettelagt i form av hytter, broer eller merka stier. Børgefjell er et eldorado for ørretfiske med sine mange elver og vatn.

Kontaktinformasjon

Telefon: 74 16 80 82

E-post: [fmlpost@fylkesmannen.no](mailto:fmtlpost@fylkesmannen.no)

Post: Postboks 2600, 7734 Steinkjer

Besøksadresse: Næringshuset i Røyrvik, Stadionveien 6, 7898 Limingen